

บทที่ 5

ภาษาจินตภาพกับสารสำคัญของเรื่อง

สาร (Message) หมายถึง ความหมายที่ผู้เขียนส่งไปให้ผู้อ่าน (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2539: 147) และเป็นที่ยอมรับกันว่า “งานเขียนหรือแม้แต่ข้อเขียนชิ้นเล็กๆ ทุกชิ้น ย่อมประกอบด้วยส่วนละเอียดหลายๆ ส่วน รวมตัวกันเข้า ด้วยความพยายามหรือเจตจำนงบางประการที่จะสื่อ “สาร” (Message)” (กาญจนา นาคสกุลและคณะ 2521: 207) โดยผู้แต่งจะพยายามเลือกใช้ภาษาที่มีลักษณะต่างๆ ซึ่งทำให้อ่านเกิดจินตนาการที่ชัดเจน ลึกซึ้ง และทำให้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ อันได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองและจังหวะ การสรรคำ การสร้างประโยคและการใช้ภาพพจน์ ทั้งนี้ภาษาที่มีลักษณะดังกล่าวล้วนมีสัมพันธ์ภาพ และเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความและเข้าใจสารสำคัญของเรื่องในที่สุด

สารสำคัญในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ มีหลากหลายประเด็น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวความทุกข์นานาประการของผู้คนในสังคม ดังคำกล่าวของเขาคือว่า

ผมเขียนเรื่องสั้นทุกเรื่องด้วยความรู้สึกเหมือนเขียนหนังสือถึงเพื่อน ถึงญาติพี่น้องที่คุ้นเคยใกล้ชิด แน่نونคนเหล่านี้เป็นชาวบ้านสามัญชนที่มีสถานะเสียเปรียบ ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ ผมอยากคิด อยากพูด แทนพวกเขาบ้าง เขียนถึงเรื่องราวพวกเขาชนบทในบางจังหวัดของชีวิต เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ เข้าใจและเห็นใจ (อัศศิริ ธรรมโชติ 2538 : 25)

มีผู้กล่าวถึงเรื่องสั้นชุด “ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง” ไว้ว่า

เรื่องทุกเรื่องในชุดนี้เป็นเรื่องเศร้า อัศศิริเกลียดความสูญเปล่า ความขมขื่น ความไม่เป็นธรรม และความพิการในสันดานมนุษย์ ที่ปรากฏให้เขาเห็นอยู่ทั่วไป แต่เขาไม่ได้เกลียดมนุษยชาติ ความอ่อนโยนและความเป็นนักฝันของอัศศิริ ทำให้เรื่องสั้นชุดนี้เป็นเรื่องราวของความทุกข์ที่ไม่มีมิติด้วยความเกลียดชัง (จางงศรี รัตนิน 2538 : 27)

อัคริ ธรรมโชติ เลือกใช้ภาษาในเรื่องสั้นของเขาอย่างประณีตพิถีพิถัน ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2, 3 และ 4 เพื่อให้ภาษาเหล่านั้นมีทั้งความไพเราะสละสลวย ละเมียดละไม และจูงใจผู้อ่านให้เกิดจินตนาการที่ลึกซึ้งกว้างขวาง อันจะนำไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องที่เขาจะสื่อมายังผู้อ่านอย่างลึกซึ้งชัดเจน

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเรื่องสั้นตามสารสำคัญของเรื่องเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาจินตภาพกับสารสำคัญของเรื่องอย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า ภาษาจินตภาพได้เชื่อมโยงไปสู่การตีความและเข้าใจสารสำคัญของเรื่องอย่างไร

จากการศึกษาพบว่าสารสำคัญของเรื่องจากเรื่องสั้น 60 เรื่องของ อัคริ ธรรมโชติ สามารถจำแนกเป็น 15 กลุ่ม ได้แก่

1. ชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง
2. ชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาความอยุติธรรมในสังคมและช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน
3. ชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจนและสภาพธรรมชาติที่โหดร้าย
4. ปัญหาของคนยากจนที่ต่อสู้ชีวิตในเมืองหลวง
5. ปัญหาการหิวหาแผ่นดินเกิดของคนชนบทที่เข้ามาอยู่ในเมืองหลวง
6. ปัญหาของโสเภณี
7. ปัญหาการขาดจริยธรรมของมนุษย์
8. ปัญหาอันเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป
9. ปัญหาของชีวิตทหาร
10. ปัญหาความรักของหนุ่มสาวและชีวิตคู่
11. ปัญหาของการยึดถือความเชื่อและค่านิยมโบราณ
12. สภาพชีวิตที่มีความทุกข์แต่ยังมีความหวังหรือได้พบ
13. ชีวิตของหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย
14. การปิดฉากสุดท้ายแห่งชีวิต
15. ความสุขครั้งอดีต

โดยผู้วิจัยจะศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ คือ

1. ฉาก
2. การตั้งชื่อเรื่อง
3. การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

5.1 ชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง

อัครศิรี ธรรมโชติได้เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่องเพื่อชี้ให้เห็นภาพการประสบชะตากรรมอันโหดร้ายของมนุษย์ผู้ต่อสู้เรียกร้องความถูกต้องและเป็นธรรมในสังคม โดยเฉพาะเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมืองเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 และวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เขาได้แสดงให้เห็นภาพเหตุการณ์อันเลวร้ายที่ก่อให้เกิดความวิปโยคโศกเศร้าในประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างละเอียดชัดเจน เพื่อชี้ให้เห็นว่า ผู้มีอำนาจทางการเมืองในยุคนั้นได้ทำลายล้างมวลชนผู้รักความถูกต้องและเป็นธรรมอย่างโหดเหี้ยมทารุณ และมวลชนเหล่านั้นก็เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นและศรัทธาอันพิสุทธ์ ยอมสละความสุขทุกอย่าง แม้แต่ความรักความอบอุ่นในครอบครัว และแม้แต่ชีวิต เพื่อเรียกร้องความถูกต้องและเป็นธรรมในสังคม ซึ่งมวลชนเหล่านี้ควรได้รับการยกย่องและจารึกความดีงามนี้ไว้ในหัวใจของคนไทยทุกคน โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 4 เรื่อง คือ เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน ดอกไม้...ที่เธอถือมา ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง และ ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ

นอกจากนี้ปัญหาทางการเมืองในปัจจุบันก็ยังมีผลกระทบต่อมนุษย์ผู้รักความถูกต้องและเป็นธรรมในสังคมเช่นกัน อัครศิรี ธรรมโชติ ได้แสดงให้เห็นชีวิตของนักศึกษาผู้พิศคนทำงานเพื่อมวลชนแต่ต้องถูกฆ่าตายในเรื่อง กระตักน้ำ แสดงให้เห็นอำนาจธรรมของผู้นำในสังคมเล็กๆ ระดับหมู่บ้านและอำเภอที่นักศึกษาผู้รักความถูกต้องและเป็นธรรมไม่สามารถแก้ไขได้ ในเรื่อง หมายเหตุความรักและการเมืองบ้านไร่ แสดงให้เห็นการปฏิวัติแย่งชิงอำนาจระหว่างทหารกับรัฐบาล โดยไม่สนใจความคิดเห็นของประชาชน ในเรื่อง "หนึ่งน้ำเน่า" กับ เรื่อง (ไม่) จริง และแสดงให้เห็นว่าปัญหาทางการเมืองสวนทางกับศีลธรรมของมนุษย์ กล่าวคือปัญหาทางการเมืองทำให้คนไทยไม่อาจช่วยเหลือชาวต่างชาติที่หนีภัยสงครามมา แต่เมื่อชายไทยผู้หนึ่งตัดสินใจช่วยเหลือชาวต่างชาติผู้หนีภัยสงครามมาเพราะยึดมั่นใน หลักธรรมคำสอนเรื่องบุญ-บาปและความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เขากลับถูกตั้งข้อหาว่าเป็นคนขายชาติ ในเรื่อง "ขายชาติ"

5.1.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉาก (Setting) เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งของเรื่องสั้น ได้แก่ สถานที่ เวลา และสถานการณ์ต่างๆ ที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นในเรื่องตั้งที่ กอบกุล อิงคุทานนท์ ได้อธิบาย "ฉาก" ไว้ว่า

ฉาก (Setting) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของบันเทิงคดี คือ สถานที่ที่เหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้น หรือภูมิหลังต่างๆของตัวละคร เหตุการณ์ของเรื่อง องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดฉาก คือ

1. สภาพภูมิประเทศ สถานที่
2. สภาพอาชีพ การงานหรือชีวิตประจำวันของตัวละครที่เป็นอยู่
3. เวลาหรือยุคสมัยที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง
4. สภาพแวดล้อม เงื่อนไขสถานการณ์ของตัวละคร

(กอบกุล อิงคุทานนท์ ม.ป.ป.:85-86)

ฉากในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ช่วยเสริมบรรยากาศในเรื่องและบางครั้งแฝงนัยลึกซึ้งบางประการ เพื่อให้ผู้อ่านตีความและเชื่อมโยงไปสู่สารสำคัญของเรื่อง

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้ เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัว ความน่าหวาดหวั่นและความโศกเศร้า เพื่อสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่น่าแสดงเรื่องราวการประสพชะตากรรมอันเลวร้ายของมนุษย์ และก่อให้เกิดความวิปริตโศกเศร้าตามมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อากาศต้นเดือนตุลาคมนี้เข้าปลายฤดูฝนแล้ว แต่ก็ร้อนอบอ้าวมีความระอุครุ่นเหมือนได้รับไอระเหยจากเปลวไฟซึ่งแอบเลียลามไหม้อยู่ไม่ไกลออกไปนัก ก่อนหน้านั้นมีฝนตกมาบ้างเหมือนกัน ไปรยละอองบางเบาให้กลิ่นไหลลงมา ดูไม่ผิดหยดน้ำตาบนใบหน้าของหญิงสาวมันทำให้ความรู้สึกซึมเศร้า เจ็บเหงา ว้าเหว่และวันทศ

(เธอยังมีชีวิตอยู่ฯ, 47 - 48)

เหมือนพายุที่ระเบิด สำแดงฤทธิ์อันหยาดฟ้าหลังตั้งเค้าให้ท้องฟ้ามืด
มาแล้วก็นานหนักหนา และเหมือนเปลวไฟที่ไหม้ร้อน ทำลายผลาญพว้าสรรพสิ่งนานาอยู่ที่
ไหนสักแห่ง

(เธอยังมีชีวิตอยู่ฯ, 51)

ใบไม้ร่วงลงโคนต้นเมื่อยามลมรำเพย ลมพลัดผ่านแม่น้ำเป็นระลอก
ระริวไหว แม่น้ำใหญ่ไหลเอื่อยเหมือนคนชราทอดอาลัย สิ้นดวงซุนซันเหมือนคนตกอยู่ใน
ความเศร้า

(ดอกไม้ที่เธอถือมา , 97)

สะพานข้ามแม่น้ำมองเห็นอยู่ไกลลึบมีวัตถุเคลื่อนไหวผ่านราวสะพาน
 ไปมาอย่างสับสน ท้องฟ้าอับแต่ดมิตมนไปด้วยเมฆหนา เสียงเพลงอันหนักแน่นลอยข้ามฝั่งมา
 ไม่ภาคระยะ ด้วยท่วงทำนองต่างกัน ในบทเพลงเหล่านั้นเธอฟังเสียงเป็นเสียงเรียกร้องอันหวาน
หวานหา และทั้งไกรธคันซุนเคื่อง

(ดอกไม้ที่เธอถือมา , 99)

แสงเรื่อราง สว่างสลัว พันขอบฟ้าเหนือเวียงคลอง เห็นรำไรข้างหน้า
 สุมทุมพุ่มไม้สองฟากฝั่งมองอับเฉามัวหม่นอยู่ในความวิเวก กระท่อมทับ โรงนา และเรือนไม้ที่
 เรือพายผ่านไปซ่อนอยู่ในเงาไม้เป็นเงาตะคุ่มและมึนเปล้าเปลี้ยและเหงาเหมือนกับเรือนร้าง
 ในดงพลันช่วงนั้นและในเรือนหัวใจที่หวั่นไหวไม่เป็นสำ แม่แว่วเสียงขุนทองมันเจื้อยแจ้วขึ้น
 เหนือสุมทุมพุ่มไม้รายคลองอันวิเวกนั้น

(ขุนทองฯ, 184 - 185)

เสียงพายกระทบน้ำเป็นจังหวะอยู่ในความเจียบ แม่เริ่มร้องให้ออกมา
 อีก เมื่อนึกถึงความเจียบ ความว่าเหว่ภายในเรือนของแม่ที่ยืนรออยู่ข้างหน้า และนานนับชวบ
 ปีแล้วที่ขาดร่างขาดเงาของเจ้าขุนทองเหมือนก่อนเคย

(ขุนทองฯ , 186)

ในด้านหนึ่งเราฟังใจต่อสภาพที่เป็นอยู่ที่ได้เห็นดอกไม้ชูช่อแห่ง
 เสรีภาพบานเต็มทั่วทุ่งกว้าง หากในอีกด้านหนึ่ง เราก็รู้สึกหวั่นระนางในสิ่งที่แผ่เงาที่ซ่อนอยู่
 กับทุ่งกว้างแห่งนี้ ที่เหมือนกับว่ามีเงาต่ำ ที่เหมือนกับว่ามีลางสังหรณ์บอกเหตุที่จะทำให้ทุ่ง
 กว้างลานดอกไม้ นั้นได้กลับกลายเป็นสถานเลือด

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าฯ, 106)

ผมกับเพื่อนๆนักข่าว เราหันมองไปทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หัวใจ
แห้งแต่รัวระทึก ฝนเพิ่งจะขาดเม็ดหยุดไป แต่ถนนเปียกปอน น้ำขังอยู่ตามซอกหลุมหล่ม
คล้ายกับหย่อมน้ำตา

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ,107)

ผมแหงนหน้ามองฟ้าเมื่อหน้าฝน มีแต่เมฆลอยหนา ฝนตกลงมาตอน
 นี้ก็จะดูดีอยู่หรอก ใจผมคิด... แต่จนแล้วจนรอด ฝนก็ไม่หล่นลงมาสักที คงมีแต่เมฆค้างอยู่
 ระหว่างความมืดดำ

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ,107)

ถนนรอบสนามหลวงที่ตั้งตรงไปยังพระบรมมหาราชวังและอันเป็นที่
 สถิตของพระแก้วมรกตคู่มือนั้น ณ บัดนี้ เมื่อตกสายฟ้าใสก็ได้กลืนศพใหม่อวลดลไปทั้ง
ถนน... กลืนหมื่นใหม่ลอยคล้อยอยู่กับควันที่ล่องลอย...

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ,109)

ผมกลับเข้ามาโรงพิมพ์ที่ถนนราชดำเนินกลาง สายมากแล้วและรู้สึกว่
แตรร่อนราวกับมีเปลวไฟติดมาด้วย

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ,110)

ผมเดินหนีออกมา ทั้งกลุ่มคนคลั่งไฉ้เบื้องหลัง แตรสายร่อนเร่
เหมือนเปลวไฟติดกระจายอยู่ในทุกหนทุกแห่ง

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ,113)

ใต้ต้นชงโคที่มีอยู่หลายต้นรอบ ๆสนามฟุตบอล ผมเห็นแต่รอยเลือด
ติ๊กบางหลัง บางส่วนของระเบียบหักออกมาเป็นสองท่อน มองเห็นก็รู้
 ได้ว่าถูกแรงระเบิดจากอาวุธสงครามร้ายแรง

ที่ใต้ถนนติ๊กบางหลังมีหลุมขุดทิ้งไว้ เป็นรอยลึกแก่คนเข้าไปซ่อนได้
 สามคน มีหยดเลือดครึ่งอยู่ในนั้นทั้งรอยกระสุนไว้ มีใครบางคนบอกว่านี้คืออุโมงค์สำหรับการ
 การต่อสู้ ผมได้ยินแล้วเศร้าใจ

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ,112)

เมื่อคืนวันที่หกของเดือนตุลาคม พุทธศักราชปีที่สองพันห้าร้อยสิบเก้า
ผมนอนไม่หลับในบ้านเช่าอันวังเวงและนอนนึกถึงแต่ภาพอันแสนเศร้าที่ผ่านมา
(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ, 114)

เขาเล่าแล้วยิ้มน้อยๆ เมื่อถึงตอนกระตักน้ำ มองดูเป็นเด็กเป็นเล็กจริง
ในท่ามกลางแสงไฟหม่น ต้องหน้าสีเขียวขาวราวกับสีของละอองน้ำที่จับตามเส้นหญ้า
(กระตักน้ำ , 77)

ศาลาวัดที่พวกเราพำนักอยู่เป็นเรือนไม้เก่า ที่มีลานโล่งกว้างให้ก่อกองไฟขับไล่ความมืดของกลางคืนหลบเร้นไปได้บ้างเป็นกระหย่อมๆ ภายใต้การโอบล้อมของป่าทึบ ขุนเขาสูง สายน้ำกว้าง และใต้ดวงตาของฟ้าใหญ่ที่ระยับแสงพร่าอยู่ ราวกับหยดน้ำค้างบนไม้ใบทั้งปวงที่แสงเรื่อเรืองจากเปลวไฟส่องต้องถึงและที่มีเสียงปะทุของหินแห่งดังเศร้าๆ อย่างประหลาด
(กระตักน้ำ , 81-82)

แสงจากกองไฟจับใบหน้าและดวงตาของเขา ผมแลเห็นรอยหวาดหวั่นและสีเศร้าจับเกาะอยู่เหมือนความบนฟ้ายามนี้ที่ให้แสงเยือกเย็นจนเหมือนว่าหยดน้ำบนไม้ใบเหล่านั้นคือน้ำตาจากดาว มีเสียงลมแรงเขย่าป่า มีเสียงกู่ร้องของสัตว์ร้ายจากที่ไกล
(กระตักน้ำ , 82)

พลีรวงข้าวที่ส่งเสียงกรูกรียว และลมเลื่อนไม้ที่ปลายไม้ส่งเสียงเอื่อยอ้อยอิ่งฟังเหมือนเสียงร้องของสัตว์มีชีวิต
(หมายเหตุฯ , 18)

ดวงจันทร์ผันไปแล้วก่อนฟ้า แต่หรือแสงทรบลงบดบังด้วยเมฆหมอก
ยอดไม้สูงที่ศาลาวัดยังกว้างไกลวางอยู่ในความสลัว นกกลางคืนส่งเสียงดังลอยมาจาก
ละเมาะไม้
(หมายเหตุฯ , 19)

ฤดูร้อนกำลังเริ่มต้น แต่การปฏิวัตินี้ราวกับว่าลมร้อนจู่โจมบ้านอย่างกะทันหัน ทำให้เครื่องผมแตกพลั๊ก ไอรีนอนไปรอบๆบ้านและอาบอยู่รอบๆตัวผม ดูโทรทัศน์ ที่ภาพและเสียงบนจอจุดันแข็งกร้าวนั้น ผมมองดูราวกับพยับแดดกลางแจ้งเด่นอยู่เป็นเปลวไฟ มันกำลังลามไหม้หลายๆอย่างให้วอดวาย-รัฐธรรมนูญ-ประชาธิปไตย-สภาผู้แทนราษฎร และที่สำคัญคือตัวของผมต้องสิ้นสุดสภาพของความเป็น "ท่านผู้แทนฯ" นับตั้งแต่วันนี้ไป
("หนังสือหน้า" , 127)

ในท่ามกลางความร้อนมีสีเป็นตาปรากฏขึ้น สีเขียวไปไม้ที่เหมือนลม
ร้อนลอยมาตกลงตรงหน้าบ้าน
("หนังสือหน้า" , 127)

กว่าฤดูร้อนอันยาวนานจะผ่านพ้นไปอีกนาน แล้วฝนก็จะตกลงมา บางครั้งน้ำไม่ไหลถูกกักขังไว้ให้น้ำเสีย แต่อย่างไรฝนใหม่ก็จะชะล้างมันออกให้สะอาดจนได้ ก่อนที่สภาพแห่งความเน่ากลับมามีอีกครั้ง คงวนเวียนหมุนไปไม่มีวันรู้จบ
("หนังสือหน้า" , 138-139)

แต่หลังจากปฏิวัตินี้ ความเหงาง่วงยิ่งโหมหนัก สองสัปดาห์มาแล้วที่ บ้านเมืองดูเจียมง่า ฝ่ายทหารเข้ายึดอำนาจล้มรัฐบาลประชาธิปไตยลงด้วยข้ออ้างความเสวยร้าย ที่รับฟังน่าเบื่อหน่าย อาชีพนักหนังสือพิมพ์หรือนักเขียนจำต้องสงบอยู่สักพัก เพื่อนสนิทก็มาหายหน้า วงเหล้าร้างด้วยข้อระวางตอกฎอัยการศึก
(เรื่อง (ไม่) จริง , 141)

ผมไปหาเธอบ่อยที่ถนนร่มครีมไปด้วยต้นไม้ใหญ่และกำลังเรื่องอำนาจนัดพบกันที่ร้านอาหารใกล้ๆสำนักงานสภา รสร. ที่ระย้าไปด้วยพุ่มไม้ดอกสีหวานด
(เรื่อง (ไม่) จริง , 145)

แก่นสะดุ้งตื่นในคืนหนึ่งระหว่างพายุฝนคึกคะนองอยู่ในทะเลนอกบ้าน อากาศอันควรจะหนาวเย็นในยามตึกกลับร้อนอ้าวทำให้เหงื่อกาพไหลอาบหน้า
("ชายชาติ" , 111)

เขาคงจะตื่นกลัวไม่หายจริงๆแล้ว เหวี่ยงกาฬถึงได้ซุ่มไปทั้งโบหน้า
อันซื่อนั้น ทั้งที่ข้างนอกบ้านเสียงฝนลงหนักและทะเลร้องคำรามพัดพาเอาไอเย็นแทรกผ่น
ฝ่าบ้านเข้ามาจนนางรู้สึกหนาว

("ชายชาติ" , 112)

นางแลลอดฝ่าผ่นออกไปยังทะเลกว้าง พอแลเห็นคลื่นคลั่งเส้นลมผ่น
อยู่ระหว่างความเว้งว้างอันเปล่าเปลี่ยวแล้วรู้สึกหนาวเยือกเข้าจับหัวใจ

("ชายชาติ" , 112)

แก่นรู้สึกว่าคืนนี้มันเจี๊ยบและคลื่นเรียบผิดปกติ บนฟ้ามีดาวแอร้มแจ่ม
แต่แก่นรู้สึกเหมือนเงามืดทาบทับฟ้ากว้างอยู่

("ชายชาติ" , 112-113)

ดาวแจ่มหายไปแล้ว เห็นแต่ฟ้ามัวมนแผ่อยู่เหนือหัวที่ผ่นไปรย แก่น
หนาวสะท้าน หวาดหวั่น แต่ก็ใจเย็น พาเรือแล่นอย่างแน่วแน่มตามเส้นทางที่เคยค้น...

("ชายชาติ" , 113)

จากส่วนใหญ่ของเรื่องสั้นที่มุ่งแสดงให้เห็นชะตากรรมอันโหดร้ายของ
มนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง การต่อสู้เรียกร้องความถูกต้องและความเป็นธรรม
จะเป็นฉากที่เน้นจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัว ความน่าหวาดหวั่น ความเจี๊ยบง่าวังเวง
และความหม่นเศร้า โดยจะเห็นได้จากการใช้ภาษาลักษณะต่างๆดังนี้

จากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สื่อความรู้สึกหวาดหวั่น
โกรธแค้น เจี๊ยบเหงา และโศกเศร้า เป็นจำนวนมาก เช่น ซิมเศร้า เจี๊ยบเหงา ว้าเหว
รันทศ โกรธแค้น ขุ่นเคือง อับเฉา เหงา วังเวง เจี๊ยบง่า เปล่าเปลี่ยว ความเศร้า
ความวิเวก ความเจี๊ยบ ความว้าเหว ความเหงาง่วง ความเว้งว้าง ฯลฯ ชุดคำเหล่านี้จะ
สร้างบรรยากาศของความโหดร้ายน่ากลัว น่าหวาดหวั่น ความเจี๊ยบเหงา และความเศร้าให้
มากยิ่งขึ้น

คำบอกแสง สี เสียง และกลิ่น ในฉากเหล่านี้ก็เป็นคำที่สื่อจินตภาพ
ของความโหดร้ายน่ากลัว น่าหวาดหวั่น ความเจี๊ยบเหงา และความเศร้าเช่นเดียวกัน แสง
ส่วนใหญ่จะเป็นแสงหม่น สีส่วนใหญ่จะเป็นสีดำ เช่น มัวมืด อับแคดมืดมน แสงเรื่อราง
สว่างสลัว อับเฉามัวหม่น ตะคุม ตะมึน เงาดำ ความมืดดำ เงามืด มัวมน แสงหม่น

ที่ลึกซึ้งกว้างไกล โดย ใช้สีเป็นสัญลักษณ์ ในที่นี้คือ ใช้ “สีคำ” เป็นสัญลักษณ์ของ สถานการณ์ที่โหดร้าย ฉากส่วนใหญ่จะมีท้องฟ้าซึ่งปกคลุมด้วยความมืดดำ “สีเขียว” เป็น สัญลักษณ์แทนอำนาจของทหาร เช่น สีเขียวใบไม้ และใช้“ฝน”เป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจการ ปกครองที่เป็นธรรมที่จะมากำจัดอำนาจที่ไม่เป็นธรรมหรือ “น้ำเน่า” ในเรื่อง “หนังสือเน่า” ดังตัวอย่าง แล้วฝนก็จะตกลงมา บางครั้งน้ำไม่ไหลถูกกักขังไว้ให้น้ำเสีย แต่อย่างไรฝนใหม่ก็ คงชะล้างมันออกให้สะอาดจนได้ก่อนที่สภาพความเน่าจะกลับมาอีกครั้ง และ “ฝน” ก็ยังเป็น สัญลักษณ์ของความโคกเคร้า ดังปรากฏอยู่ในฉากที่สื่อบรรยากาศของความเศร้า ซึ่งทำให้ บรรยากาศนั้นดูเศร้าและหม่นหมองมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ อัคริ ธรรมโชติ ยังใช้กลวิธีบรรยายฉากอย่างละเอียด เช่น ใต้ต้นขงโค... ตึกบางหลัง... ที่ใต้ถุนตึกบางหลัง... เพื่อขยายรายละเอียดภาพความเสียหายและภาพเหตุการณ์ที่โหดร้ายรุนแรงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างฉากในเรื่อง “ประวัติศาสตร์ ที่ต้องเล่าซ้ำ” และการซ้ำคำว่า “มี” เพื่อเน้นสภาพการมีสิ่งสื่ออันตรายในฉากเรื่อง “กระตัก น้ำ” เช่น มีเสียงลมแรงเขย่าป่า มีเสียงกู่ร้องของสัตว์ร้ายจากที่ไกล

ลักษณะภาษาดังที่กล่าวมาทั้งหมด ได้ร่วมกันสร้างฉากที่สื่อจินตภาพ ของความโหดร้ายน่ากลัว ความน่าหวาดหวั่น ความหม่นเศร้าและความเจ็บเหงาว่าเหว ให้ละเอียดชัดเจนและเด่นชัดยิ่งขึ้น ฉากเหล่านี้จึงเป็นฉากที่สื่อบรรยากาศสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นชะตากรรมอันโหดร้ายของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ซึ่งเป็นชะตากรรมที่น่าสงสาร และสร้างความวิบโกลโคกเคร้าให้แก่คนไทยผู้รักความเป็นธรรม ทุกคน

5.1.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ จะช่วยดึงดูดใจผู้อ่านให้อยากทราบเรื่องราว โดยนักเขียนมีกลวิธีในการตั้งชื่อเรื่องหลากหลายวิธี ดังคำกล่าวอ้างที่ว่า “เราสามารถจะตั้งชื่อ เรื่องจากองค์ประกอบภายในเรื่อง สิ่งที่ผู้อ่านสนใจ อารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน ประโยชน์ที่ผู้อ่านคาดหวัง จะตั้งแบบตรงไปตรงมา หรือจะใช้คำอันเป็นสัญลักษณ์ หรือบอกความหมายที่เป็นนัยสำคัญของเรื่องก็ได้” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2526: 397) อัคริ ธรรมโชติ ตั้งชื่อเรื่องสั้นโดยใช้ภาษาลักษณะต่างๆที่สร้างจินตภาพและสอดคล้องกับสารสำคัญของ เรื่อง ดังนี้

เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครสำคัญ คือ “เธอ” ซึ่งหมายถึง หนุ่มสาวผู้ต่อสู้เรียกร้องความถูกต้องและเป็นธรรมในสังคม และเสียชีวิตจากเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมือง เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 แม้ว่าหนุ่มสาวเหล่านี้จะเสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนี้แต่พวกเขาจะยังมีชีวิตอยู่ในใจของคนรักประชาธิปไตยทุกคน ตัวละครตัวหนึ่งในเรื่องซึ่งเขาเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ได้พบกับหนุ่มสาวเหล่านี้และรับรู้เรื่องราวต่างๆ ก็รู้สึกเช่นนั้น จึงข้อความที่ยกมา

ผมหยิบสีแดงขีดทับลงบนชื่อและนามสกุลของเธอ แต่เขียนเติมลงว่า...
“เธอยังมีชีวิตอยู่ อย่างน้อยก็ในใจฉัน...”

(เธอยังมีชีวิตอยู่ฯ , 53)

การนำข้อความที่ตัวละครเขียนไว้ในเรื่องมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง จึงช่วยเน้นย้ำข้อความให้เด่นชัดยิ่งขึ้น และชื่อเรื่องนี้ยังมีเนื้อความที่ขัดแย้งกัน “การมีชีวิตอยู่” ขัดแย้งกับคำบอกสถานที่ “ในใจ” เพราะปกติคนเราจะมีชีวิตอยู่ “ในโลก” ข้อความที่ขัดแย้งกันนี้จึงกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดพิจารณาความหมายที่ลึกลงไป กล่าวคือ หนุ่มสาวเหล่านี้ได้ตายไปแล้วจากโลกแห่งความจริง แต่พวกเขายังมีชีวิตอยู่ในใจหรือในความทรงจำของผู้รักความเป็นธรรมทุกคน สะท้อนความรู้สึกเศร้าหมองที่ฝังลึกในใจ ความขัดแย้งของชื่อเรื่องจึงช่วยสร้างจินตภาพที่เด่นชัดและสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

ดอกไม้...ที่เธอถือมา เป็นการตั้งชื่อตามชื่อสำคัญของเรื่อง คือ “ดอกไม้” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนศรัทธาอันพิสุทธิ์ของนิสิตนักศึกษาและมวลชนผู้ร่วมกันต่อสู้เรียกร้องความถูกต้องและความเป็นธรรม เมื่อเกิดเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมืองเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 “ดอกไม้” เป็นสัญลักษณ์ร่วมสมัย จึงทำให้ผู้อ่านที่รู้ภูมิหลังได้ดูใจคิดพิจารณาหาความหมายเบื้องลึกได้ง่ายขึ้น ส่วนผู้อ่านที่ไม่รู้ภูมิหลัง สัญลักษณ์นี้ก็จะแนะนำให้ผู้อ่านคิดต่อ โดยพิจารณาความหมายที่ลึกกว่าภาพที่เห็น และส่วนขยาย “ที่เธอถือมา” ก็ช่วยขยายภาพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสื่อความหมายของสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วย กล่าวคือ ศรัทธาอันพิสุทธิ์ของนิสิตนักศึกษาและมวลชนเหล่านั้น คือสิ่งที่พวกเขา “ถือ” หรือ “ยึดถือ” เป็นหลักในการต่อสู้ครั้งนี้ และสุดท้ายดอกไม้หรือศรัทธาอันพิสุทธิ์นี้ก็ต้องถูกทำลาย “หักล้มตกเกลื่อนกลิ้งกลางดิน กลางกลิ่นเลือด กวันปิ่น” สะท้อนให้เห็นความโหดร้ายรุนแรงของเหตุการณ์อย่างละเอียดชัดเจน

ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง เป็นการตั้งชื่อตามตัวละครสำคัญของเรื่องคือ “เจ้าขุนทอง” ซึ่งเป็นตำนานสืบทอดกันมาว่า เจ้าขุนทองเป็นสามัญชนที่เคยไปต่อสู้

กับพม่าจนตัวตาย หลังจากนั้นเจ้าขุนทองก็เป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่ต่อสู้กับความไม่เป็นธรรม ดังปรากฏในบทเพลงกล่อมเด็ก "วัดโบสถ์" ของภาคกลาง กวีนิพนธ์ชื่อ "เจ้าขุนทอง" ของ สัจจิตต์ วงษ์เทศ และบทกวี "เพลงขลุ่ยเหนือทุ่งข้าว" ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งชื่อเรื่องนี้ก็คือข้อความตอนหนึ่งในบทกวีของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ดังจะยกบทกวีบทนั้นมาลงประกอบไว้ดังนี้

กดข้าวใส่ห่อไปรอรับ
 ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสว่าง
 เพลงขลุ่ยแผ่วครื้นสะอื้นคราง
 ไม่มีรางวัลไม่มีเงาเจ้าขุนทอง

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ 2532)

ชื่อเรื่องนี้จะจูงใจผู้รู้ภูมิหลังของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ทำให้เชื่อมโยงไปสู่การตีความได้ง่ายขึ้น และแนะนำให้ผู้อ่านที่ไม่รู้ภูมิหลังค้นหาความหมายระดับลึกกว่า "ขุนทอง" เป็นสัญลักษณ์ของอะไร และเหตุใดขุนทองจึง "จะกลับเมื่อฟ้าสว่าง" เมื่อผู้อ่านรู้คำตอบอย่างลึกซึ้งชัดเจนแล้วก็จะเกิดความเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น

ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญ คือ เหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมือง เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่วิปโยค โศกเศร้าเพราะมีประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก ส่วนขยาย "ที่ต้องเล่าซ้ำ" สร้างความน่าสนใจว่า เหตุใดจึงต้องเล่าซ้ำ เป็นการเน้นย้ำเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมืองครั้งนี้ว่า เป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทย และเนื้อหาสำคัญที่ต้องเล่าซ้ำ ก็คือ ความโหดร้ายทารุณและความโหดเหี้ยมรุนแรงที่ผู้มีอำนาจกระทำต่อประชาชนผู้ต่อสู้เพื่อความถูกต้อง ด้วยความบริสุทธิ์ สะท้อนความรู้สึกโศกเศร้าและสลดหดหู่ต่อชะตากรรมของผู้บริสุทธิ์เหล่านี้ อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง

กระตึกน้ำ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อสำคัญของเรื่องนี้ ตัวละครสำคัญของเรื่องซึ่งเป็นนักศึกษาพหุภาพกระตึกน้ำติดตัวเมื่อไปออกค่ายอาสาสมัครกับเพื่อนๆ เขาพหุ กระตึกน้ำนี่ครั้งแรกเมื่อตอนเป็นลูกเสือและออกเดินทางไกลไปเข้าค่ายพักแรมอยู่ในป่า และนำมาใช้ในการออกค่ายครั้งนี้ด้วย และสุดท้ายเขาก็ถูกฆ่าตายในขณะที่เขากำลังตีมน้ำ จากกระตึกน้ำนั้นอยู่ ดังข้อความที่ยกมา

“เตี้ยวก่อนลิ” เขาว่าพลางลุกขึ้นปลดกระติกน้ำจากบันเอว “ดื่มน้ำคนละอีกก่อน เข้าๆจะได้สดชื่น” นั่นแหละที่เสียงปิ่นฝาคความมิดเวียบของรัตติกาลออกมา และอยู่ช่วงที่เขาหงายคอดื่มน้ำจากกระติกสีขี้ม้าที่มีรอยขีจขูดขาวดำหนิเป็นทางยาวอยู่ ร่างเขาล้มตึงลงไป กระติกกระเด็นตกอยู่ข้างๆ

(กระติกน้ำ , 83)

ชื่อเรื่อง “กระติกน้ำ” เป็นสัญลักษณ์ที่แนะนำให้ผู้อ่านคิดถึง “น้ำ” ในเรื่องนี้เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์หรือพลังบริสุทธิ์ของหนุ่มสาวผู้อุทิศตนเพื่อมวลชน กระติกน้ำในเรื่องนี้จึงมีความสำคัญเพราะเป็นภาชนะบรรจุพลังบริสุทธิ์เหล่านี้ เป็นภาชนะที่หนุ่มสาวเหล่านี้พกพาติดตัวเมื่อออกไปทำงานเพื่อมวลชน “กระติกน้ำ” ในเรื่องนี้จึงน่าจะหมายถึง หนุ่มสาวผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังบริสุทธิ์ที่จะต่อสู้เพื่อความถูกต้องและเพื่อทุกข์สุขของมวลชน ภาพกระติกน้ำกระเด็นตก จึงสื่อจินตภาพที่โหดร้ายน่ากลัวและความโศกเศร้าที่ต้องสูญเสียคนดี ซึ่งเป็นจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง ทั้งนี้แม้ว่า หนุ่มสาวผู้มีพลังบริสุทธิ์ถูกทำร้ายร่างกาย แต่พลังบริสุทธิ์หรือ “น้ำ” จะยังคงอยู่ตลอดไป ดังตอนจบของเรื่องที่ว่า

...ด้วยดวงตาเปียกชื้นมองไปที่กระติกน้ำที่เหมือนว่า จะมีสีขาวๆไหลออกมาอย่างไม่รู้จบเช่นกัน...

(กระติกน้ำ , 83)

หมายเหตุความรักและการเมืองบ้านไร่ เป็นการตั้งชื่อโดยการเปรียบเทียบ กล่าวคือ เปรียบเทียบเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเล็กๆ เป็น “หมายเหตุ” ซึ่งหมายถึง คำอธิบายเพิ่มเติม คำว่า “หมายเหตุ” จึงดึงดูดใจผู้อ่านให้อยากรู้ เพราะปกติ “หมายเหตุ” จะไม่ใช่อธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับความรักและเรื่องราวที่ไม่สลักสำคัญ การใช้คำว่า “หมายเหตุ” เป็นการเน้นความสำคัญของเรื่องราวที่จะเล่าในเรื่องนี้ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวที่ประสบอุปสรรคเพราะต่างฐานะ และการที่ผู้มีอำนาจใช้อำนาจในทางที่ผิด ทุกจริตคดโกง แม้นักศึกษาผู้รู้เรื่องราวจะชี้แจงให้ชาวบ้านฟังแต่ชาวบ้านก็ไม่เชื่อ เพราะพวกเขาเชื่อมั่นในผู้นำของเขาว่าเป็นคนดี จนนักศึกษาเหล่านั้นถูกขับไล่ออกจากหมู่บ้านไป ชื่อเรื่อง “หมายเหตุความรักและการเมืองบ้านไร่” จึงสะท้อนภาพของความ เลวร้ายที่ผู้รักความเป็นธรรมต้องประสบในอีกรูปแบบหนึ่ง

“หนังสือหน้าเน่า” เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์ “หนังสือหน้าเน่า” หมายถึง เรื่องราวของชะตากรรมอันเลวร้ายของมนุษย์ที่เกิดขึ้นครั้ง

แล้วครั้งเล่า ทั้งๆที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น เช่นเดียวกับเรื่องราวในเรื่องสั้นเรื่องนี้ เรื่องการปฏิวัติแยงซิงอันน่าจระระหว่างรัฐบาลกับทหาร ในขณะที่ประชาชนผู้ทุกข์ยากก็ไม่ได้รับการเหลียวแลเอาใจใส่ คำว่า “หนังสือหน้า” เป็นคำศัพท์ร่วมสมัยที่ใช้เรียกภาพยนตร์ละครหรือเรื่องราวที่ไร้สาระซ้ำซากจำเจจนคาดเดาเรื่องราวได้ รวมทั้งเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดหรือเป็นไปได้ในความเป็นจริง อคติริ ธรรมโชติ ใช้เครื่องหมายอัญประกาศ (“ ”) กำกับคำว่า “หนังสือหน้า” เพื่อแนะนำให้ผู้อ่านตีความและค้นหาความหมายระดับลึก ซึ่งเป็นความหมายที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง

เรื่อง (ไม่) จริง เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง โดยใช้คำบอกปฏิเสธ ไม่ อยู่ในวงเล็บ เพื่อสื่อความรู้สึกของตัวละครว่า ไม่แน่ใจว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริงหรือไม่ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีลัทธิลอบคมในของหญิงสาวผู้ทำงานให้กับ รสร. หรือคณะรักษาความมั่นคงแห่งรัฐ ว่าเธอมีสามีแล้วหรือไม่ สะท้อนให้เห็นว่า แม้คนมีอำนาจน้อยมากก็ยังมีลัทธิลอบคมในเพียงนี้ แล้วผู้มีอำนาจมากจะมีลัทธิลอบคมในมากมายเพียงใด การใช้คำบอกปฏิเสธ ไม่ อยู่ในวงเล็บ ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากรู้คำตอบและเราใจให้ค้นหาคำตอบนั้น เป็นการเน้นให้เห็นการมีลัทธิลอบคมในของผู้มีอำนาจ สร้างจินตภาพของความน่ากลัว นำหวาดหวั่น และไม่แน่ใจใจ ซึ่งเป็นจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นชะตากรรมของมนุษย์ที่ต้องเผชิญกับความน่าหวาดหวั่นจากภัยทางการเมือง

“ขายชาติ” เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ตัวละครตัวหนึ่งถูกกล่าวหาว่า “ขายชาติ” เพราะช่วยเหลือชาวต่างชาติผู้หนีภัยสงครามมา เขาช่วยเหลือเพราะเมตตาเพื่อนมนุษย์ผู้ประสบเคราะห์กรรม แต่ถูกเข้าใจผิดว่า เขาช่วยเหลือเพราะหวังคำตอบแทน สะท้อนให้เห็นชะตากรรมที่มนุษย์ผู้รักความเป็นธรรมต้องได้รับเพราะสืบเนื่องจากปัญหาทางการเมือง การใช้เครื่องหมายอัญประกาศ (“ ”) กำกับคำว่า “ขายชาติ” แนะนำให้ผู้อ่านตีความว่า ตัวละครขายชาติจริงๆ หรือเป็นเพียงข้อกล่าวหาเท่านั้น และเมื่อรู้ว่าเป็นเพียงข้อกล่าวหา ก็ยิ่งเน้นย้ำจินตภาพของความโหดร้ายที่ตัวละครตัวนี้ได้รับ

5.1.3 การใช้ภาพพจน์ที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง

นอกจากการใช้ภาพพจน์ในฉากแล้ว การใช้ภาพพจน์ในเนื้อเรื่องก็ช่วยเน้นย้ำจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัว ความน่าหวาดหวั่น ความโศกเศร้าและความอ้างว้าง เพื่อให้สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่องที่แสดงชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง โดยเลือกใช้สื่อเปรียบเทียบที่น่ากลัวและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ เช่น ภูตผีปีศาจ

นักฆ่า ฆาตกร เปลวไฟ เป็นต้น และสื่อเปรียบเทียบที่สื่อความรู้สึกเศร้า เช่น ลมหนาว น้ำตา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความไม่ลงรอยของบุคคลในรัฐบาลประจูดผู้บรรเลงเพลงสังหารบทแรก
โดยมีสื่อมวลชนบางแห่งบางที่เป็นผู้กระหน่ำซ้ำเติม

(เธอยังมีชีวิตอยู่ , 51)

ขุนทองมันหายลับเข้าไปในนับแต่ปลายพรรษาปีก่อน ปล่อยความทุกข์
เข้าครองเรือนครองหัวใจของแม่มันมาแล้วก็นานนักหนา...

(ขุนทองฯ , 185)

ขวานฟังเสียงของนักศึกษาจากกรุงเทพฯคนนั้นเย็นเยียบคล้ายลม
หนาวผ่านพัด

(หมายเหตุฯ , 17)

ข้างฝูงคนที่อยู่ข้างนอกต่างก็กระหึ้นกระหายนะบุกพังประตูเข้าไป
พวกเขาคล้ายกับลูกธนูที่มีคนนำวคันศรดึงรอป่าเอาไว้แล้วและพร้อมจะพุ่งออกไป

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ , 108)

มาจนถึงบัดนี้ ผมยังไม่เคยเชื่อว่า กลุ่มคนที่กรูกันเข้าไปทำร้ายพวก
นักศึกษาหนุ่มสาวนี่จะเป็นกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ผมมั่นใจว่าพวกมันคือฝูงภูตผีปีศาจหรือนักฆ่า
ฆาตกรที่แอบแฝงเข้ามาต่างหาก

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ , 109)

พวกเราในโรงพิมพ์ไต้ยีนข่าวร้ายคล้ายกับว่าโรคหาลงเมืองหลวง

(ประวัติศาสตร์ที่ต้องเล่าซ้ำ , 110)

งานสร้างสุขศาลาที่แลเห็นแต่โครงไม้ยื่นเหงาอุริมแม่น้ำ ขอเขาได้มี
ส่วนร่วมด้วยอย่างจริงจังสักครั้งเถิด

(กระตักน้ำ , 82)

เขาตายทันที ตาขาวค้างเหมือนกับสีของหยดน้ำค้าง สีของมุ้งที่ไหลลง
สีของดาวที่เยือกเย็น เป็นเหมือนน้ำตาของป่าที่ไหลแข่งกับสายเลือด
(กระตักน้ำ , 83)

“เราว่าถ้าพวกนายกับพวกเราขึ้นทำหนังสือนำเข้าร่วมกันอยู่อย่างนี้
โรงหนังสือต้องพังลงมาทับเราทั้งคู่ตายแน่ๆจะ โรงหนังสือมันก็เปื่อยเน่าได้เหมือนกัน”
(“หนังสือนำ” , 138)

เธออยู่ในชุดเสื้อกระโปรงสีขาวกับเปลวไฟ
(เรื่อง (ไม่) จริง , 142)

เสียงของเธอตวาดก่อนที่เธอจะว่าต่อเสียงเยือกเย็นคล้ายน้ำแข็งราดรด
ลงบนกายอันร้อนเรา
(เรื่อง (ไม่) จริง , 146)

จนกระทั่งเรือลัดท้ายเกาะแห่งหนึ่งแก่จนถึงใต้สิ่งพรวด ดวงตาใน
ความมืดเบิกโพลงเหมือนประหนึ่งว่ามีแสงลุกโชนออกมาได้คล้ายกับนัยน์ตาเรือคอนนี้
(“ขายชาติ” , 113)

เหนือเริ่มไหลโซกบนใบหน้าของแก่นอิกคล้ายเพิงตื่นจากฝันร้าย ทั้งที่
ลมนิ่ง อากาศเย็นสำหรับเช้าวันนี้ มองทะเลหมองมอปกคลุมคล้ายกับท่าที่ที่เสี้ยวมเจียมตนของ
เมียรักที่บ้าน
(“ขายชาติ” , 114)

อัศศิริ ธรรมโชติ สร้างภาพพจน์เหล่านี้สื่อจินตภาพของความโหดร้าย
น่ากลัว โดยเปรียบเทียบสิ่งต่างๆกับสิ่งที่สร้างความน่ากลัวและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ เช่น
ภูตผีปีศาจ นักฆ่า มาตกร เพลงสังหาร โรคห่า เปลวไฟ แสงไฟลุกโชน ฝันร้าย ลูกธนู
เพื่อเน้นย้ำจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัวให้ทวียิ่งขึ้น และสื่อจินตภาพของความหม่น
เศร้า โดยใช้สื่อเปรียบเทียบที่ให้ความรู้สึกเศร้า เช่น ลมหนาว น้ำตา และใช้ภาพพจน์แบบบุคลา
ธิษฐาน เช่น โครงไม้ยืนเหงา ทะเลสงบเสี้ยวมเจียมตน ความทุกข์เข้าครองหัวใจ เพื่อให้
ภาพวัตถุที่สื่อความรู้สึกชัดเจน และนามธรรมที่แสดงกิริยาอาการได้ นอกจากนี้ยังใช้
สัญลักษณ์เพื่อเน้นให้ตีความอย่าง เช่น หนังสือนำ โรงหนังสือ “โรงหนังสือ” ก็คือ สังคม ที่หากมี
“หนังสือนำ” หรือชะตากรรมอันเลวร้ายของมนุษย์เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ก็อาจจะเปื่อยเน่าหรือ

ล้มสลายได้เช่นกัน สะท้อนให้เห็นภาพของความเลวร้ายในสังคมที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า
จินตภาพทั้งหมดนี้ จึงเน้นย้ำสารสำคัญของเรื่องให้เด่นชัดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5.2 ชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาความยุติธรรมในสังคม และช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นเพื่อชี้ให้เห็นชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจาก
ปัญหาความยุติธรรมในสังคมและช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งสร้างความทุกข์ทรมาน
ใหม่และความเจ็บปวดร้าวรานใจให้บรรดาคนยากจนเหล่านั้น โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 3 เรื่อง
คือ ในกระแสร่างแห่งกาลเวลา เมื่อเย็นย่ำของวันอันร้าย และ ทุกข์ของลุง

5.2.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้ เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความ
โหดร้าย ความน่าหวาดหวั่น ความทุกข์ยาก ความเจ็บปวดร้าวราน ความว่าเหวและความ
โศกเศร้า เพื่อสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง ที่มุ่งแสดงเรื่องราวชีวิตมนุษย์
ผู้ประสบชะตากรรมอันโหดร้าย อันเนื่องมาจากความยุติธรรมในสังคมและความด้อยโอกาสใน
เรื่องต่างๆ เพราะความยากจนข้นแค้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ร่ำรวยและมี
อำนาจในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉันพาเท้าอันเปล่าเปลือยออกจากบ้านอันไย้ไย้ เดินฝ่าทุ่งนาเลี่ยนโล่ง
และแล้งแห้งนั้นไปโรงเรียนทุก ๆ เช้า

(ในกระแสร่างแห่งกาลเวลา , 63)

เสียงระฆังกังวานไปทั่วทั้งทุ่งและเรือนโรงเรียนที่ไม่ผิดกับโรงนา - มัน
กังวานหายไปกับสายลมร้อนยามเช้า ที่พัดฝุ่นตลบลอยตัวเป็นควันคลุ้งอยู่กลางทุ่งนาไกลลิบ
ประกายแดดเริ่มร้อนแรงขณะที่ธงชาติสีซัดพัดพลิ้วอยู่กับยอดเสา เสียงเพลงชาติจากปาก
น้อย ๆ ดังเหมือนเพลงสวดที่เคยแว่วให้ได้ยินจากโบสถ์สีทองของหมู่บ้าน

(ในกระแสร่างแห่งกาลเวลา , 64)

ฉันนอนมองรูปถ่ายของพ่อในกรอบกระจกเก่าคร่ำแล้วยืมให้ ส่งเสียงหัวเราะให้กับตัวเองอยู่ในความวังเวงและมีค้อบของห้องนอน...

(ในกระแสดรหรงแห่งกาลเวลา , 67)

ลมบ่ายในทุ่งนง ร้อนอบอ้าวและคละคลั่งไปด้วยไอลุ่น

(ในกระแสดรหรงแห่งกาลเวลา , 68)

ร่างกระจอยนั้นวิ่งหอยลับเข้าตัวอาคารของโรงเรียนแล้ว ฉันอดเงยหน้ามองธงชาติบนยอดเสาซึ่งสีซีดด้วยแดดฝนอยู่หน้าอาคารของโรงเรียนไม่ได้

(ในกระแสดรหรงแห่งกาลเวลา , 68)

รถยนต์ของใคร ไม่รู้ - ข้อร่างของเขาลอยล่องและร่วงและอยู่กับท้องถนนอันแสนสะอาดของเขาเอง... เธอหลับตา เห็นเลือดไหลออกจากเรือนกายของเขาเป็นสีแดงทาเประอั่วทั่วท้องถนน

(เมื่อเป็นย่ำของวันอันร้าย , 103)

เธอโผล่หน้าออกมาจากเพิงพักซึ่งเป็นย่านอยู่อาศัยแถวสลัมเมื่อยามเย็นของวันนั้น ด้วยความตื่นตระหนกในท่าทีของเพื่อนบ้าน - คนมาเคาะบ้านของเธอ เสียงดังสะท้อนไปทั้งหลัง

(เมื่อเป็นย่ำของวันอันร้าย , 101)

เธอร้องให้จะเป็นจะตาย อยู่ในบ้านสลัมยามเย็นย่ำของวันนั้น

(เมื่อเป็นย่ำของวันอันร้าย , 101)

หนังสือพิมพ์ก็เป็นเหมือนกับโรงพักอีกแห่งหนึ่ง - เขาคิด , ใครมีความทุกข์ก็มุงมาที่นี่...

เขาเองเปรียบเหมือนกับนายร้อยเวรที่นั่งรับแจ้งคำร้องทุกข์จากผู้คนทั่วไปอยู่ในโรงพิมพ์แห่งนี้

(ทุกข์ของลุง , 45)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏคำที่สื่อจินตภาพของความน่าหวาดหวั่น เช่น ตื่นตระหนก ความวังเวง มีค้อ คำที่สื่อจินตภาพของความทุกข์ยาก เช่น เลี่ยนโล่ง แล้งแห้ง ร้อนแรง ร้อนอบอ้าว คำที่สื่อจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัว เช่น ลอยล่อง-

ร่วงและ และมีคำบอกเวลาที่สื่อความรู้สึกหม่นเศร้า เจ็บเหงา คือ ยามเย็นย่ำ นอกจากนี้คำบอกสื่อก็ยังสื่อจินตภาพของความทุกข์ ความน่าหวาดหวั่น และความโศกเศร้า คือ สีซีด และ สื่อบอกถึงความโหดร้ายน่ากลัว คือ สีแดง

นอกจากนี้ ยังมีการใช้ส่วนขยายที่สร้างจินตภาพของความแห้งแล้ง เพื่อเน้นสภาพความทุกข์ยากของผู้คน คือ สายลมร้อนยามเช้าที่พัดฝุ่นตลบลอยตัวเป็นควันคลุ้งอยู่กลางทุ่งนา และใช้ภาพพจน์เพื่อสร้างจินตภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น เสียงเพลงชาติเหมือนเพลงสวดที่เคยแว่วให้ได้ยินจากโบสถ์สีทองของหมู่บ้าน ภาพพจน์ดังกล่าวช่วยสื่อความรู้สึกหม่นเศร้าที่แฝงอยู่ เพราะเพลงสวดจะมีความขลัง และความเยือกเย็นที่ก่อให้เกิดความหม่นเศร้าได้ สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ตัวละครถูกดับความฝันที่เคยวาดไว้ และสร้างภาพพจน์ที่สื่อจินตภาพของความทุกข์ โดยเปรียบเทียบสำนักพิมพ์ของหนังสือพิมพ์เป็นสถานที่รับแจ้งทุกข์ซึ่งเป็นสถานที่ที่ตัวละครในเรื่องมาบอกเล่าเรื่องราวความทุกข์ของตน และยังมีการใช้ข้อความขัดแย้งเพื่อสร้างจินตภาพของความโหดร้ายให้เด่นชัดขึ้น คือ ภาพของ ถนนที่แสนสะอาด กับ ถนนที่เประอะด้วยสีแดง ถนนที่เขากวาดอย่างสะอาด กลับเป็นสถานที่ที่เหมือนเประอะด้วยโลหิตของเขา เขาต้องตายบนท้องถนนที่เขาดูแลอย่างดี ช่างเป็นภาพที่ขัดแย้งและสื่อความรู้สึกโหดร้ายและโศกเศร้ายิ่งนัก

ภาษาจินตภาพในลักษณะต่างๆที่กล่าวมาทั้งหมด ได้เน้นย้ำจินตภาพของความโหดร้าย ความน่าหวาดหวั่น ความทุกข์ และความเศร้าให้ละเอียดชัดเจนและเด่นชัดมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงชะตากรรมอันโหดร้ายที่คนยากจนได้รับเพราะความอยุติธรรมในสังคม และปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยโดยชี้ว่าปัญหาเหล่านี้ทำให้ชีวิตของพวกเขาเต็มไปด้วยความทุกข์ และความเศร้า อย่างเหมาะสมกลมกลืนและเป็น เอกภาพ

5.2.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

ในกระแสรถแห่งกาลเวลา เป็นการตั้งชื่อตามชื่อสำคัญของเรื่อง กล่าวคือ กระแสรถแห่งกาลเวลาและความจริงแห่งชีวิต ได้ดับความฝันที่ใครคนหนึ่งวาดไว้ ความฝันที่จะเป็นครูที่ดีและช่วยแก้ไขปัญหาการศึกษาของประเทศ แต่อำนาจอธรรมในสังคมก็ไม่เอื้อให้เขาทำเช่นนั้น คำว่า "กระแสรถแห่งกาลเวลา" เป็นการใช้ภาพพจน์ ให้ภาพของกาลเวลาที่หมุนเวียนไปเรื่อยๆไม่ขาดสายราวกับกระแสรถ ช่วยทำให้ภาพของ "กาลเวลา" ซึ่งเป็นนามธรรมนั้นปรากฏภาพอันแจ่มตาและมีรายละเอียดชัดเจน คำเชื่อมบอกแหล่ง "ใน"

เน้นย้ำว่า ในกระแสดราม่าแห่งกาลเวลานั้น มีอำนาจธรรมชาติที่สามารถทำลายความฝันของผู้คนในสังคมให้ดับสูญไป

เมื่อเป็นย่าของวันอันร้าย เป็นการตั้งชื่อตามฉากบอกเวลาซึ่งเป็นฉากสำคัญของเรื่อง คือ ณ เวลาเป็นย่าของวันหนึ่ง ซึ่งเป็นวันอันแสนเลวร้ายของสองครอบครัว ครอบครัวแรก คือ ครอบครัวของคนจนที่ต้องสูญเสียผู้นำครอบครัว เพราะเขาถูกรถชนตาย ครอบครัวที่สอง คือ ครอบครัวของคนรวยที่ถูกชายขับรถชนคนตายแล้วตื่นตระหนกตกใจ ต่ออุบัติเหตุที่ร้ายแรงครอบครัวคนจนต้องหมดที่พึ่ง เป็นความโชคร้ายอย่างยิ่งและทำให้ครอบครัวของพวกเขาต้องหมดสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง ในขณะที่ครอบครัวคนรวยเพียงแค่วิดกังวลชั่วขณะแล้วก็กลับคืนสู่สภาพปกติ เพราะคิดว่าครอบครัวของเขาได้รับผิดชอบราคาชีวิตของคนที่ถูกรถชนนั้นได้ และอาจจะราคาถูกกว่ารถยนต์ของพวกเขาด้วยซ้ำไป คำบอกเวลา "เมื่อเป็นย่า" สื่อจินตภาพของ ความหมั่นแค้นและความเหงาหงอย คำขยาย "อันร้าย" ได้เน้นย้ำจินตภาพของความโหดร้ายแห่งชีวิต ณ วันนั้น อย่างเด่นชัด "เมื่อเป็นย่าของวันอันร้าย" จึงเป็นชื่อเรื่องที่ให้จินตภาพของความหมั่นแค้นและโหดร้ายรวมกัน สะท้อนให้เห็นชะตากรรมอันโหดร้ายของผู้ยากไร้อย่างลึกซึ้งชัดเจน

ทุกข์ของลุง เป็นการตั้งชื่อเรื่องเพื่อสื่อถึงเรื่องราวสำคัญในเรื่องโดยตรง ใช้คำสั้นและสื่อความชัดเจน คือ เรื่องราวความทุกข์ของลุงคนหนึ่งที่ถูกโกงที่ดิน ซึ่งเป็นเพียงความทุกข์หนึ่งจากหลายหมื่นหลายแสนความทุกข์ของผู้คนในสังคม คำขยาย "ของลุง" บ่งบอกความเป็นเจ้าของทุกข์ มีความหมายโดยนัยว่า อาจจะไม่ใช้ความทุกข์ใดๆของคนอื่นเลย ไม่มีใครรอนาทรร้อนใจ ทุกข์นี้เป็น "ทุกข์ของลุง" เพียงคนเดียวเท่านั้น เป็นการเน้นย้ำให้เห็นความทุกข์ของคนยากจนที่สังคมละเลยไม่เอาใจใส่ และไม่เคียดหิบบั่นความเป็นธรรมให้แก่พวกเขา

5.2.3 การใช้ภาพพจน์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การใช้ภาพพจน์ในเรื่องสั้นทั้ง 3 เรื่อง คือ ในกระแสดราม่าแห่งกาลเวลา เมื่อเป็นย่าของวันอันร้าย และ ทุกข์ของลุง ล้วนมุ่งเน้นจินตภาพของความ โหดร้าย ความทุกข์ยาก ความเจ็บปวดและความหมั่นแค้นให้เด่นชัด เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาความอยุติธรรมในสังคมและช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน โดยเลือกใช้สื่อเปรียบเทียบที่เป็นนามธรรม เช่น ความเลว

มาทำกริยาที่รุนแรงกับมนุษย์ หรือนา "ลมแล้งแห้งร้อน" มาสื่อความรู้สึกทุกข์ทรมานใหม่
ตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

ความไร้เดียงสาได้ถูกฉีกพรากไปจากความคิด และดวงตา ด้วย
กระแสน้ำแห่งกาลเวลาอย่างทุกวันนี้ พอตายไปเสียก่อนที่จะได้พบเห็นว่า ฉันถูกความจริง
แห่งชีวิตในกระแสน้ำนั้นกระแทกกระแทก จนเปลี่ยนรูปไปไม่เหมือนเก่าแล้ว...

(ในกระแสน้ำแห่งกาลเวลา , 66)

ฉันลืมนึกไปว่า ฉันเป็นเพียงครุฑตัวเล็กๆ เป็นส่วนประกอบชิ้นหนึ่งที่
ไร้ความหมายต่อปัญหาการศึกษาของชาตินั้น ปัญหาแม่ในหมู่บ้านอันเล็กและคับแคบอย่างนี้
ไม่เพียงโตใหญ่เท่ากับภูเขาที่ฉันเคยคิด ที่จริงมันมหึมาเหมือนท้องฟ้าที่ครุฑอย่างฉันก็ต้องถูก
ครอบงำเอาไว้ด้วย และมันอยู่ไกลเหมือนดวงดาวที่ครุฑเล็กๆอย่างฉันไม่สามารถเห็นได้ยามฟ้า
มืดและมันมีอำนาจ มีแรงดึงดูดกลืนเหมือนแม่เหล็กยักษ์ที่ทำให้ฉันละลายไปได้โดยง่ายๆ เพียง
แต่อาศัยกาลเวลากระแทกกระแทกอันชั่วไม่นานนัก

(ในกระแสน้ำแห่งกาลเวลา , 67)

บ่อยครั้งในบ้านสลัม และช่วงชีวิตอันแร้นแค้นลำเค็ญในกรุงเทพฯนั้น
ความเสียดมาได้มาทำทนายให้เขากระโจนเข้าหาฉันอยู่บ่อยๆ มันบีบคั้นไล่ฮั่นทิวไทยและรัดรอน
ท้องอันว่างเปล่าทั้งเขาและเธอจนแทบขาดใจพ่ายแพ้

(เมื่อเย็นย่ำของวันอันร้าย , 102)

รถยนต์ของใครคนนั้น มันไม่เพียงแต่ขโมยชีวิตของเขาไประหว่าง
กระทำหน้าที่ มันยังขโมยความสุข และลักพาชีวิตของครอบครัวเธอไปหมดสิ้น

(เมื่อเย็นย่ำของวันอันร้าย , 103)

ความทุกข์ เหมือนลมที่พาเอาฝนมาด้วย มักเปียกปอนด้วยน้ำตา
พร้อมคำพูดพรุ้งพรูที่หลังไหลระบายความออกมาอย่างไม่รู้จักจบสิ้น แต่ เออ! ก็ไม่แน่เหมือน
กัน ความทุกข์นั้นบางครั้งก็คล้ายลมแล้งแห้งร้อนที่มีแต่อดีตอันซึ่งรอวันระเบิด

(ทุกข์ของลุง , 46)

เรื่องของลุงฟังเหมือนกับนิยายน้ำเน่า อีกสักทีมีเมื่อกี่แสนตอนกันนะถึง
จะจบสำหรับประเทศของเรา

(ทุกข์ของลุง , 47)

เขาพยายามจะควบคุมหัวใจตนเองไม่ให้หัววันไหวไปด้วย เขารู้สึกว่า มันคล้ายกับฟังเสียงเพลงจากดนตรีที่มีทำนองเศร้า อยากร้องให้ตามไป แต่ก็อายคนอื่น กลัว เขาหาว่าอ่อนแอ และเป็นคนอ่อนต่อโลก

(ทุกข์ของลุง , 48)

... และหลายครั้งจริงๆที่เจ้าตัวความเป็นธรรมนี้ , สำหรับสังคมนี้ และ ประเทศนี้แล้ว มีหน้าตามองเหมือนเงิน เหมือนอาวุธ และมันมี 'เผ่าพันธุ์' ของมันเองโดย จำเพาะ

ยากนักที่เจ้าความเป็นธรรมจะอยู่กับคนใจเข่อ คนไร้การศึกษา หรือ คนยากจนอย่างลงนี้

(ทุกข์ของลุง , 49)

ภาพพจน์เหล่านี้สื่อจินตภาพของความโหดร้ายรุนแรง เช่น การที่ กระแสธารแห่งกาลเวลาได้ "ลาก" และ "พราก" ความไร้เดียงสาจากมนุษย์ผู้หนึ่งไป การที่ ความจริงแห่งชีวิตในกระแสธารนั้น "กระแทกกระทั้น" ชีวิตคนจนชีวิตของผู้นั้นต้องเปลี่ยนรูป ไปไม่เหมือนเก่า และการที่ความเลวได้ "บีบคั้นใส่ไส้อันหิวโหยและรัดรึงท้องอันว่างเปล่าทั้ง เขาและเธอจนแทบขาดใจพ่ายแพ้" และ "ขโมยชีวิตของเขา ขโมยความสุขและลึกลับชีวิตของ ครอบครัวเธอจนหมดสิ้น" ล้วนเน้นย้ำให้เห็นชะตากรรมอันโหดร้ายของคนจนในสังคม และสื่อ จินตภาพของความทุกข์และความเจ็บปวด เช่น เปรียบความทุกข์เหมือน "ลมแล้งแห้งร้อนที่มี แต่อดอันซึ่งรอวันระเบิด" ภาพพจน์นี้สื่อจินตภาพของความทุกข์ได้ลึกซึ้ง กล่าวคือ "ลมแล้ง แห้งร้อน" ลมนี้มีส่วนขยายละเอียดชัดเจน ทั้ง "แล้ง" "แห้ง" และ "ร้อน" สื่อความรู้สึกทุกข์ ทนหม่นไหม้ที่ร้อนรุ่มในหัวใจ ส่วนขยาย "ที่มีแต่อดอันซึ่งรอวันระเบิด" ก็สื่อความทุกข์ที่ ประดังอยู่ในอก เป็นความทุกข์ที่มีปริมาณมากมายมหาศาล และสื่อจินตภาพของความเศร้า เช่น เปรียบความทุกข์คล้ายกับ "เสียงเพลงจากดนตรีที่มีทำนองเศร้า" จินตภาพที่ปรากฏ ผ่านการใช้ภาพพจน์เหล่านี้ ล้วนเป็นจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่ยุ่งแสดง ชะตากรรมอันโหดร้ายที่คนยากจนในสังคมต้องประสบ อันเนื่องมาจากความอยุติธรรมในสังคม และปัญหาช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งเป็นชะตากรรมที่เกิดกับผู้คนเป็นจำนวนมากใน สังคมของเรา

5.3 ชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจนและสภาพธรรมชาติที่โหดร้าย

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นเพื่อมุ่งแสดงให้เห็นสภาพชีวิตมนุษย์ที่ต้องประสบชะตากรรมอันโหดร้าย อันเนื่องมาจากความยากจนข้นแค้นและสภาพธรรมชาติที่โหดร้ายรุนแรง จนทำให้มนุษย์ผู้ประสบปัญหาเหล่านี้ต้องจบชีวิตลงอย่างน่าสงสารเวทนายัง โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 3 เรื่อง คือ เข้าวันตันฤดูฝน สายน้ำแห่งความท้อแท้ และ เมื่อลมฝนผ่านมา

5.3.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความหม่นเศร้า ความอ้างว้างว้าเหว ความโหดร้ายรุนแรง และความน่าหวาดหวั่น เพื่อสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นสภาพชีวิตที่ต้องประสบชะตากรรมอันโหดร้ายจนถึงแก่ชีวิต อันเนื่องมาจากความยากจนข้นแค้น และสภาพธรรมชาติที่โหดร้ายรุนแรงจนคร่าชีวิตของผู้คนไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หล่อนถอนใจ แต่ไม่ตอบ เมื่อทอดสายตามองท้องนาขึ้นฝนที่โปรยหล่นลงมาเป็นละอองบางเบา

ฝนพรำเข้าวันนี้เป็นเส้นสายขาวไ้คงด้วยแรงลมทู่ยู่กลางฟ้าสะท้อนแสงแดดอ้อยสร้อย เป็นรัศมีสีรุ้งเมื่อมองไกลออกไป ต้นไม้ใบหญ้าส่งเสียงพึมพำเพียงคนเดียวกับชายคากระท่อมที่อยู่เหนือหัวของบัวรา

(เข้าวันตันฤดูฝน , 121)

ควรวนี้เช่นกัน ที่บัวราเบนหน้าจากทุ่งนาวิ่งว้างมาจ้องเขานานและนิ่งด้วยความฉงน

(เข้าวันตันฤดูฝน , 122)

บัวราหนึ่ง มองไปยังทางเล็กแคบที่ไหลพันออกมาทางแนวป่า ขณะที่แดดหลบลง ทิวท้องนาจึงดูครึ้ม มองอับชื้นหม่นหมองอยู่กับละอองฝน บนทางเล็กแคบที่ตัดชายป่าออกมานั้นก็ยิ่งดูมัวซัว อับเฉา พอๆกับความรู้สึกหล่อนเข้าวันนี้

(เข้าวันตันฤดูฝน , 124)

หลังจากที่เบือนเลืดจนแดงไปทั้งสาย แม่น้ำสายนี้ก็อ่อนแอไหลเอื่อย
คล้ายลมหายใจของคนใกล้ความตาย

(สายน้ำแห่งความท้อแท้ , 51)

ที่โคนไม้ใหญ่ริมน้ำ มีชายหนุ่มหลบซ่อนแสวงหาความวิเวกส่วนตัว
เขาเป่าขลุ่ยเป็นเพลงบอกความหมายเร่ร่อนของวิหคนกกา กล่อมสายน้ำเชื่องช้านั้นว่าแห้วยิ่ง
ขึ้น ดูเขามีความสุขในการจมอยู่กับความเศร้า สายลม เหงา และตะวันยามสนธยา

(สายน้ำแห่งความท้อแท้ , 51)

เพลงขลุ่ยเศร้าเหลือเกิน เมื่อทอดเสียงโรยราอยู่ ณ เหนือแม่น้ำนั้น
ขณะที่ท้องฟ้าลึ้มเมื่อดวง และความมืดคืนข้ามเหมือนตั้งเงามรณะ

(สายน้ำแห่งความท้อแท้ , 52)

เด็กน้อยวิ่งเหนื่อยหอบฝ่าความมืดมาตามทางริมแม่น้ำ จนกระทั่งถึง
กระท่อมที่มีแสงไฟวอมววม

(สายน้ำแห่งความท้อแท้ , 55)

เมื่อเกวียนข้ามสะพาน ผมได้ยินเสียงน้ำไหลผ่านฝั่งเรือยเอื่อยช้า
ฟังว่าเป็นเพลงของแม่ที่เคยกล่อมก่อนผมจะนอนทุกครั้ง

(เมื่อลมฝนผ่านมา , 83)

เสียงว้าวร้องก้องกลบ เสียงออกดุดจากล้อเกวียน เสียงกระดิ่งที่คอ
ของวัวเกร็งกร่างเปลี่ยนความวังเวงของป่านั้นให้เป็นความสะท้อนสะท้อน ลมวูบผ่านผมไป
ค่อนข้างแรง ตามมาด้วยเสียงกุกเกวียนลั่นไหวของใบไม้ซาบสองฟากข้างทางเกวียน

(เมื่อลมฝนผ่านมา , 84)

ในกันบังอันลึก ไร่อำนาจแห่งการควบคุมบังคับ ผมกลับมองเห็นภาพ
ของหมอในชุดเสื้อผ้าสีขาวสะอาดสวย เขยิบเด่นเป็นนางฟ้าไกลบนอีกฟากฟ้าหนึ่ง ในขณะที่
ผมวิ่งตามเธอไปบนเลนดินอันแปรอะเปื้อน ล้มลุกคลุกคลานอยู่บนธรรมชาติอันโหดร้ายกันดาร
และทารุณ

(เมื่อลมฝนผ่านมา , 85)

ผมลืมตาตื่นขึ้นจตจบัไปที่ทิวเขามหิมาอันเห็นข้างหน้าอยู่ไกลลิบ ผมเห็นบุปผเมฆปกคลุมเขาเป็นสีครามคล้ำคูมิตครึ้ม ท้องฟ้าเบื้องบนก็หม่นมัว ครูและแม่ นั่งเรียบ สีน้าของคนทั้งสองหมองและมัวยิ่งกว่าท้องฟ้าเวลานี้

(เมื่อลมฝนผ่านมา , 86)

ไม่แต่เสียงเพลง คราวนี้จริงๆ ลมฝนผ่านมาจริงๆแล้ว ฟังร้อง เสียงกึกก้องและเสียงวูดันร้องด้วยความตระหนก เกวียนกระชากโยกสั่นไปมาท่ามกลางเสียง อึงออลอันเกิดจากลมแรงพัดและลมพาเอาเม็ดฝนโปรยหล่นลงมาแล้ว หยดเย็นคล้ายน้ำค้างคืน หนาวผมสั่นสะท้านทั้งความหนาวเย็นและความหวาดหวั่นพรันใจในเสียงร้องของป่าใหญ่-ป่าใหญ่ที่เม็ดฝนกระหน่ำเข้ากับต้นและใบไม้ กรูไกวและอึงคะนึงของเสียงลมพายุตั้งเหมือนเสียง ร้องครางของภูตผีปิศาจที่พากันลุกขึ้นอาละวาดหลอกหลอนห้อมล้อมอยู่โดยรอบใจและกายผม

(เมื่อลมฝนผ่านมา , 87)

แม่ครวญครางและรำไห้ เมื่อทั้งลมและฝนไม่มีทีท่าจะหยุดยั้ง ช้า แรงเร็วหนักหน่วง และอึงคะนึงมากขึ้น

(เมื่อลมฝนผ่านมา , 88)

จากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สร้างจินตภาพของความหม่นเศร้า ความ อ่างว้างว้าเหว ความโหดร้ายรุนแรงและความน่าหวาดหวั่น เช่น อ้อยสร้อย เวียงวัง ครึ้ม อับชื้นหม่นหมอง มัวชัว อับเฉา เชื่องช้า ระเรื่อเยื้อยช้า โรยรา ว้าเหว เหงา เศร้า ความวิเวก ความมืด ความเศร้า ความวังเวง ความสะท้อนสะท้อน เประอะเปื่อน โหดร้าย กันดาร ทารุณ แรงเร็วหนักหน่วง ความตระหนก ความหนาวเย็น ความหวาดหวั่นพรันใจ ฯลฯ ชุดคำเหล่านี้จะสร้างบรรยากาศของความหม่นเศร้า ความอ่างว้างว้าเหว ความโหดร้ายรุนแรงและความน่าหวาดหวั่นให้เพิ่มมากขึ้น

คำบอกแสง สี และเสียง ในฉากเหล่านี้ก็จะเป็นคำที่สื่อจินตภาพของ ความหม่นเศร้า ความอ่างว้างว้าเหว ความโหดร้ายรุนแรงและความน่าหวาดหวั่นเช่นเดียวกัน คำบอกแสง สี จะเป็นแสง สี ที่ไม่สดใส ชวนให้เศร้าหมอง เช่น วอมแวม หม่นมัว สีคราม คล้ำคูมิตครึ้ม สีแดง "วอมแวม" "หม่นมัว" สื่อความรู้สึกหม่นเศร้าและน่าหวาดหวั่น "สีคราม" เป็นสีที่ไม่สดใส มีส่วนขยาย "คล้ำคูมิตครึ้ม" มาขยายสีให้สื่อความรู้สึกหม่นเศร้าและน่าหวาดหวั่นยิ่งขึ้น และ "สีแดง" สื่อถึงอันตรายหรือความตายชวนให้หวาดหวั่นเช่นกัน คำบอกเสียงส่วนใหญ่จะสื่อจินตภาพของความโหดร้ายรุนแรงและน่าหวาดหวั่น เช่น เสียงก้องกลบ

เสียงเกรงกร่าง เสียงกึกก้อง เสียงกรูกรียว เสียงอึงออล เสียงกรูไกว เสียงอึงคะนึง เสียงเหล่านี้สร้างบรรยากาศให้นำवादหวั่นพรั่นใจต่อความโหดร้ายรุนแรงที่กำลังเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีคำซ้อนหลายคำที่ช่วยเน้นย้ำจินตภาพดังกล่าว ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น อัปชันหม่นหมอง ระเรื้อยเอื้อยช้า โหดร้ายกันดาร แรงเร็วหนักหน่วง ความหมายของคำแต่ละคำของคำซ้อนเหล่านี้จะร่วมกันเน้นย้ำจินตภาพให้ชัดเจน เช่น คำว่า อัปชันหม่นหมอง ทั้งความ "อัป" ความ "ชัน" ของสภาพธรรมชาติ และความรู้สึก "หม่นหมอง" ของจิตใจ จะร่วมกันเน้นย้ำจินตภาพของความหม่นเศร้าให้ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ภาพพจน์ที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็ช่วยสร้างจินตภาพของความโหดร้าย น่ากลัวและนำवादหวั่นพรั่นใจ เช่น ความมืดกินข้ามเหมือนตั้งเงามรณะ เสียงลมพายุ ดังเหมือนเสียงร้องครางของภูตผีปีศาจที่พากันลุกขึ้นอาละวาดหลอกหลอนห้อมล้อมอยู่โดยรอบใจและกายผม การเลือก "ความตาย" และ "ภูตผีปีศาจ" มาเป็นสื่อเปรียบเทียบซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนหวาดกลัวอยู่แล้วนั้น จะช่วยเน้นย้ำจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัว และนำवादหวั่นพรั่นใจยิ่งขึ้น และการเปรียบเทียบความมืดที่อยู่รอบกายเป็นเหมือนเงาของความตายที่ล้อมรอบ สื่อให้เห็นว่าความตายพร้อมจะเข้ามาคุกคามอยู่ทุกขณะ สร้างความนำवादหวั่นพรั่นใจยิ่งขึ้น และการเปรียบเทียบโดยให้ภูตผีปีศาจทำกริยาอาการ "อาละวาดหลอกหลอน" และ "ห้อมล้อมอยู่โดยรอบใจและกายผม" สื่อให้เห็นภยันตรายที่โหดร้ายน่ากลัว และมุ่งจะเข้ามาทำร้ายอยู่ตลอดเวลา ยิ่งสร้างความรู้สึกหวาดหวั่นใจให้เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีการใช้สัญลักษณ์เพื่อเน้นให้ผู้อ่านตีความสัญลักษณ์นั้นเพื่อจะได้เข้าใจความหมายระดับลึก ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น สัญลักษณ์ที่พบว่าใช้ในฉากเหล่านี้ คือ ฝน และ เพลงขลุ่ย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเศร้าและความหม่นหมอง ฝน จะปรากฏอยู่ในฉากตลอดเรื่อง "เข้าวันตันฤดูฝน" เป็นฝนที่นำมาซึ่งความเศร้าและความหม่นหมอง เพราะตัวละครตัวหนึ่งในเรื่องนี้ซึ่งจำเป็นต้องเป็นโจรเพราะความยากจน ถูกตำรวจตักจับและยิงตายในวันทีกลับมาเยี่ยมลูกเมีย และเป็นยามเช้าของวันตันฤดูฝนที่มีฝนตกพรำสร้างบรรยากาศของความหม่นเศร้าตลอดเวลา ส่วน เพลงขลุ่ย เป็นสัญลักษณ์แห่งความเศร้า ความเหงา ความว้าเหว และความเจ็บเจ็บปวดท้าวราน ในเรื่อง "สายน้ำแห่งความท้อแท้" ชายหนุ่มเร่รอนจะเป่าขลุ่ย เมื่อเกิดความรู้สึกเศร้า เหงา ว้าเหว และเจ็บปวดท้าวราน เพื่อสื่อความรู้สึกเหล่านั้นผ่านเพลงขลุ่ยของเขา สัญลักษณ์ทั้งสองสัญลักษณ์ที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ จึงสร้างจินตภาพของความหม่นเศร้าให้ยิ่งหม่นเศร้าทบทวี

ลักษณะภาษาดังที่กล่าวมาทั้งหมด ได้ร่วมกันสร้างฉากที่สื่อจินตภาพของความหมั่นเศร้า ความอ้างว้างว่าเหว ความโหดร้ายรุนแรงและความน่าหวาดหวั่น ให้ละเอียดชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ฉากเหล่านี้จึงเป็นฉากที่สื่อบรรยากาศสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นชะตากรรมที่แสนโหดร้ายของมนุษย์ อันเนื่องมาจากความยากจนข้นแค้นและสภาพธรรมชาติในยามเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่โหดร้ายรุนแรงจนคร่าชีวิตของผู้คนไป ซึ่งเป็นชะตากรรมที่มนุษย์ผู้ยากจนเหล่านี้ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ชีวิตของพวกเขาจึงเต็มไปด้วยความทุกข์ ความเศร้า ความเหงา และความเจ็บปวดร้าวราน เป็นชีวิตที่น่าสงสารและน่าเห็นอกเห็นใจยิ่ง

5.3.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

เข้าวันตันฤดูฝน เป็นการตั้งชื่อตามฉากบอกเวลาซึ่งเป็นฉากสำคัญของเรื่อง คือ ชายผู้หนึ่งจำเป็นต้องเป็นโจรเพราะความยากจนและความอดอยากหิวโหย เคยไปทำงานในเมืองแต่ก็ถูกโกงและถูกปล้นจนไม่เหลืออะไร เขาจึงถูกตำรวจจับและถูกตำรวจฆ่าตายในยามเช้าของวันตันฤดูฝน ซึ่งเป็นวันที่กลับมาหาลูกเมียเป็นประจำทุกปีนั่นเอง เข้าวันตันฤดูฝนของวันนี้ จึงเป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ส่วนขยาย "ตันฤดูฝน" ช่วยสร้างจินตภาพที่ชัดเจนขึ้น เข้าวันนี้ ไม่ใช่เข้าวันธรรมดาทั่วไป แต่เป็น เข้าวันตันฤดูฝน โดยปกติ "ฤดูฝน" จะเป็นช่วงเวลาที่สร้างความชุ่มชื้นเย็นน้ำให้แผ่นดิน แต่ "ฝน" ในเรื่องนี้เป็นฝนที่โปรยลงมาเป็นละอองบางเบาสร้างบรรยากาศชวนเศร้าและอ้างว้างว่าเหว "ฝน" ที่ปรากฏในเรื่องนี้เป็นสัญลักษณ์ของความเศร้าและความหมั่นหมอง ชื่อเรื่อง "เข้าวันตันฤดูฝน" จึงเน้นย้ำจินตภาพของความหมั่นเศร้าให้ลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น

สายน้ำแห่งความท้อแท้ เป็นการตั้งชื่อโดยใช้สัญลักษณ์ "สายน้ำ" ในเรื่องนี้เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตมนุษย์ที่เต็มไปด้วยความทุกข์ ความโดดเดี่ยว ความอ้างว้างและความเจ็บเหงา ส่วนขยาย "แห่งความท้อแท้" สื่อให้เห็นว่า นอกจากสายน้ำจะเต็มไปด้วยความรู้สึกต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว สายน้ำแห่งนี้ยังเต็มไปด้วย "ความท้อแท้" ของผู้คน ชื่อเรื่อง "สายน้ำแห่งความท้อแท้" จึงสะท้อนให้เห็นชะตากรรมอันโหดร้ายที่เกิดกับมนุษย์ผู้ยากจนครั้งแล้วครั้งเล่าไม่มีวันสิ้นสุด เหมือนกับสายน้ำที่ไหลเรื่อยไม่มีวันสิ้นสุดเช่นเดียวกัน

เมื่อลมฝนผ่านมา เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่องเพื่อเน้นความสำคัญของเหตุการณ์ คือ เด็กชายชาวชนบทผู้หนึ่งถูกงูกัด ในระหว่างนั่งเกวียนไปหาหมอนั้น ลมฝนพายุหนักก็พัดกระหน่ำอย่างรุนแรง จนทำให้เขาต้องเสียชีวิตท่ามกลางลม

ฝนที่รุนแรงหนักหน่วงนั้น ชื่อเรื่อง "เมื่อลมฝนผ่านมา" กระตุ้น ให้ผู้อ่านอยากรู้ว่า เมื่อลมฝนผ่านมา แล้วเกิดอะไรขึ้น เป็นการเน้นย้ำว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างลมฝนที่ผ่านมานั้น คือการประสพชะตากรรมอันโหดร้ายทารุณของผู้คนที่ยากจนและอยู่ในท้องที่ที่ทุรกันดาร

5.3.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

ภาพพจน์ส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้ เน้นย้ำจินตภาพของความหม่นเศร้า ความอ้างว้างว้าเหว่ ความโหดร้ายรุนแรง และความน่าหวาดหวั่น ให้ลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงชะตากรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจนและสภาพธรรมชาติที่โหดร้าย โดยใช้ นกตกกิ่งไม้ เป็นสื่อแสดงความทุกข์จากการถูกทำร้าย ใช้ เพลงขลุ่ย และ ฝน เป็นสัญลักษณ์แสดงความหม่นเศร้า เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ร่างของคนบนหลังม้าวิ่งหล่นลงมาเหมือนนกตกกิ่งไม้ลงบนพื้นดินชื้นที่กระจุกกระจายอยู่ท่ามกลางเส้นสายขาวโค้งของลมฝน ซึ่งคงสะท้อนแสงแดดอ่อนเป็นรัศมีสีรุ่ง เมื่อมองอยู่ไกลๆ

(เข้าวันต้นฤดูฝน, 126)

ผลตำรวจหนุ่มยื่นนิ่งอยู่ได้สักพักหนึ่ง ถึงได้เดินไปทรุดตัวลงข้างบ่อน้ำที่มีน้ำล้นปริ่มอยู่ปากบ่อ น้ำเป็นเม็ดขาวพราวราวดวงดาวบนท้องฟ้าเขาสันตึระะไปมาเมื่อรู้สึกว่สาายตาฝ้าฟาง

(เข้าวันต้นฤดูฝน, 126)

ชายหนุ่มนึกถึงชีวิตเร่ร่อนของตนเองที่เหมือนเพลงขลุ่ยไทยให้ ไม่มีที่ไปที่ไป นอกจากคืนวันอันปวศราวที่ฝังเป็นรอยจารึกอยู่ เขาพ่ายแพ้...

(สายน้ำแห่งความท้อแท้, 52)

เด็กทั้งคู่อันเบาบางเคลื่อนไปตามริมแม่น้ำที่หมาดแสงแดดแล้วมองเป็นเงาราง ๆ คล้ายกับใบไม้แห้งที่ถูกลมชายน้ำเป่าปลิวไปตามยอดหญ้า...

(สายน้ำแห่งความท้อแท้, 54)

ทั้งคู่หลักประตูเข้าไปพบร่างชราผ่ายผอมนอนตายแข็งคล้ายกับโครง

กระดูกกองอยู่

(สายน้ำแห่งความท้อแท้, 55)

พอครุเอ๋ยถึงความเจ็บ ผมก็เริ่มเจ็บปวดขึ้นมาอีกจากข้อเท้าเหมือนมี
สิ่งหนึ่งสิ่งใดแล่นไล่กันขึ้นสู่สมอง หนาวเหมือนตากฝนอยู่กลางท้องนาหน้าหนาว และร้อนรน
เหมือนถูกไอของไฟป่ากระพือมากระทบ หนาวกับร้อนคละเคล้าทั้งผลาญเผาและเป็นชา

(เมื่อลมฝนผ่านมา, 85)

ภาพพจน์เหล่านี้เน้นย้ำจินตภาพดังกล่าวข้างต้นให้ชัดเจนลึกซึ้งยิ่งขึ้น
เช่น การเปรียบเทียบภาพคนที่ถูกยิงจนร่วงหล่นลงมาจากหลังม้า กับภาพ “นกตกกิ่งไม้” โดย
มีส่วนขยาย “ลงบนพื้นดินชื้นที่กระจุยกระจาย” “นกตกกิ่งไม้” สื่อภาพของการถูกทำร้ายให้ร่วง
หล่นลงมาจากแหล่งที่มั่นคงและปลอดภัยและได้รับบาดเจ็บจนถึงแก่ชีวิต “พื้นดินชื้นที่กระจุย
กระจาย” ดูสกรปรกและไม่น่าเหยียบย่าง แต่กลับเป็นที่ที่รองรับร่างของมนุษย์ผู้โชคร้ายคนนี้
ภาพนี้จึงสร้างความรู้สึกสลดหดหู่และน่าเศร้าใจยิ่ง การเปรียบเทียบคล้ายกับ “เพลงขลุ่ยโหยไห้”
ก็เน้นย้ำจินตภาพของความหม่นเศร้า การเปรียบเทียบน้ำในบ่อว่าเป็นเม็ดขาวพราวพราวกับ
“ดวงดาวบนท้องฟ้า” ก็เป็นภาพธรรมชาติในยามค่ำคืนที่สื่อความงามที่แฝงไว้ด้วยความเศร้า
และอ้างว้างว่าเหว การเปรียบร่างชราที่ผ่ายผอมและนอนตายอยู่ว่า คล้ายกับ “โครง
กระดูกกองอยู่” ก็ยิ่งสร้างจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัวให้เด่นชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมี
การใช้ “ฝน” และ “เพลงขลุ่ย” เป็นสัญลักษณ์ของความเศร้าและความหม่นหมอง ดังที่
กล่าวไว้แล้วในหัวข้อการใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก จินตภาพที่เกิดจากการใช้ภาพพจน์และ
สัญลักษณ์ทั้งหมดนี้ จึงเน้นย้ำสาระสำคัญของเรื่องให้เด่นชัดและทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ
อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง

5.4 ปัญหาของคนยากจนที่ต่อสู้ชีวิตในเมืองหลวง

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่องเพื่อมุ่งแสดงสภาพชีวิตของคนยากจน
ที่ดิ้นรนต่อสู้ชีวิตในเมืองหลวง แล้วประสบปัญหามากมายประการซึ่งเพิ่มความทุกข์และความ
เจ็บปวดให้พวกเขามากยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาของพ่อค้าแม่ค้าขายของริมทางเท้าที่ถูกเจ้าหน้าที่
จับกุม ในเรื่อง ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก ปัญหาของเด็กขายพวงมาลัยตามท้องถนนที่ถูกตำรวจ
จับไปขังไว้ที่โรงพัก ในเรื่อง “มาลัย” ของจำเเว ปัญหาของพ่อค้าแม่ค้าที่ไร้อำนาจมาหากิน
เพราะที่เดิมเป็นที่สาธารณะที่จับจองกันเอง แล้วต่อมารัฐบาลก็ยึดที่ตรงนั้นคืน ในเรื่อง

ณ กาลครั้งหนึ่ง ปัญหาของขอทานตามสะพานลอยที่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ในเรื่อง หยดหนึ่ง
ในน้ำครำ ปัญหาของเด็กสาวผู้เข้ามาทำงานในโรงงานผลิตดอกไม้และผีเสื้อปลอม แล้วเกิด
อาการเมายาฆ่าที่เจ้าของโรงงานให้กิน ในเรื่อง ออกไปกับฝูงผีเสื้อ และปัญหาของแม่มายผู้
ยากจนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมไม่ดี คือ อยู่ใกล้กับแหล่งค้าประเวณี จนต้องพาลูกหนีจากที่
แห่งนั้น ในเรื่อง ถึงคราที่จะหนีไกล ไปจากลำคลองสายนั้น

5.4.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้ เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความ
ทุกข์ยาก ความสับสนวุ่นวาย ความเจ็บเหงาอ้างว้าง และความหม่นเศร้า เพื่อสร้าง
บรรยากาศให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงสภาพชีวิตที่ทุกข์ยากลำบากของคนจน
ที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิตในเมืองหลวง ซึ่งเป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์และเจ็บปวด ดังตัว
อย่างต่อไปนี้

ที่นี่มีป้ายรถเมล์ คนที่มารอรถได้ฟังเพลงเพลินไปด้วย เยื้องต้น
ตะแบกไปเล็กน้อยเคลื่อนตัวของเรขายอย่างรถเข็นน้ำแข็งใส รถผลไม้ ของตอง หาบขนมจีน
น้ำยา รถเข็นปลาหมึกเสียบไม้ ลูกชิ้นบั้งกลิ้งควันดูโซบะไปโรยแผลงลือตเตอร์ รทขายกระปุก
ออมสิน รูปหมู หมา ไก่ จอดนิ่งอยู่ข้างๆแผงขายหนังสือพิมพ์ ฯลฯ คนจ้อแจพลูกหลาน ทั้ง
ชื่อของ รอรถเมล์ และตะแคงหูฟังเสียงโชน ฉิ่ง เพลงลูกทุ่งลอยลมร้อนออกมาจากตะแบก
เตี้ยต้นนั้น

(ฤๅร้อนใต้ต้นตะแบก, 89)

เนื้อถ้อยรำพันจากเพลงของชายขอทานที่อยู่ในโลกมืดยังไม่จบตี พลัน
เสียงล้อรถเบรคครูดไปตามถนนอย่างกะทันหันก็ดังขึ้นพร้อมด้วยเสียงขรม และเสียงตระหนก
ตกใจที่ดังขึ้นพร้อม ๆ กันทั่วบริเวณนั้น...

(ฤๅร้อนใต้ต้นตะแบก, 93)

ชายหนุ่มนักมวยยืนมองคนกลุ่มหนึ่งกำลังวิ่งไล่จับพวกชายของเร
ริมทางเท้าอยู่ด้วยความกังขา เขาได้เห็นกระจกรรถเข็นแตกกระจาย ของตอง ผลไม้ กองกลิ้ง
อยู่กับถนน เส้นขนมจีนตกเคลื่อนเป็นริ้วขาวเลอะเทอะ ลูกชิ้นกลิ้งหลุนๆ ฯลฯ และผู้คนวิ่งชน
กันพร้อมกับเสียงร้องไห้ รถเข็นกระปุกอมสินพลิกคว่ำ สีขาว เหลือง แดง ดำ ของรูปสัตว์
ต่างๆแตกกระจายปนกันไปอย่างจ่าปรอยไม่ได้ ชายหนุ่มเจ้าของรถยืนหน้าซิด ปากค้าง
ดวงตาคาลัยถูกผีหลอก ชายขอทานตาบอดนอนแค้แก้ตัวตะแคงอยู่ใต้ต้นตะแบกเตี้ย เขาถูก

ใครคนหนึ่งเหยียบนอนจุกอยู่ด้วยดวงตาขาวค้าง โตนกระเด็นไปทางหนึ่ง จึงถูกสะบัดออกไปไกล พวงมาลัยดอกกรักถูกเหยียบย่ำแหลกไปแล้ว พร้อมกับกส่งกระดาษใบย้อมที่เงินเหรียญ กลิ้งกระจาย

(ฤๅร่อนใต้ต้นตะแบก, 93-94)

บรรยากาศบนโรงพักยามดึกเงียบสงัด ขนาดคลื่นวิทยุและเสียงได้ตอบ
กันของตำรวจฟังเหมือนเสียงคนตะโกนฝ่าคลื่นลมอยู่กลางทะเล แต่ที่น่ารำคาญคือเสียงน้ำจาก
กรงขังของพวกเมายา หัวขโมยมันนอนหลับกรนส่งเสียงเหมือนกับว่าโลกจะถล่มลงมา
ลงโรงพัก

("มาลัย" ของจำเเว, 34)

โรงพักซ่อนอยู่ก้นซอยลึก ดึกอย่างนี้มีเสียงรถแหว่มาให้ได้ยินบ้าง
ช่วยขับไล่ความวังเวงที่อยู่รอบ ๆ กายจำเเวออกไปได้ไม่พึงชาน

("มาลัย" ๔, 34)

จำรู้สึกทุกอย่างรอบกายหนาวเย็นจริง ทั้งใบต้นหูกวางหน้าโรงพักก็
เขย่าเสียงกรียวกราวพาลมเย็นมาต้องให้เย็นขึ้นอีก

("มาลัย" ของจำเเว, 35)

ณ กาลครั้งหนึ่ง... เมื่อไม่นานมานี้ ณ ที่ดินตรงนี้ยังมีสภาพเป็นป่า
ละเมาะ เต็มไปด้วยพงหญ้าารกอยูริมนถนนสายเปลี่ยวที่มีแต่ซอยลึกอ้างว้าง

(ณ กาลครั้งหนึ่ง, 75)

ต่อมา, ตรงที่ว่างเคียงกันเกิดรถเข็นและเพิงร้านขนาดย่อมตามมาอีก
หลายแห่ง ชายของกินสารพัดนับตั้งแต่กล้วยเตี๋ย ข้าวผัด ข้าวแกง ขนมจีบ ปิ้งไก่ ร้านขาย
ลาบ ข้าวขาหมู ฯลฯ ร้านขายขนมหวาน น้ำแข็งไส แอบขายบุหรี เหล้า และแม้แต่
ยานักปวดหัว จากยามเย็นและค่ำไปจนถึงดึกคืน ป่าละเมาะแห่งนี้กลายเป็นที่เตียนโล่ง และ
เป็นตลาดกลางคืนขนาดย่อมของผู้คนที่อยู่ในซอยใกล้และไกลของถนนสายนี้ มีแสงไฟทั้งที่ได้
จากเสาไฟฟ้าริมถนน และที่พวกเจ้าของร้านต่อทำกันขึ้นเอง สว่างไสวอยู่ทุกคืนราวกับเมือง
เทศกาล

(ณ กาลครั้งหนึ่ง, 75)

ถนนเปลี่ยวสายนี้มีชีวิตชีวาขึ้นด้วยผู้คนพลุกพล่าน บ่อยครั้งที่ฝั่งถนนตรงข้ามยังเป็นมมมมมมอยู่ มีหนังกลางแปลงเร่มาฉาย ผู้คนก็ยิ่งคึกคัก พวกกันไหลออกมาจากกันซอยที่เป็นไร่เป็นสวนมาชุมนุมกัน ณ ที่นี้ และที่สุดท้ายก็แปรสภาพมาเป็นชุมนุมชนขนาดใหญ่ ทั้งกลางวันและกลางคืน เต็มไปด้วยร้านรวงตึกแถว จุดรวมของรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างและรถสองแถวเข้าซอยที่กระจุกกระจายเกือบอยู่บนถนนสายนี้ และบริเวณรอบๆก็กลายเป็นบ้านจัดสรร

(ณ กาลครั้งหนึ่ง, 75-76)

วันรุ่งขึ้น ตลาดกลางคืนก็มีตลิ่ง มีเจ้าหน้าที่ของทางการมาเฝ้า มีรั้วล้อมและมีป้ายปักไว้ว่า “โครงการสวนหย่อมของเทศบาลแห่งใหม่” ขณะที่ร้านค้าตามอาคารตึกแถวต่างแปรสภาพมาเป็นห้องอาหารกลางคืน ร้านข้าวต้มชั้นดี ร้านไอติม และตู้เย็นที่ใส่ถุงน้ำแข็งก้อน

(ณ กาลครั้งหนึ่ง, 79)

ณ กาลครั้งหนึ่ง เมื่อไม่นานมานี้ ณ ที่ดินตรงนี้ยังมีสภาพเป็นป่าละเมาะเต็มไปด้วยพวงหรีดและสถานที่ปลอดเปลี่ยว

แต่ ณ บัดนี้ ตรงที่นางนั่งอยู่คือสวนหย่อมสาธารณะแห่งหนึ่งของเมืองหลวง ที่เต็มไปด้วยผืนหญ้านุ่ม พืชพันธุ์ไม้ดอก ธารน้ำพุ ก้อนหินสวย ม้านั่งเล็ก ๆ และรั้วไม้สีขาวสะอาด - มีคนมาทอดนั่งเดินเล่นอยู่เป็นกลุ่ม ๆ

เมื่อคำคิดมาถึงอย่างในขณะนี้ก็สว่างไสวไปด้วยไฟแสงจันทร์สีนวลงาม

(ณ กาลครั้งหนึ่ง, 81)

เบื้องบนร้อนด้วยแดดที่สาดแสงลงมาจากฟ้าสูงกว้างนั้น เบื้องล่างเย็นก็จริงแต่ฟังไปด้วยกลิ่นเหม็น เขารู้สึกว่าดวงตะวันลงต่ำเหมือนมาหยุดนิ่งตรงหัวบาลเขาพอดี และที่ร้ายมันแฉดเผาให้กระไอวลอบจากน้ำคร่ำได้ดินลอยขึ้นรอบๆตัวเขารุนแรงขึ้นทุกที เขาปาดเหงื่อบนโบหน้าที่หยดร่วงพรูราวสายน้ำที่ไหลแล้วไหลเล่าไม่รู้จักหมดจักสิ้น เขาเริ่มเหนื่อยกระหายน้ำ-ฤดูร้อนเมืองหลวงช่างมาเร็วและแรงเจ้าเหมือนจะเผาไหม้ผู้คนและสรรพสิ่งทั้งหลาย

(หยกหนึ่งในน้ำคร่ำ, 89)

รถค่อยเคลื่อนผ่านเขาไป ดัดกันเป็นขบวนยาวเหยียดและแน่นไปทั้งท้องถนน ลมดูเหมือนไม่มี นอกจากลมหายใจของคนแน่นหนาตานั้นระบายออกมาเป็นกลุ่มก้อนเป็นไอร้อน ผสมเสียงแตรจากรถ เสียงจากเครื่องยนต์ที่กึกก้องอยู่ระหว่างตึกทั้งสองฟากฝั่ง

(หยตหนึ่งในน้ำคร่ำ, 90)

ระหว่างนั่งพักกินข้าวตรงร่มเงาผนังตึก มีลมอ่อนโชยมาบ้างให้เนื้อตัวเย็นลง เหงื่อแห้งและเริ่มเหนียว ท้องถนนตรงหน้าที่เขาเพ่งมองอยู่มีไอแฉดเต้นเร่า รถคันที่อยู่ไกลออกไปมองเห็นเหลวคล้ายเงาในน้ำเพราะพรายด้วยพยับแฉด และแม้แต่ผ้าทอที่เปิดค้างทิ้งไว้ ทำให้เขารู้สึกว่า มีควันไฟไอร้อนพวยพุ่งออกมา

(หยตหนึ่งในน้ำคร่ำ, 91)

เมื่อคำแก้วมีอายุได้สิบเอ็ดขวบเศษๆ เรื่องดอกไม้สีสวยของหมู่บ้านได้กลายเป็นเรื่องเล่าขานที่ยากจะเจอเจออีกแล้ว แม่บอกคำแก้วว่าดอกไม้ได้หายไปพร้อมกับป่าบนภูเขาที่โค่นล้มลงมาหมด เหลือแต่ฝุ่นดินและเศษหญ้าอย่างที่เห็นกันอยู่ หมู่บ้านแห้งแล้งร้อนและหนาวผิดปกติ ฝนตกหนักน้ำท่วมแล้วก็ซึมหายไปกับแผ่นดินอย่างรวดเร็ว ไร่นาที่มีมาแต่ปู่ตายายรุ่งรังด้วยวัชพืชไร้คุณค่าและร้างไปพร้อมกับห้วยหนองบึงบาง สัตว์ป่าก็หนีหาย

(ออกไปกับฝูงผีเสื้อ , 117)

คืนวันสว่างไปราวกับว่าไม่มีฤดูกาล คำแก้วใช้ชีวิตอยู่ในห้องของทุกหนทุกแห่ง โดยเฉพาะเป็นห้องกับแคบและอุดอู้ อยู่กับกองดอกไม้ และตัวผีเสื้อก้ามมะลอกที่เติบโตและบินออกไปแล้วตัวเล่า เธอกับเพื่อนวัยเด็กนอนหลับก้นอยู่กับเสื้อผืนหมอนใบ เพียงชั่วไม่นานนักเสียงออกของโรงงานก็ดังแทงหูเข้าไปปลุก โลกของคำแก้วอยู่ระหว่างห้องทำงานโต๊ะกินข้าว อย่างเร่งรีบกับเพื่อนๆ หลังหลับนอนกันชั่วคราว และกลับมาห้องทำงานอีก

(ออกไปกับฝูงผีเสื้อ , 124)

อากาศเมื่อคำโชยกลิ่นน้ำคร่ำของลำคลองให้เหม็นอับอบขึ้นไปทั่ว แสงไฟสลัวส่องลอดเข้าใต้สะพานนั้น กระพอน้ำเกิดเงามอยู่กับความมืด กระท่อมผาลังกับสังกะสีเปื้อนสนิมประกอบเป็นรูปทรงง่าย ๆ สามสี่หลังยื่นเคียงกัน คุตะคุมไปตามแนวของคลอง เสียงครึนครันจากความสะเทือนเบื่องบนเมื่อรถผ่านไปมา ทำให้สังกะสีกับผาลังขยับ

เขยื้อนและส่งเสียง เสียงรวิง เสียงกตแตรและเสียงนกหวีดเป่าไกลออกไปเป็นเสียงคุ้นเคยที่
ดังได้ยินภายในบ้านใต้สะพานของหล่อนและเพื่อนบ้าน

(ถึงคราที่จะหนีไกลฯ , 71)

เสียงเพลงและเสียงแก้วกระทบกรังกริ่งจากฝั่งคลองโน้นไม่ได้ยิน
แล้ว นาน ๆ จะมีเสียงรถจากข้างบนแล่นเลยผ่านราวสะพาน สลับกับเสียงควางของแมลง
กลางคืน

หากเสียงพายกระทบน้ำที่ดังวังเวงอ้อยสร้อยเบาหวีแว้งคว้าง และ
เดือนลอยอยู่กับสายน้ำของกลางคืนนั้นหล่อนนอนฟังติดต่อกันนับตั้งแต่ตีคืน...

จนรุ่งสาง หล่อนก็พาลูกจากลำคลองสายนั้นไป!

(ถึงคราที่จะหนีไกลฯ , 75)

จากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สื่อความทุกข์ยาก ความอ้างว้างวังเวง
ความมีชีวิตชีวา และความสับสนวุ่นวาย เช่น แผดเผา คับแคบ อดอยู่ ตะค่อม เงียบสงัด
ปลดปล่อย ความวังเวง เปลี่ยว อ้างว้าง ตึกคัก สว่างไสว กระจัดกระจายเคลื่อน
แตกกระจาย ผลกพล่าน จอบแจผลกพล่าน ฯลฯ ชุดคำเหล่านี้จะสร้างบรรยากาศของความ
ทุกข์ ความอ้างว้างวังเวง ความคึกคักมีชีวิตชีวา และความสับสนวุ่นวายให้ละเอียดชัดเจน
ยิ่งขึ้น

คำบอกแสง สี เสียง และกลิ่น ในจากเหล่านี้ก็เป็นคำที่สื่อ
จินตภาพของความทุกข์ ความอ้างว้างวังเวง ความมีชีวิตชีวา และความสับสนวุ่นวาย เช่น
เดียวกัน แสงสีที่เป็นแสงสีดำหรือความมืดดำ เช่น มืด มืดสนิท แสงไฟสลัว จะสื่อความ
ทุกข์ยาก ความอ้างว้างวังเวง แสงสีที่สดใสสวยงาม เช่น สว่างไสว ไฟแสงจันทร์สีนวลงาม
ก็สื่อความมีชีวิตชีวา แสงสีที่ระยิบระยับจัดจ้าเช่น พยับแดดก็สื่อความทุกข์ยากลำบากที่หนัก
หนาสาหัส และคำบอกเสียงส่วนใหญ่จะสื่อความสับสนวุ่นวาย เช่น เสียงกึกก้อง เสียงขรม
เสียงล้อรถเบรคครูดอย่างกะทันหัน เสียงออกของโรงงานที่ตั้งแหวงหู และมีการซ้ำคำว่า "เสียง"
เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับเสียงที่แวดล้อมตัวละครและสร้างความรำคาญ เช่น เสียงรวิง
เสียงกตแตร และเสียงนกหวีดเป่าไกลออกไป เน้นย้ำสภาพ ความยากจนของตัวละคร ที่
ต้องทนทุกข์อยู่ในบ้านใต้สะพานที่แวดล้อมด้วยเสียงเหล่านี้ และมีการซ้อนคำเพื่อขยายเสียงให้
ละเอียดเด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น เสียงดังวังเวงอ้อยสร้อยเบาหวีแว้งคว้าง คำซ้อนนี้ไม่ปรากฏใน
ภาษาปกติ แต่เป็นคำที่อัคริ ธรรมโชติ เลือกสรรมาซ้อนกันเพื่อเน้นย้ำความหมายของความ
วังเวง และเศร้าสร้อย ให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนคำบอกถ้อยที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็สื่อความทุกข์ยากลำบากคือ กลิ่นเหม็นฟุ้ง กระโถนน้ำคร่ำที่อาลอบอยู่รอบๆ และ กลิ่นเหม็นอับอบขึ้น คำบอกถ้อยไม่เพียงประสงค์ที่ฟังกระจายอยู่รอบๆ ตัวละคร จึงสร้างจินตภาพของความทุกข์ยากลำบากแสนสาหัสที่ตัวละครต้องทนรับสภาพเพื่อความอยู่รอดให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพพจน์ที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็ร่วมสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่องให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น อาทิ สร้างภาพพจน์ที่สื่อจินตภาพของความอึกทึกรวนวาย เช่น เปรียบเทียบเสียงคุยกั้นของตำรวจในยามดึกสงัดว่า เหมือนกับ เสียงคนตะโกน ฝ่าคลื่นลมอยู่กลางทะเล เสียงกรนของห้วยไม่ว่าเสียงดังราวกับ โลกจะถล่มลงมาลงโรงพัก และสร้างภาพพจน์ที่สื่อจินตภาพของความตึกทึกมีชีวิตชีวา เช่น เปรียบเทียบแสงสีที่สว่างไสวว่า ราวกับ มีงานเทศกาล เปรียบเทียบสภาพของคนที่มาตลาดกลางคืนอย่างตึกทึกกว่า ราวกับ ไม่มีวันคืน และสร้างภาพพจน์ที่สื่อจินตภาพของความทุกข์ยากลำบาก เช่น เปรียบวันเวลาที่ต้องทำงานอย่างไม่ลืมหูลืมตาว่า ราวกับ ไม่มีฤดูกาล เพื่อเน้นย้ำความทุกข์ที่ต้องทำงานหนักโดยไม่มีโอกาสได้พักผ่อน และเปรียบเทียบความร้อนของฤดูร้อนในเมืองหลวงว่า เหมือนกับ ดวงตะวันลงค้ำมาหยุดนิ่งอยู่ตรงหัวบถาลพอดีจะเผาไหม้ผู้คนและสรรพสิ่งทั้งหลาย ท้องถนนมีไอแดดเต็นเรารถที่อยู่ไกลออกไปเหลวคล้ายเงาในน้ำเพราะพรายด้วยพยับแดด ผ้าทอที่เปิดค้างทั้งไว้มีควันไฟไอร้อนพวยพุ่งออกมา ความร้อนที่รุนแรงและอยู่ล้อมรอบตัวละครเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัสของมนุษย์ผู้ยากจนชั้นแค้น ที่จำต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในเมืองหลวง

อัศศิริ ธรรมโชติ ยังใช้กลวิธีพรรณนาฉากอย่างละเอียด มีส่วนขยายยาว เพื่อสร้างจินตภาพที่ละเอียดชัดเจน เช่น ฉากป้ายรถเมล์ที่มีผู้คนจอบแจพลุพลุผ่าน ทั้งคนรอรถและพ่อค้าแม่ค้าขายของเร่ และฉากที่พ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้ถูกจับจนสร้างความซุลมุนวุ่นวายและข้าวของเสียหายกระจายเกลื่อนทั่วบริเวณ ในเรื่อง "ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก" ฉากนี้จะมีการพรรณนาสภาพต่างๆ อย่างละเอียด เช่น มีรถเข็นขายของเร่อยู่หลายคัน ทั้งรถเข็นน้ำแข็งใส รถผลไม้ รถของคอง หาบขนมจีนน้ำยา รถเข็นปลาหมึกเสียบไม้ รถขายลูกชิ้นปิ้ง รถขายกระท่อมอมสิน ฯลฯ และมีส่วนขยายที่ให้รายละเอียดชัดเจนมากขึ้น เช่น กลิ่นควันของลูกชิ้นปิ้งฉุยไชยไปโรยแฉงลือตเตอร์ รถขายกระท่อมอมสินรูปหมู หมา ไก่ จอดนิ่งอยู่ข้างๆ แผงขายหนังสือพิมพ์ และเมื่อพ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมแล้ว ก็มีการพรรณนาถึงสภาพความเสียหายอย่างละเอียด ดังนี้ กระจกรถเข็นแตกกระจาย ของคอง ผลไม้ กองกลิ้ง อยู่กับถนน เส้นขนมจีนตกเกลื่อนเป็นริ้วขาวเลอะเทอะ ลูกชิ้นกลิ้งหลุนๆ ฯลฯ การพรรณนาสภาพต่างๆ อย่างละเอียดชัดเจน เช่นนี้ สร้างจินตภาพของความสับสนวุ่นวายและความเสียหายให้ละเอียดชัดเจนขึ้น

นอกจากนี้ การพรรณนาจากตลาดกลางคืนที่คึกคักมีชีวิตชีวาในเรื่อง “ณ กาลครั้งหนึ่ง” เช่น บอกรายละเอียดว่าตลาดแห่งนี้ มีผู้คนมากมายได้อาศัยเป็นที่ท่ามาหากินขายของสารพัดอย่าง ตั้งแต่ ก๋วยเตี๋ยว ข้าวผัด ข้าวแกง ขนมจีบ ปิ้งไก่ ลาบ ข้าวขาหมู ขนมหวาน น้ำแข็งไส บุหรี เหล้า และยาแก้ปวดหัว และขายตั้งแต่ยามเย็น และค่ำ ไปจนถึงดึกคืน

ลักษณะภาษาที่สร้างจินตภาพดังที่กล่าวมาทั้งหมด ได้ร่วมกันสร้างฉากที่เน้นย้ำจินตภาพของความทุกข์ ความอ้างว้างวิงเวง ความคึกคักมีชีวิตชีวา และความสับสนวุ่นวาย ให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงสภาพชีวิตของคนยากจนที่ต้องประสบปัญหาในการดำรงชีวิตช่วงชีวิตที่มีรายได้ดีและมีความสุขอยู่กับพวกเขาได้ไม่นาน วิถีชีวิตของการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของพวกเขา บางครั้งถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระหน่ำซ้ำเติมให้ทุกข์มากยิ่งขึ้น ความยากจนข้นแค้นไม่ให้ทางเลือกในการประกอบอาชีพแก่พวกเขา พวกเขาจึงจำต้องทนรับความทุกข์และความเจ็บปวดเหล่านี้้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5.4.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก เป็นการตั้งชื่อตามฉากสำคัญของเรื่อง กล่าวคือ ณ บริเวณป้ายรถเมล์ใต้ต้นตะแบกของช่วงฤดูร้อน ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง คือ พ่อค้าแม่ค้าขายของเรริมทางเท้าถูกเจ้าหน้าที่จับกุม จึงเกิดความซุลมุนวุ่นวายและเกิดความเสียหายแก่ข้าวของของพ่อค้าแม่ค้าเหล่านั้น ชื่อเรื่อง “ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก” จึงเน้นย้ำความสำคัญของฉากนี้ กระตุ้นให้ผู้อ่านอยากรู้ว่า เกิดอะไรขึ้นในช่วงฤดูร้อนและบริเวณใต้ต้นตะแบกนี้ ทั้งนี้คำบอกเวลา “ฤดูร้อน” ยังเป็นสัญลักษณ์ที่สร้างจินตภาพของความทุกข์และความเจ็บปวดของผู้คน เพราะ “ความร้อน” ในเรื่องนี้ นอกจากจะหมายถึง ความร้อนที่เกิดกับร่างกายแล้ว ยังสื่อความร้อนที่เกิดในจิตใจ หรือความทุกข์ใจของมนุษย์ด้วย

“มาลัย” ของจำเเวร เป็นการตั้งชื่อโดยใช้สัญลักษณ์เพื่อแนะให้ผู้อ่านตีความและเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง “มาลัย” ในที่นี้ หมายถึง ความดี “จำเเวร” ตำรวจผู้มีคุณธรรมและเมตตาในจิตใจได้ช่วยเหลือเด็กชายพวงมาลัยตามท้องถนนที่ถูกจับมาขังไว้ที่โรงพัก โดยการแจ้งหนังสือพิมพ์ให้มาทำข่าวเพื่อผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะได้ปล่อยเด็กไป และมีการเปรียบเทียบพฤติกรรมระหว่างนายตำรวจกับจำเเวร นายตำรวจร้อยเวรซื้อพวงมาลัยมาถวายพระที่หิ้งพระบนโรงพัก โดยซื้อตามปั้มน้ำมัน ไม่ซื้อจากเด็กที่ขายตามท้องถนน แม้นายตำรวจผู้นี้จะปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบโดยเคร่งครัด แต่การสั่งให้จับเด็กชายพวง

มาลัยตามท้องถนนมาขังไว้ ก็ดูเหมือนไร้เมตตาต่อเด็กผู้ยากจนและไร้ทางเลือก ในขณะที่จำเວរ ผู้ช่วยเหลือเด็กไม่มีพวงมาลัยมาถวายพระที่บ้าน เพราะเมื่อกวักมือเรียกเด็กชายพวงมาลัยตรงปากซอย เขาก็พากันวิ่งหนีจำเວรผู้นี้ คงเพราะเข้าใจผิดว่าจำเວรจะมาจับพวกเขา จำเວรจึงกราบพระโดยไม่ได้ถวายพวงมาลัย แต่กระนั้นคุณงามความดีที่เขาทำ ก็เปรียบเสมือนพวงมาลัยที่ถวายพระเช่นกัน ดังตอนจบของเรื่องที่ว่า “จำเວรก็มลงกราบพระด้วยความรู้สึกที่หอมหวานกลิ่นพวงมาลัยดอกไม้ลอยฟุ้งไปทั้งบ้าน!”

ณ กาลครั้งหนึ่ง เป็นการตั้งชื่อตามฉากบอกลเวลาที่สำคัญของเรื่อง และเป็นคำบอกลเวลาที่ผู้อ่านส่วนใหญ่คุ้นเคย เพราะเป็นคำบอกลเวลาที่ใช้ในการเปิดเรื่องตามขนบการเล่านิทาน ชื่อเรื่อง “ณ กาลครั้งหนึ่ง” เน้นย้ำเวลาที่เคยเกิดเหตุการณ์สำคัญ คือ การเกิดตลาดกลางคืนในที่สาธารณะแห่งหนึ่ง โดยการบุกเบิกของผู้คนในละแวกนั้น แต่ต่อมาเจ้าหน้าที่ของรัฐก็สั่งรื้อตลาดกลางคืน และใช้ที่แห่งนั้นสร้างสวนสาธารณะให้คนกรุงได้พักผ่อนหย่อนใจ แม้เจ้าหน้าที่จะทำตามหน้าที่ แต่ก็เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ให้ผู้คนที่ยากจนและน่าสงสาร เพราะเมื่อไม่มีตลาดกลางคืน พวกเขาที่ไร้ที่ทำมาหากิน ไร้รายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ตกต่ำลง การมีตลาดกลางคืนและการมีรายได้จากการค้าขายจนทำให้พวกเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้นนั้น ได้กลายเป็นเรื่องราวในอดีตหรือนิทานที่เล่าขานกันต่อๆมา ที่มีก็จะขึ้นต้นว่า “ณ กาลครั้งหนึ่ง” สำหรับพวกเขาเท่านั้นเอง

หยดหนึ่งในน้ำครำ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามสื่อสำคัญของเรื่อง “หยดหนึ่งในน้ำครำ” หมายถึง หยดน้ำตาหนึ่งหยดของตัวละครที่ร่วงลงไปใต้น้ำครำ หยดน้ำตาของตัวละครซึ่งเป็นผู้ชายที่แข็งแรงคนหนึ่ง สื่อให้เห็นความรู้สึกเป็นทุกข์และเจ็บปวดรวดร้าวของตัวละครจนกลืนน้ำตาของลูกผู้ชายไว้ไม่ได้ ชายผู้นี้ต้องจากบ้านในชนบทมาทำงานเป็นคนล้างท่อในเมืองกรุง ซึ่งเป็นงานที่ขรุขระอยู่กับกลิ่นเหม็นของน้ำครำและความร้อนที่แผดเผาจากฟ้าเบื้องบน งานที่หนักไม่ทำให้เขาเสียน้ำตา แต่เหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ไล่จับหญิงแก่ขอทานวัยคราวแม่ ป้า และยายที่นั่งขอทานอยู่ตามสะพานลอยนั้น สร้างความสะเทือนใจแก่เขาจนต้องหลั่งน้ำตาเพราะความสลดหดหู่และเวทนาต่อความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ในที่สุด

ออกไปกับฝูงผีเสื้อ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง เด็กสาวจากชนบทผู้เข้ามาทำงานในโรงงานผลิตดอกไม้และผีเสื้อปลอมในกรุงเทพฯ เกิดอาการเมายาเมาที่เจ้าของโรงงานให้กิน เธอเพ้อว่ากองดอกไม้กับตัวผีเสื้อจำนวนมากชูช่อไหวลมและโบยบินอยู่ในห้องของทุกหนทุกแห่ง เธอจึงปรารถนาจะมีผีเสื้อบินกลับบ้าน ชื่อเรื่อง “ออกไปกับฝูงผีเสื้อ” จึงเน้นย้ำความทุกข์ที่ซ่อนลึกในใจของเด็กสาวผู้นี้ ความทุกข์ดังกล่าวสื่อผ่าน

จินตนาการในยามที่เธอเกิดอาการแพ้ เธอต้องทนทุกข์ทรมานในโรงงานนรกแห่งนี้มานาน จนอยากจะหนีไปให้พ้นจากที่แห่งนี้ทันทีที่มีโอกาส เพื่อจะกลับไปหาความสุขความอบอุ่นที่ หมู่บ้านของเธอ แม้จะต้องไปพบกับสภาพความแห้งแล้งกันดารของหมู่บ้านอีกก็ตาม

ถึงคราที่จะหนีไกล ไปจากลำคลองสายนั้น เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง คือ หญิงม่ายผู้ยากจนที่ต้องหนีจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เธออาศัยอยู่ในคลองสายหนึ่งซึ่งเป็นคลองที่มีการค้าประเวณีแบบล่องเรือ เธอจึงมีเพื่อนบ้านเป็นโสเภณี ต่อมาลูกสาวผู้ไร้เดียงสาของเธอกลับอยากมีอนาคตแบบหญิงโสเภณีเหล่านั้น เธอจึงตัดสินใจหนีให้ไกลจากสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายต่อลูกสาวของเธอ ชื่อเรื่อง “ถึงคราที่จะหนีไกล ไปจากลำคลองสายนั้น” กระตุ้นให้ผู้อ่านอยากรู้ว่า ทำไมจึงต้องหนี ลำคลองสายนั้นมีภัยอันตรายใดแตกต่างจากลำคลองสายอื่นอย่างไร เป็นการเน้นย้ำสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายของสถานที่แห่งนั้น

5.4.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

ภาพพจน์และสัญลักษณ์ในเนื้อเรื่องของเรื่องสั้นทั้ง 6 เรื่อง คือ ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก “มาลัย” ของจำเริญ ณ กาลครั้งหนึ่ง หยดหนึ่งในน้ำครำ ออกไปกับฝูงผีเสื้อ และ ถึงคราที่จะหนีไกล ไปจากลำคลองสายนั้น เป็นภาพพจน์และสัญลักษณ์ ที่สร้างจินตภาพของความทุกข์ ความเศร้า ความอ้างว้างวิเวก และความโหดร้าย เพื่อให้ สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาของชนยากจนที่ต่อสู้ชีวิตในเมืองหลวงโดยใช้ เพลงแหล่เต๋าสร้อย เป็นสัญลักษณ์ของความเศร้า ใช้ สภาพคนป่วย สภาพคนกำลังจะตาย สื่อความทุกข์และความเจ็บปวด เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คราวนี้เขาร้องเพลงชื่อมาลัยดอกรัก เป็นเพลงแหล่เต๋าสร้อยลอยอยู่ในลมอันอ้างว้าง

(ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก , 90)

คนป่วยหน้ามาที่นี้ ที่สถานตำรวจ เมื่อยามมีความทุกข์ มีปัญหาและต้องการความช่วยเหลืออย่างไม่อยากจะมานัก - ใช่ เหมือนกับโรงพยาบาล ถ้าไม่มีความจำเป็นจริงแล้วก็ไม่มีใครอยากจะไป อุบัติเหตุแห่งชีวิตต่างหากที่ผลึกพาคนมาโรงพัก พากันป่วยหน้ามาที่นี้ด้วยความเจ็บปวดและบาดแผลน้อยใหญ่ต่างกันไปคล้ายกับคนป่วยให้หมายพึ่งหมอพยาบาล

(“มาลัย” ของจำเริญ , 33)

โรคบางอย่างก็นำราคาญเช่นผิวเมียบทละดบตักัน และมีโรคเรื้อรัง
ประจำโรงพักอยู่เสมอ เช่น คนเมาเหล้าอาละวาดหรือกลับบ้านไม่ได้ ต้องมานอนในกรงเหล็ก
ในขณะที่บางโรคเห็นแล้วนำหวาดหวั่น เห็นทุกครั้งเป็นต้นกลัว เช่น คนถือมีดอาบเลือดขึ้น
มานบนโรงพักกลางดึกสงบบอกว่า “จ่า...ผมฆ่าลูกกับเมียตายหมดแล้ว ซินอยู่ไปก็ไม่ว่าจะ
อดตายกันเมื่อไหร่ จ่าจับผมไปเกิด....” ดวงตาของคนพูดบอกถึงอาการบ้า

(“มัลย์” ของจ่าเวร , 33)

ในกรงยังมีเด็กผู้หญิงวัยเพียงจะแรกรุ่นหลับคล้อยกับตัวนิ่มที่ถูกคนจับ
มารอเอาไปฆ่าแกง

(“มัลย์” ของจ่าเวร , 34)

แล้วช่วงที่นางกำลังคิดตัดสินใจจะซื้อผอนเครื่องเสียงจากพ่อค้าแขกคน
นี้ ก็ได้ข่าวแว่วว่าทางการจะสั่งเลิก รื้อตลาดกลางคืน...

นางจดจำได้ว่า รู้สึกอย่างไรในตอนนั้น, เหมือนว่าหัวใจหายค่า และ
นางกำลังจะล้มตายไปพร้อมๆผิวและลูก

(ณ กาลครั้งหนึ่ง , 78)

คำแก้วก็เป็นเหมือนกับเพื่อนๆเด็กวัยเดียวกันในโรงงานแห่งนี้ที่กิน
“ยาม้า” บ่อย เพื่อมิให้วังเหงาหวานอนง่าย เธอชอบดมลงไปเรื่อยๆ ประหนึ่งคล้ายกับก้าน
ลวดที่ให้ผีเสื้อเกาะ

(ออกไปกับฝูงผีเสื้อ , 124)

ภาพพจน์และสัญลักษณ์เหล่านี้สื่อจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของ
ของเรื่อง ดังนี้ “เพลงแหล่เศร้าสร้อย” เป็นสัญลักษณ์ของความเศร้า ตัวละครในเรื่องนี้จะร้อง
เพลงเพื่อสื่ออารมณ์เศร้าของเขาหลายครั้ง บทเพลงส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่เศร้าสร้อย ซึ่งสอดคล้อง
กับบรรยากาศของเรื่องที่สื่อความทุกข์และความเศร้าของผู้คน มีการเปรียบเทียบสภาพ
ร่างกายของคนที่ชอบดมมากๆ ว่า คล้ายกับก้านลวดที่ให้ผีเสื้อเกาะ และเปรียบผู้คนที่มีความทุกข์
กับคนที่ป่วยเหมือนเต็มไปด้วยความเจ็บปวดและบาดแผล ภาพพจน์ดังกล่าวสื่อสภาพความ
ทุกข์และความเจ็บปวดของผู้คนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเปรียบเทียบเด็กขายพวงมาลัยที่ถูก
จับมาขังเหมือนสัตว์ที่รอเวลาถูกฆ่า สื่อสภาพความโหดร้ายที่สังคมหยิบยื่นให้ผู้ที่ยากจน
และมีทุกข์มากมายอยู่แล้ว และเปรียบเทียบความรู้สึกเสียใจและเป็นทุกข์อย่างที่สุดว่า เหมือน
กับคนที่กำลังจะตาย สื่อความทุกข์และความเจ็บปวดทรมานที่มากมายมหาศาล จินตภาพ
ที่กล่าวมาทั้งหมด จึงเน้นย้ำสารสำคัญของเรื่องให้เด่นชัดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5.5 ปัญหาการหุงหาแผ่นดินถิ่นเกิดของคนชนบทที่เข้ามาอยู่เมืองหลวง

อัคริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นเพื่อแสดงปัญหาการหุงหาแผ่นดินถิ่นเกิดของคนชนบทที่จำต้องเข้ามาอยู่ในเมืองหลวงด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น การต้องมารักษาตัวเพราะเจ็บป่วย ในเรื่อง ฉากลา...ไกลบ้าน การเข้ามาอยู่เมืองหลวงเพราะลูกทำงานอยู่ที่นี้ และปรารถนาจะเห็นเมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยสิ่งทันสมัยในเรื่อง ฝันแผ่นดินคฤหาสน์ และการเข้ามาเมืองหลวงเพราะมาบวชเรียนที่วัดในกรุงเทพฯ ในเรื่อง ภาพฝัน

5.5.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความเหงา ความอ้างว้างโดดเดี่ยว ความหวาดหวั่น ความเบื่อน่ายชิงชัง และความสวยงาม เพื่อสร้างบรรยากาศที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นความเหงา ความอ้างว้างโดดเดี่ยวของคนชนบทที่ต้องจากบ้านเกิดมา และเกิดความหวาดหวั่น ความเบื่อน่ายชิงชังเมืองหลวงจึงเฝ้าหุงหาบ้านเกิดที่อบอุ่นสวยงามของเขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมืองหลวงเหงาเกินไปสำหรับคนสูงอายุ ที่ยังอาทรหุงหาในแผ่นดินบ้านเกิด และมีหลายสิ่งหลายอย่างให้รำลึกนึกถึง อาทิ บ้านสวน เรือนกล้วยไม้ ไร่มะนาว เสียงนกร้อง แมวชน หมาตุ ที่เลี้ยงดูผูกพันยังญาติพี่น้องคนอื่น ๆ และเพื่อนบ้านเก่าแก่ที่คุ้นเคยแสนดี - เขาอยากจะอยู่ในท่ามกลางสารพันสิ่งเหล่านี้มากกว่าจะมาอยู่อย่างโดดเดี่ยวในเมืองใหญ่ที่แปลกหน้าและอ้างว้าง

(ฉากลา...ไกลบ้าน , 122)

รถบรรทุกคนเจ็บจากบ้านนอกเข้าเทียบบันไดตึกอันตระหง่านของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งของเมืองหลวง ใช้เวลากว่าครึ่งชั่วโมง เมียและลูก ๆ จึงค่อยหามร่างของเขาออกมาวางบนเปลพยาบาล และถูกนำไปยังห้องห้องหนึ่ง-ความอ่อนแอใจมเข้าจับสศขั้วหัวใจให้ไหวเต้นช้าลง พยายามลืมตาตื่นก็เห็นแต่คนแปลกหน้าและได้กลิ่นยาฟุ้ง รู้สึกอ้างว้างหนักขึ้นและโรคเริ่มกำเริบ เสียงคนคุยกันคล้ายกับว่าลอยมาจากที่อันแสนไกล

(ฉากลา...ไกลบ้าน , 122)

ในกลางตึกอันเรียบสงัดจะแว่กก็แต่เสียงร้องคราง ภาพเลื่อนรางของเขา เห็นคนแต่งชุดสีขาวนั่งเหงาอยู่ไกลออกไป

(ฉากลา...ไกลบ้าน , 127)

บ่อยครั้งที่แม่ขึ้นบนชั้นสองของทาว์นเฮ้าส์ เฝ้ามองท้องฟ้าที่ทะลุทะลวงไป ด้วยตึกสูง แล้วรู้สึก อ้างว้าง โดดเดี่ยวจากทุกสิ่งทุกอย่าง ฟ้าที่เมืองหลวงนี้มีแต่นัยน์ตาที่ขุ่นมัว มีม่านหมอกแห่งวัน มีแต่กลิ่นและเสียงที่สกปรกรกหู ฟ้าที่นี่ไม่แจ่ม ไม่มีนัยน์ตาอันค้นเคยที่สงบและทอดลงมาให้ไออุ่นยังผืนแผ่นดิน

(ผืนแผ่นดินตฤณชาติ , 155)

ในท่ามกลางกาลเวลาอันสับสน และในหลาย ๆ ครั้งนั้น นางไม่เพียงแต่ เบื่อ หวาด หรือชิงชังตัวเองเท่านั้น แต่กับลูกหลานที่รายล้อมอยู่รอบ ๆ นางก็เป็นไปด้วย รู้สึก ตนว่าอ่อนแออยู่กับเมือง และคนแปลกหน้า มีแต่ความแข็งแรงจอมปลอมอยู่ภายใต้ความชราภาพที่แวดล้อมไปด้วยสรรพวัตถุ และเสียงอันไม่เอื้อต่อชีวิต

(ผืนแผ่นดินตฤณชาติ , 155)

เขาฝันว่ากลับบ้าน , เห็นทุ่งสีทองและคลื่นขาวจรดดินเขา...

เมื่อยามเย็น มีสายลมเย็น , และนกกระยางบินเล่นอยู่ที่บึงกว้างไกล

ฝัน

(ภาพฝัน , 49)

เขาฝันว่ากลับไปบ้าน ได้เห็นทุ่งสีทองและคลื่นขาวจรดดินเขา...

ในวัยเด็ก เขากับบุญตาเกาะเกวียนของลุงสาไปหาพินตามป่า, ได้ยินเสียงนกร้องอยู่บนยอดไม้ และปุยมะเขวาะอยู่เหนือเขาหลายลูก ผ่นมาน้ำไหลกลมทางเกวียน ท่วมบึงกว้าง ดอกบัวบาน และไม้ใบส่ายส่ายผ่น - ทุ่งสีทองส่งเสียงเกวียน

(ภาพฝัน , 52)

จากเหล่านี้มีชุดคำที่สื่อความรู้สึกเหงา ความอ้างว้างว่าเหว่ ความหวาดหวั่น และความเบื่อหน่ายชิงชัง เช่น เหงา โดดเดี่ยว อ้างว้าง เจ็บปวด สับสน เบื่อหวาด ชิงชัง คำเหล่านี้จะสร้างบรรยากาศของความเหงาอ้างว้าง ความน่าหวาดหวั่นและความน่าเบื่อหน่าย ให้มากยิ่งขึ้น

แสง สี เสียง และกลิ่น ที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็ร่วมสร้างจินตภาพให้ชัดเจนขึ้น แต่อัตติวิ ธรรมโชติใช้วิธีบรรยายสภาพแสง สี เสียง และกลิ่น แทนการใช้คำในบางฉาก เช่น ฟ้าที่เมืองหลวงมีแต่นัยน์ตาที่ขุ่นมัว มีม่านหมอกแห่งวัน มีแต่กลิ่นและเสียงที่สกปรกรกหู ฟ้าที่นี่ไม่แจ่ม มีสรรพวัตถุและเสียงอันไม่เอื้อต่อชีวิต การบรรยายสภาพแสง สี เสียง และกลิ่นดังกล่าว สื่อจินตภาพของความน่าหวาดหวั่น และน่าเบื่อหน่ายชิงชังให้

ลึกซึ่งชัดเจนขึ้น "สีทอง" ก็สื่อจินตภาพของความสวยงาม ความร่าเริงแจ่มใส สะท้อนให้เห็นภาพความสุขท่ามกลางธรรมชาติของแผ่นดินถิ่นเกิด

นอกจากนี้ ยังมีการสร้างภาพพจน์เพื่อสื่อจินตภาพให้ลึกซึ่งชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย เช่น การสร้างภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน เปรียบเทียบท้องฟ้าให้มีสภาพและกิริยาอาการเหมือนคน ดังนี้ ฟ้าที่เมืองหลวงมีแต่ันยน์ตาที่ขุ่นมัว ฟ้าที่นี่...ไม่มีันยน์ตาอันคันเคยกที่สงบและทอดลงมาให้ไอน์ยังแผ่นดิน และดูเหมือน ไม่มีเมตตาคต่อผู้คนแปลกหน้าที่หลงทางมาทั้งหลาย ภาพพจน์นี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของสภาพแวดล้อมได้ลึกซึ่งชัดเจนขึ้น สื่อบรรยากาศของความเหงา ความอ้างว้างวิ้งว้าง ความน่าหวาดหวั่น และความน่าเบื่อหน่ายชิงชัง

การซ้ำคำและการใช้ประโยคยาวในฉากเหล่านี้ก็เป็นลักษณะภาษาที่ช่วยสร้างจินตภาพให้ชัดเจนเช่นกัน ดังปรากฏในฉากเรื่อง "ฝันแผ่นดินตฤณชาติ" คือ ซ้ำคำว่า "มี" และ "ไม่มี" เพื่อเน้นสภาพการมีแต่สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ และไม่มีสิ่งที่น่าปรารถนา ให้เห็นเด่นชัดและละเอียดมากขึ้น และส่วนใหญ่ฉากเหล่านี้ก็จะมีประโยคยาว มีส่วนขยายรายละเอียดมาก เช่น "เมืองหลวงเหงาเกินไปสำหรับคนสูงอายุ ที่ยังอาทรห่วงหาในแผ่นดินบ้านเกิด และมีหลายสิ่งหลายอย่างให้รำลึกนึกถึง อาทิ บ้านสวน เรือนกล้วยไม้ ไร่มะนาว เสียงนกร้อง แมวขน หมาด ที่เลี้ยงดูผูกพัน ยังญาติพี่น้องคนอื่นๆ และเพื่อนบ้านเก่าแก่ที่คุ้นเคยแสนดี" การให้รายละเอียดของสิ่งที่ผูกพันเป็นจำนวนมากในประโยคยาวนี้ สื่อจินตภาพของความเหงาและความอาทรห่วงหาแผ่นดินบ้านเกิดให้ละเอียดชัดเจนและลึกซึ่งยิ่งขึ้น

ลักษณะภาษาตั้งที่กล่าวมาข้างต้น ได้ร่วมกันสร้างฉากที่สื่อจินตภาพของความเหงา ความอ้างว้างวิ้งว้าง ความหวาดหวั่น ความเบื่อหน่ายชิงชังและความสวยงามแจ่มใส ให้ละเอียดชัดเจนขึ้น ซึ่งจินตภาพทั้งหมดสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นความเหงาและความอ้างว้างของคนชนบทที่ต้องมาอยู่ในเมืองหลวง เมืองที่เขาไม่เคยคุ้นและเต็มไปด้วยบรรยากาศที่ชวนหวาดหวั่นและเบื่อหน่ายชิงชัง พวกเขาจึงเฝ้าห่วงหาแผ่นดินบ้านเกิด ซึ่งเป็นสถานที่ที่สวยงามและให้ความอบอุ่นแก่พวกเขาเสมอ

5.5.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

ฉากลา...ไกลบ้าน เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง คือ การตายของชายชราชาวชนบทผู้ที่ถูกลูกหลานนำมารักษาตัวในโรงพยาบาลที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็น การตายที่ชายชราผู้นี้รู้สึกว่แสนเหงาและว้าเหว เพราะอยู่ท่ามกลางคนแปลกหน้าและสถานที่ ที่ไม่คุ้น ในขณะที่จิตใจเฝ้าหวังหาแผ่นดินบ้านเกิดและผู้คนที่เขารัก แตกต่างกับการอำลาจาก ไปของปู่เขา ปู่ปิดฉากสุดท้ายของชีวิตอย่างงามสง่าและยิ่งใหญ่ ปู่อยู่ท่ามกลางญาติพี่น้อง เมียและลูกหลาน ตลอดจนเพื่อนบ้านบนเรือนใหญ่ที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น ชื่อเรื่อง "ฉากลา.. ไกลบ้าน" จึงเน้นย้ำว่าการปิดฉากสุดท้ายของชีวิตโดยที่ต้องอยู่ไกลบ้านและปราศจากคนที่เรารักเป็นการอำลาที่แสนเศร้า เจ็บเหงา อ้างว้างและโดดเดี่ยวเดียวดายอย่างที่สุด

ฝันแผ่นดินตถุณชาติ เป็นการตั้งชื่อตามฉากสำคัญของเรื่อง คือ ฝันแผ่นดินตถุณชาติ ที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตของหญิงชราชาวชนบทผู้หนึ่ง เธอและสามีได้ช่วยกันพัฒนาปรับปรุงฝันแผ่นดินที่เคยเปลี่ยวร้างให้กลายเป็นบ้านไร่ที่อุดมสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ราคาที่ดินแพงขึ้น เธอจึงตัดสินใจขายแผ่นดินบ้านไร่และไปอยู่ กรุงเทพฯ กับลูกๆ แต่เธอก็ไม่มีความสุขกับวิถีชีวิตและสภาพของเมืองหลวง เพราะเธอรู้สึกว่า เมืองหลวงปราศจากไออุ่นและเมตตาต่อผู้คน เธอจึงตัดสินใจกลับมาแผ่นดินบ้านเกิด ทว่า แผ่นดินบ้านเกิดของเธอก็เปลี่ยนแปลงไปมากแล้วเช่นกัน เธอจึงยิ่งรู้สึกเศร้าและหวังหาอารมณ์ ความอบอุ่นแห่งฝันแผ่นดินบ้านเกิดที่ไม่หวนกลับมาอีก คำว่า "ฝันแผ่นดินตถุณชาติ" เป็นคำ ทำเนียบกวี ที่ช่วยเน้นย้ำคุณค่าของฝันแผ่นดินถิ่นเกิดให้สูงส่งมากยิ่งขึ้น

ภาพฝัน เป็นการตั้งชื่อตามสื่อสำคัญของเรื่อง ในเรื่องนี้ตัวละคร สำคัญจะมีภาพฝันเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติที่สวยงามแจ่มใสของแผ่นดินบ้านเกิด และภาพฝัน เกี่ยวกับพระภิกษุ เพราะเขาเคยตั้งความหวังว่า จะบวชเรียนเป็นพระภิกษุที่วัดในกรุงเทพฯ และอยู่ในสมณเพศตลอดไป แต่เขาก็ทำไม่ได้ เขาจึงไม่กลับบ้านเกิด ทั้งๆที่ยังรักและผูกพัน อยู่เสมอ ในภาพฝันของเขาจึงปรากฏภาพที่เขาหวังหาอยู่สองภาพดังกล่าว ชื่อเรื่อง "ภาพฝัน" จึงเน้นย้ำภาพในฝันของเขา แฝงนัยสำคัญว่า ภาพเหล่านี้เป็นเพียงความฝันที่เขาปรารถนา ไม่ใช่ภาพแห่งความจริง

5.5.3 การใช้ภาพพจน์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การใช้ภาพพจน์ในเรื่องสั้นกลุ่มนี้ มุ่งสร้างจินตภาพของความเหงาและความเศร้า ให้เด่นชัด เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาการหวนหาแผ่นดินถิ่นเกิดของคนชนบทที่เข้ามาอยู่เมืองหลวง โดยใช้ น้ำตา เป็นสื่อเปรียบเทียบความเศร้า และเปรียบเทียบปริมาณน้ำตาว่า มีมากกว่ากับ ทะเลน้ำตา เพื่อแสดงปริมาณน้ำตาที่มากมายมหาศาล และเปรียบเทียบหลังอันเป็นสุขเป็นเหมือน เพื่อนเก่า เท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รตโรภพยาบาลจากเมืองหลวง น้ำศพของเขากลับบ้านเกิด ท่ามกลางความเหงาและทะเลน้ำตา...

(จากลา...ไกลบ้าน, 127)

แม่ผู้เฒ่าบ้านไร่อย่างเดียวตายในบางเวลา ไม่อาจจะนึกย้อนกลับไปได้ อีกแล้วว่า นางได้เจอเจอกับสามีครั้งแรกที่ชายทุ่ง ตรงไหนหนอ และเมื่อเขาขอ "ความรัก" และนางยอมให้ได้อย่างไร ตรงละเมาะไม้พุ่มไหน ด้วยบ้านไร่ตอนนี้ร่มครึ้มไปด้วยไม้ใหญ่อย่างมะขามเฒ่า มะพร้าวสูง และกลุ่มต้นนุ่น ที่ลมเป่าใบฟุ้งราวกับกลุ่มเมฆขาว อาจบอกถึงความหลังได้บ้าง แต่ก็กลางเดือนเต็มที และสิ่งเหล่านี้ก็มีอยู่เหมือนเป็นเพื่อนเก่าเท่านั้น

(ผืนแผ่นดินฯ, 152)

"ทะเลน้ำตา" สื่อให้เห็นน้ำตาที่มีปริมาณมากมายมหาศาล สะท้อนความโศกเศร้าอย่างที่สุด ส่วนการเปรียบเทียบว่า สภาพธรรมชาติที่เคยมีความหลังอันเป็นสุขบัดนี้มีอยู่เหมือน "เป็นเพื่อนเก่า" สื่อให้เห็นว่าสภาพธรรมชาติได้เปลี่ยนไปแล้ว ความเป็นเพื่อนสนิทระหว่างตัวละครกับสภาพธรรมชาติเหล่านั้น เป็นเพียงอดีตที่ทำให้หวนหาอารมณ์เท่านั้นเอง ความสุขแต่หนหลังคงไม่ย้อนกลับมาอีก ภาพพจน์เหล่านี้จึงสื่อจินตภาพของความเหงาและความเศร้าให้ลึกซึ้งชัดเจนมากยิ่งขึ้น และจินตภาพเหล่านี้ก็สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ต้องจากแผ่นดินถิ่นเกิดมาอยู่เมืองหลวง คือความรู้สึกหวนหาอารมณ์แผ่นดินบ้านเกิด และความหวาดหวั่น เบื่อหน่ายชิงชังเมืองหลวง จนทำให้เกิดความเหงา ความเศร้า และขาดความสุขในชีวิต ยิ่งเมื่อกลับบ้านแล้วพบว่า บัดนี้แผ่นดินถิ่นเกิดก็ได้เปลี่ยนสภาพสู่ความเจริญทางวัตถุไปเช่นกัน ก็ยิ่งทำให้ผู้คนเหล่านี้ผิดหวังเสียใจเพราะหวนหาอารมณ์แผ่นดินถิ่นเกิดและวิถีชีวิตอันเป็นสุขที่พวกเขาเคยมี

5.6 ปัญหาของโสเภณี

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่องเพื่อแสดงปัญหาของโสเภณี ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงต้องเป็นโสเภณี ไม่ว่าจะเป็นความยากจน ครอบครัวยากลำบาก ความอบอุ่น หรือความเห็นแก่ตัวของพ่อแม่ และสื่อความทุกข์อันเนื่องจากการเป็นโสเภณี โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 5 เรื่อง คือ รถไฟครั้งที่ห้า นิยายกลางคืน กัลยา(ณี) พับครึ่ง และ นางฟ้า-ทาสี

5.6.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้ เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความเศร้า ความเหงา ความอ้างว้างวิเวก และความทุกข์ เพื่อสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อรถเคลื่อนขบวนออกจากสถานี พ่อก็หันหลังกลับเดินคุ่มมุงไปบนเส้นทางเล็กๆ ที่ทอดปลายไปยังหมู่บ้าน หลอนหย่อนตัวลงนั่งและแนบหน้าลงกับขอบหน้าต่าง รถที่ค่อยๆ พาหอนลับไถลออกไปจากบ้านทุกขณะ รถเร่งฝีจักรเร็วขึ้นพร้อมกับปล่อยหวูดครวญครางอยู่อย่างอ้อยอิ่งอาลัยลา

(รถไฟครั้งที่ห้า, 159)

รถจอดตามสถานีซึ่งผ่านมาแล้วหลายแห่ง ความเร็วเพิ่มขึ้นสังเกตจากเสียงถึกกระชั้นที่ล้อกระทบรางอยู่เบื้องล่าง ทิวทัศน์ข้างทางที่ผ่านไปเร็วขึ้น และลมจากนอกหน้าต่างรถวิ่งเข้ามาปะทะหน้า อากาศโยกไกวของตุ้รถดจเปลาไกวที่ไร้ความอ่อนโยนอยู่กับสายลมแรง คนในตุ้รถที่คำสร้อยนั่งเริ่มมีหน้าตาขึ้น แต่ก็ยังครอบคลุมอยู่ด้วยความเงิบมองอ้างว้างอยู่อย่างนั้น

(รถไฟครั้งที่ห้า, 162)

ขบวนรถไฟจอดสนิทหนึ่งอยู่กับริมป่าแห่งหนึ่งเป็นเวลานาน เพื่อรอหลักกับรถอีกขบวนหนึ่ง ความเงิบเหงาก็ดูเหมือนจะเข้ามาหาหัวใจของคำสร้อยมากขึ้น เสียงถอนหายใจของผู้โดยสารดังบ่อยครั้ง จนทำให้คำสร้อยเริ่มรู้สึกซึ่งซึ่งขบวนรถไฟสายนี้ ความเบื่อหน่ายที่จะต้องอดทน ความหงุดหงิดที่ไม่มีทางออก โดยเฉพาะกับความเปล่าเปลี่ยวที่มัก

จะเปิดโอกาสให้ความเศร้าเข้ามาเยือน

(รถไฟครั้งที่ห้า, 162)

หมู่บ้านของเราเรียบเหงา ถูกทิ้งให้เปล่าเปลี่ยวเหมือนมีหมู่บ้านอยู่หมู่เดียวภายในโลกมาตั้งแต่สี่ห้าปีก่อนโน้น ความเหงามันมากับลมแล้งกับดินที่แตกกระแหง และกับน้ำที่ซ่อนหลบซิมอยู่ภายใต้ดินลึก ผู้เฒ่าผู้แก่และเด็กเล็กต่างพรากจากเราไปในท่ามกลางความเหงาเปล่าเปลี่ยวและหิวโหยทรมาณ

(รถไฟครั้งที่ห้า, 164)

หญิงสาวแสวงคร่ำครวญผสมเสียงเห็นกระหายระร่ำรักไปทั่วห้อง กลบเสียงน้ำไหลอ้อยสร้อยจากห้องน้ำของโรงแรมหว่างความวิเวกของกลางคืน

(นิยายกลางคืน, 24)

เวลายังหัวค่ำ เมื่อเขาจอตกลงมาขึ้นเหม่อลอยมองดูบ้านอันแสนเหงา บ้านสีขาวชั้นเดียวตั้งอยู่กับเนินหญ้านิ่ม เห็นห้องกระจกแวววาวขับแสงไฟขาวคล้ายแก้วที่ลอยอยู่บนเนินหญ้า ยิ่งทำให้เขาหมองนัก บ้านนี้มีความหมายมากถ้าหากว่าเธอยังอยู่ แต่ทุกอย่างก็หายไปแล้ว เขาสะบัดหน้าเลิกคิดเดินเรื่อยเรื่อยเข้าบ้าน เดินเข้าหาความเงียบที่คล้ายว่ามีเสียงเยาะหยันรอเขาอยู่ในบ้าน

(นิยายกลางคืน, 26)

บนถนนไปโรงเรียน บ้านห้องแถวไม้สองชั้นมองโย่โย่เรียงกันอยู่ราวกับตุ๊กตาไฟตกวาง ตั้งอยู่เหนือบ้านของผมหักกลุ่มเพื่อน ๆ อีกหลายคน

(กัลยา(ณ), 43)

ในห้องกระจกที่สว่างด้วยแสงไฟสี เธอลุกขึ้นจากกลุ่มเพื่อนที่สะสวยราวดาวสวรรค์ ร่อนเข้ามาราวกับนกที่ตกจากก้อนเมฆ

(กัลยา(ณ), 46)

นับแต่คืนแรกมาแล้ว . ในห้องหับอันอบร่ำด้วยไอเย็นและเสียงครางกระหึ่มของเครื่องปรับอากาศ เธอแทบจะไม่ได้มองหน้าชายคนแรกของเธอด้วยซ้ำ... เธอนอนลิ้มตาโผลงอยู่กับความมืดและความวิเวกรับฟังเสียงร่ำครางเครือของคนที่อยู่บนร่างของเธออยู่ไกล ๆ ออกไป คล้ายว่าเสียงของพ่อเมื่อก่อนจะลาจากพร้อมด้วยการสำนึกในบุญคุณอันเื้อ มีน้ำตา ร้อนผ่าวไหลลงตามร่องแก้มก็ด้วยความคิดไหวที่กระหวัดกลับไปถึงบ้านที่จากมาเท่านั้น

("พิบครึ่ง", 64)

ขบวนรถไฟอัดแน่นไปด้วยคน ตู้อันราคาถูก มองดูราวกับคอกสัตว์ที่ สัตว์ทั้งหลายกำลังตื่นแย้งป็นปายหายใจกันอยู่ภายใต้รั้วกัน แลคนเหล่านั้นก็มีสภาพคล้าย ๆ กัน คนพันธุเดียวกันกำลังเดินทางร่วมกันกลับบ้านชั่วขณะ

รถไฟวิ่งไปในความมืดสองข้างทาง โยนตัวอย่างดึกคัก ก้องด้วย สำเนียงล้อรางและลมตีจากภายนอก เธอถูกเบียดติดอัดอยู่ตรงช่องหน้าต่าง นั่งนิ่งอย่าง อดทนฟังสัมผัสเสียงสารพัดที่สับสนอยู่ในตู้อันกระจ่างด้วยแสงไฟ เสียงคุยกัน เสียงบัน เสียง ทะเลาะวิวาท เสียงคนเมาอ้อแอ้ร้องเพลงก็ยังมีสลับกับเสียงเตีกร้อง คล้ายกับเสียงดนตรีกล่อม รถไฟชุกชนที่ไม่ยอมหลับนอน

(นางฟ้า-ทาสี, 93)

ตู้นอนชั้นแพงของรถไฟขบวนนี้รำไปด้วยกลิ่นหอม ความเป็นและเสียง กลุ่มผู้หญิงกะทงกะทิง ล้วนผู้คนแต่งตัวสวย มีสง่าราศี เมื่อเทียบเทียบกับเธอแล้ว และ แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะพูดจาภาษาและสำเนียงเดียวกับเธอ ยิ่งโดยเฉพาะกลุ่มสาว ๆ เธอดูราวกับ พวกนางฟ้าจากสวรรค์ประดับประดาตุ้มของรถไฟขบวนนี้

(นางฟ้า-ทาสี, 97)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สื่อจินตภาพของความเศร้า ความเหงา ความอ้างว้างวิเวก ความน่าหวาดหวั่น ความทุกข์ และความสวยงาม เป็นจำนวนมาก เช่น ครวญคราง อ้อยอิ่งอาลัยลา ความเจ็บ อ้างว้าง ความเจ็บเหงา ความเบื่อหน่าย ความหงุดหงิด ความเปล่าเปลี่ยว ความเศร้า เจ็บเหงา เปล่าเปลี่ยว ความเหงา ความเหงาเปล่าเปลี่ยว หิวโหยทรมาณ ความวิเวก สะสวย สวย สง่าราศี ชุดคำเหล่านี้จะ สร้างบรรยากาศของความเศร้า ความเหงา ความอ้างว้างวิเวก ความน่าหวาดหวั่น ความทุกข์ และความสวยงาม ให้เพิ่มมากขึ้น

คำบอกแสง สี เสียง และกลิ่น ในฉากเหล่านี้ก็ร่วมสื่อจินตภาพของ ความเศร้า ความเหงา ความอ้างว้างวิเวก และความทุกข์ แสงสีส่วนใหญ่จะเป็นแสงสีที่ หม่นดำ สื่อจินตภาพของความเศร้า เช่น ความมืด คำบอกแสงสีในบางฉากก็สื่อจินตภาพ ของความสวยงาม เช่น แสงแวววาวขับแสงไฟขาวคล้ายแก้ว สว่างด้วยแสงไฟสี คำบอก เสียงส่วนใหญ่จะสื่อจินตภาพของความเศร้า ความเหงา ความน่าหวาดหวั่นและความทุกข์ เช่น เสียงอ้อยสร้อย เสียงตีกระชั้น เสียงควางกระหิม เสียงร่ำควางเครือ เสียงก้อง ชุ่มเสียง สารพัดที่สับสน บางฉากใช้คำบอกเสียงเพื่อสื่อจินตภาพของความสุขและร่าเริงแจ่มใส เช่น เสียงกลุ่มผู้หญิงกะทงกะทิง เสียงเพลง คำบอกกลิ่นในบางฉากก็สื่อจินตภาพของความ

รำเรงแจ่มใส คือ กลิ่นหอม ทั้งยังใช้ส่วนขยายขยายคำออกแสงสี เช่น แสงแวววาวขับแสงไฟขาวคล้ายแก้ว เน้นย้ำจินตภาพของความสวยงามและความรำเรงแจ่มใสให้เด่นชัดยิ่งขึ้นด้วย

ภาพพจน์ที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็ร่วมสื่อจินตภาพของความน่าหวาดหวั่น และความทุกข์ เช่น อากาศโยกไกวของตุ้รถุดจเปสไกวที่ไร้ความอ่อนโยนอยู่กับสายลมแรง รถไฟที่หญิงสาวนั่งโดยสารเข้ากรุงเทพฯมีกิริยาอาการที่ "ไร้ความอ่อนโยน" และยังอยู่ท่ามกลาง "ลมแรง" ซึ่งจะยิ่งทำให้กิริยาอาการของรถไฟนั้นรุนแรงยิ่งขึ้น สื่อให้เห็นความโหดร้ายรุนแรงของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อหญิงสาว สร้างความทุกข์ทั้งกายและใจให้เธอ บ้านของหญิงสาวผู้ยากจนก็มีสภาพโหดร้ายราวกับ "ตุ้รถไฟคกราง" หมูบ้านของเธอก็เจียบเหงาเปล่าเปลี่ยว เหมือนกับ "มีหมู่บ้านอยู่หมู่บ้านเดียวในโลก" รถไฟที่เธอนั่งก็เป็นตุ้รถาคาถูก ที่มีสภาพราวกับ "ดอกสัตว์ที่สัตว์ทั้งหลายกำลังตื่นแย่งปีนป่ายหายใจกันอยู่ภายใต้รั้วกัน" และเต็มไปด้วยเสียงที่น่ารำคาญ ทั้งเสียงคูด เสียงบ่น เสียงทะเลาะวิวาท เสียงคนเมา เสียงเด็กร้อง ที่เปรียบเหมือน "เสียงดนตรีกล่อมรถไฟ" เป็นการเสียดเย้ยชีวิตคนจนว่า แม้แต่เสียงดนตรีที่ปกติจะยังความสุข ความรื่นเริงสู่ผู้คน แต่สำหรับพวกเขากลับเป็นเสียงที่ตรงกันข้าม เป็นการเน้นย้ำความทุกข์ยากที่ผลักดันให้เธอต้องมาเป็นโสเภณี นอกจากนี้ภาพพจน์บางส่วนก็สื่อจินตภาพของความสวยงามด้านรูปลักษณะของโสเภณีว่า ราวกับ "นางฟ้าจากสวรรค์ประดับประดาตุ้งามของรถไฟขบวนนี้" เพื่อเน้นย้ำสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้หญิงสาวชาวชนบทผู้ยากไร้ ต้องก้าวสู่ชีวิตโสเภณี แม้เสียงรำครางเครื่องของคู่นอน เธอก็ยังรู้สึกว้า "คล้ายแว่วเสียงของพ่อเมื่อก่อนจะลาจากพร้อมด้วยการสำนึกในบุญคุณอ่อนแอ" เน้นย้ำว่า เธอจำเป็นต้องเป็นโสเภณีเพื่อช่วยเหลือครอบครัว

นอกจากนี้อัศศิริ ธรรมโชติ ยังใช้การพรรณนาฉากอย่างละเอียดลออ เพื่อสร้างจินตภาพที่ละเอียดชัดเจน โดยใช้ส่วนขยาย เช่น ลมแล้ง ดินที่แตกกระแหง น้ำที่ซ่อนหลบซิมอยู่ภายใต้ดินลึก เน้นย้ำสภาพความแห้งแล้งกันดารของชนบทให้เด่นชัดขึ้น

ฉากเหล่านี้จึงสื่อจินตภาพของความเศร้า ความเหงา ความอ้างว้าง ว้าเหว่ ความน่าหวาดหวั่น ความทุกข์และความสวยงามรำเรงแจ่มใส ได้อย่างลึกซึ้งชัดเจน และสื่อบรรยากาศที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงให้เห็นสภาพความทุกข์ยาก ลำเค็ญของหญิงสาวผู้จำเป็นต้องเป็นโสเภณี เพื่อคนและครอบครัวจะได้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้สัมผัสกับความสุขเหมือนคนอื่นบ้าง แต่พวกเธอก็ต้องมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความเศร้า ความเหงา และความอ้างว้างว้าเหว่อย่างที่สุด

5.6.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

รถไฟครั้งที่ห้า เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สื่อสำคัญในเรื่อง "รถไฟ" ในเรื่องนี้เป็นพาหนะที่พาหญิงสาวผู้ยากจนจากชนบทเข้าสู่เมืองหลวงเพื่อไปเป็นโสเภณี "ครั้งที่ห้า" เป็นส่วนขยาย บอกให้รู้จำนวนครั้งของการนั่งรถไฟของหญิงสาวผู้นี้ การนั่งรถไฟครั้งแรกของเธอ ทำให้เธอตื่นตื้นตันกับการจะได้เห็นกรุงเทพฯ ได้เงิน ได้แต่งตัวสวย และได้สวมเสื้อผ้าใหม่ แต่ต่อมาเธอก็สัมผัสกับความเหงา ความเศร้า ความอ้างว้างว้าเหว และความทุกข์จากการเป็นโสเภณี การเดินทางโดยรถไฟครั้งที่ห้าของเธอจึงเป็นการเดินทางที่น่าเบื่อหน่าย เธอยังต้องกลับไปเป็นโสเภณีเพื่อช่วยเหลือครอบครัว แม้เธอจะเต็มไปด้วยความทุกข์มากเพียงใดก็ตาม การนั่งรถไฟครั้งนี้ก็คงไม่ใช่ครั้งสุดท้ายของเธอ นอกจากนี้ "รถไฟ" ยังเป็นสัญลักษณ์ที่แนะนำให้ผู้อ่านตีความ รถไฟ เป็นสัญลักษณ์แทนสังคมสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และผู้คนมุ่งแสวงหาเงินทอง ให้ความสำคัญแก่วัตถุเงินทองและละเลยเรื่องของจิตใจ หญิงสาวในเรื่องนี้จึงเต็มไปด้วยความทุกข์และความเจ็บปวด เพราะถูกสภาพสังคมเช่นนี้ทำลายชีวิตและทำร้ายจิตใจให้หม่นหมองทรมาน และการนั่งรถไฟครั้งต่อไปก็คงยิ่งสร้างความทุกข์ ความเหงาเศร้า และอ้างว้างว้าเหว ให้เธอมากยิ่งขึ้น

นิยายกลางคืน เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สื่อสำคัญของเรื่อง "นิยาย" ในเรื่องนี้ คือ เรื่องเล่าของเด็กสาวผู้เป็นโสเภณีซึ่งเล่าให้ชายอาวุโสผู้หนึ่งที่ไปเที่ยวกลางคืนฟัง เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของเธอที่ผลักดันให้เธอต้องมาเป็นโสเภณี เธอเล่าสองเรื่อง คือ เธอถูกพ่อแม่ขาย กับครอบครัวเธอมีปัญหา พ่อแม่ทะเลาะกัน เธอถูกแม่เขี่ยนตีอย่างโหดร้าย เธอจึงหนีตามคนรักออกจากบ้าน ไม่กี่เดือนก็เลิก และใช้ชีวิตอย่างที่เป็นอยู่ แม้เรื่องราวเหล่านี้จะดูเหลือเชื่อ เหมือนเป็นนิยาย แต่เป็นเรื่องจริงในสังคมของเรา คำว่า "นิยาย" จึงเป็นการเสียดเย้ยชีวิตของโสเภณีเด็ก ชีวิตของเธอเลวร้ายจนน่าจะเป็นเพียงนิยายเท่านั้น ส่วนคำว่า "กลางคืน" เป็นคำบอกเวลาที่สื่อจินตภาพของความมืดมน ความน่าหวาดหวั่น และความหม่นเศร้า สะท้อนชีวิตที่มีคมม ไร้ความหวังที่สวยงาม และมีแต่ความ หม่นเศร้าในจิตใจ

กัลยา (ณี) เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อตัวละครสำคัญ "กัลยา" คือ เด็กสาวผู้ยากจน มีคุณภาพชีวิตที่ใช้ไม่ได้ ต่อมาเธอสอบตกและหนีตามผู้ชายคนหนึ่งเข้ากรุงเทพฯ และทำงานเป็นโสเภณี หลังจากนั้นเธอก็เปลี่ยนชื่อเป็น "กัลยาณี" คำว่า "กัลยา" และ "กัลยาณี" เป็นคำทำเนียบกวี ซึ่งหมายถึง หญิงงาม เป็นการเน้นย้ำภาพแห่งความงามทั้งกายและใจของหญิงสาว และแฝงนัยเสียดเย้ยชีวิตอันต่ำต้อยและขมขื่นของหญิงงามเหล่านี้ เพราะในความเป็นจริงแล้ว เธอไม่ได้เป็น "หญิงงาม" ในทัศนะของคนทั่วไป

“พับครึ่ง” เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามคำศัพท์สำคัญที่ใช้ในเรื่องนี้ “พับครึ่ง” หมายถึง การคิดราคาค่าตัวของหญิงสาวผู้ถูกขายให้ทำงานเป็นโสเภณี ผู้ซื้อจะให้เงินค่าตัวแต่ครึ่งหนึ่งของเงินที่หญิงสาวผู้นั้นจะต้องทำงานชดใช้ เช่น ผู้ซื้อจ่ายเงินค่าตัวให้ห้าหมื่นบาท หญิงสาวผู้นั้นจะต้องทำเงินได้ถึงแสนบาทจึงจะถือว่าหมดสัญญา หญิงสาวในเรื่องนี้ก็ถูกพ่อของเธอนำมาขายโดยการ “พับครึ่ง” การตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำศัพท์ “พับครึ่ง” จึงเป็นการเน้นย้ำชะตากรรมอันขมขื่นของหญิงสาวผู้นี้ เพราะเป็นการเอาโรคเอาเปรียบบนความทุกข์ทั้งร่างกายและจิตใจของเธอ ผู้ซื้อเอาเปรียบเธอ พ่อและครอบครัวของเธอเป็นผู้รับผลประโยชน์ ส่วนเธอคือผู้ที่ต้องทนทุกข์เป็นระยะเวลาอันยาวนาน อัครศิรี ธรรมโชติ ใช้เครื่องหมายอัญประกาศกำกับชื่อเรื่อง เพื่อระบุว่าเป็นคำศัพท์พิเศษ และเป็นการแนะนำให้ผู้อ่านวิเคราะห์ความหมายอย่างลึกซึ้ง

นางฟ้า-ทาสี เป็นการตั้งชื่อโดยใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างผู้หญิงที่ทำงานเป็นโสเภณีผู้มีความสวยสดงดงามราว “นางฟ้า” กับ ผู้หญิงที่ทำงานเป็นคนใช้ผู้มีความขอมขอร่าวกับ “นางทาส” หรือ “ทาสี” หญิงสาวผู้ทำงานเป็นคนใช้ในเรื่องนี้ อยากหนีสภาพชีวิตที่คล้ายกับนางทาสหรือทาสีนี้ ไปสู่การเป็นนางฟ้าเหมือนเพื่อนๆ เธอ สะท้อนให้เห็นว่าความยากจนข้นแค้นผลักดันให้หญิงสาวเหล่านี้ต้องยอมทำงานเป็นโสเภณี เพื่อจะได้หนีจากสภาพของ “ทาสี” ไปสู่การเป็น “นางฟ้า” นั้นเอง

5.6.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การสร้างภาพพจน์ในเนื้อเรื่องของเรื่องสั้นทั้ง 5 เรื่อง ล้วนมุ่งเน้นจินตภาพ คือ จินตภาพของความเศร้า ความเหงา ความอ้างว้างว้าเหว่ ความเลวร้าย ความทุกข์ และความแฉ่มใส ซึ่งสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาต่างๆ ของโสเภณีอันเป็นปัญหาที่ทำให้พวกเขาประสบแต่ความทุกข์ โดยใช้ ปีศาจ พายุลมร้าย เป็นสื่อแสดงความโหดร้ายที่สังคมหยิบยื่นให้ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำหรับคำสร้อย รถไฟสายนี้ได้พาหล่อนไปพบกับชีวิตใหม่ได้รู้จักโลกใหม่ที่ต่างไปจากบ้าน แต่หล่อนก็ไม่ชอบรถไฟอยู่ดี เวลานั้นรถไฟรู้สึกเหมือนอยู่บนโลกร้าง ถูกทอดทิ้งให้เตี้ยวตายเป็นเหมือนอยู่คนเดียวในโลก

(รถไฟครั้งที่ห้า, 161)

อีกไม่นานวันพรอก นางและผู้สาวในหมู่บ้านก็จะเป็นเหมือนฝนที่ตกลง
กลางฤดูแล้ง นำความชุ่มฉ่ำและนำความรู้สึกว่ายังมีชีวิตหวนกกลับมาสู่หมู่บ้านและครัวเรือน
ของพวกนางเอง

(รถไฟครั้งที่ห้า , 165)

เขารู้สึกเหมือนว่าโลกกำลังเกิดพายุน้ำ

(นิยายกลางคืน , 27)

เขอนั่งคร่อมอยู่บนตัวเขา เล่า "เรื่องโกหก" น้อย่างไรความรู้สึก
เหมือนเรื่องแต่งเติมต่อให้ประหนึ่งเป็นนิยายหน้าเฝ้า

(นิยายกลางคืน , 29)

พวกเราเหมือนนกร้องเพลงกระโดดอยู่บนถนน แต่เธอคล้ายกับนกที่
จับเจ้าเหงาเส้าอยู่ในโพรงไม้แคบ

(กัลยา (ณ) , 43)

"ไอ้พระที่เธอห้อยคอไว้นั้นนะ มันของปลอมรู้มั๊ย... มันเป็นของเก๊ ไม่
ใช่ของจริง" เขาตะโกน "โยนมันทิ้งไปเหอะ... ไม่งั้นเธอจะต้องเป็นทาสมันอยู่ตลอดไป มัน
เป็นปีศาจ ไม่ใช่พระ"

("พิบครึ่ง" , 66)

เขารู้สึกล้าหลังแก่โลกและเหมือนว่ายังมีมอซออยู่ที่บ้านป่าเหมือนเมื่อ
สองปีก่อน เพื่อนเก่าเป็นเหมือนดาวส่งแสงวาวอยู่กับความมืดของตัวเธอ

(นางฟ้า-ทาสี , 97)

เขอนึกถึง... และนึกสงสารแต่แม่ที่มีลูกเปรียบเหมือนหนึ่งนางทาสี

(นางฟ้า-ทาสี , 102)

ภาพพจน์เหล่านี้สื่อจินตภาพของความเลวร้ายที่ทำให้หญิงสาวผู้เป็น
โสเภณีต้องประสบความทุกข์ โดยใช้ "ปีศาจ" "พายุร้าย" เป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อเน้นย้ำให้
เห็นความโหดร้ายที่พ่อแม่และสังคมหยิบยื่นให้ตามลำดับ "ปีศาจ" หมายถึง พ่อผู้ชายลูกสาว
ให้เป็นโสเภณี ส่วน "พายุร้าย" หมายถึง ความเลวร้ายที่คนในสังคมร่วมกันกระทำไม่ว่าจะ
เป็นการขายลูกสาว การละเลยเอาใจใส่ครอบครัว และการเป็นผู้ให้บริการหญิงโสเภณี เป็นต้น

และสร้างภาพพจน์เพื่อสื่อจินตภาพของความเหงา เศร้า และอ้างว้าง เช่น เปรียบโสเภณีว่า "เหมือนอยู่บนโลกร้าง ถูกทอดทิ้งให้ตายตายเหมือนอยู่คนเดียวในโลก" "คล้ายกับนกที่จับเจ้าเหงาอยู่กับโพรงไม้แคบ" ส่วนขยายของความเปรียบเหล่านี้ค่อนข้างยาว ช่วยสื่อจินตภาพให้ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสื่อจินตภาพของความแจ่มใส เพื่อแสดงให้เห็นว่าการที่หญิงสาวเหล่านี้ยอมเป็นโสเภณีนั้น ได้ช่วยขจัดความทุกข์จากหมู่บ้านของเธอได้ ราวกับ "ฝนที่ตกลงมากลางฤดูแล้ง นำความชุ่มฉ่ำและนำความรู้สึกว่ายังมีชีวิตหวนกลับมาสู่หมู่บ้านและครัวเรือนของพวกนางเอง" และสื่อจินตภาพของความหม่นหมองกับความสดใส เพื่อเน้นย้ำความแตกต่างระหว่างหญิงคนใช้กับหญิงโสเภณีให้เด่นชัดขึ้น ราวกับ "ดาวส่งแสงวาว-ความมืด" ดาวส่งแสงวาวเปล่งประกายระยิบระยับสวยงาม ตรงข้ามกับความมืดอย่างเด่นชัด หญิงคนใช้จึงอยากจะไปให้พ้นสภาพ "นางทาส" ผู้ทุกข์ทั้งกายและใจ นอกจากนี้ ยังมีการใช้ "รถไฟ" เป็นสัญลักษณ์ของสังคมวัตถุนิยมที่ทำลายชีวิตของหญิงสาวผู้เป็นโสเภณีเหล่านี้ เพราะคนในสังคมต่างให้ความสำคัญแก่วัตถุมากกว่าจิตใจ แม้แต่พ่อแม่ของพวกเธอเองก็ให้ความสำคัญแก่เงินทองมากกว่าชีวิตทั้งชีวิตของพวกเธอ

5.7 ปัญหาการขาดจริยธรรมของมนุษย์

อัศศิริ ธรรมโชติ เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่องเพื่อแสดงปัญหาการขาดจริยธรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคิดสุรา การหลงมัวเมาในโลภีภัยและการทำร้ายภรรยา ในเรื่อง บนเส้นทางของหมาบ้า การทำร้ายศพเพื่อเอาสร้อยข้อมือทองคำ ในเรื่อง บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ การหลงมัวเมาในโลภีภัยจนเกือบเป็นชู้กับภรรยาผู้อื่น ในเรื่อง โลภีภัยไม่วิสัย การไร้เมตตาต่อสัตว์ ในเรื่อง ขอทาน แมว และคนเมา และการหลงมัวเมาในการพนันจนขาดความเมตตาต่อลูก ต่อน้องชาย ในเรื่อง ยกที่หก

5.7.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

จากส่วนใหญ่ในเรื่องนี้เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความหม่นเศร้า ความน่าหวาดหวั่น ความโหดร้าย และความทุกข์ เพื่อให้สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เปลวแดดอันร้อนร่าบนถนนลูกรังเส้นเล็ก ๆ ที่ทอดทับไปสู่หมู่บ้านทำให้
ต้นหญ้าสองข้างทางดูเรื่องหงอย ใบไม้และปลายหญ้าเต็มไปด้วยฝุ่นแดงเกาะหนาและหนักอึ้ง

จนลมระบัดแล้วไม่พลิวไหว ดวงตะวันลอยตัวสูงอยู่กับฟ้าโปร่งปลอดเมฆสาดแสงเข้มและ
รุนแรงลงบนวันปลายของฤดูร้อน ถนนลูกรังที่ตะปุมตะป้าและเปลี่ยวร้างของผู้คนและเหล่าสัตว์
 สัญจรไปมา

(บนเส้นทางของหมาบ้า , 167)

หมาผอมโซเคล้าฝุ่นตัวนั้นยังวิ่งแน่วไปข้างหน้าบนเส้นทางโรยลูกรังที่
 ทอดทับเข้าหมู่บ้าน ดวงตะวันโน้มเอียงก่อนไปทางทิวเขา พร้อมกับแดดระความร้อนค่อยๆ
 อ่อนแสงลง มันวิ่งผ่านคันหญ้าและพุ่มพฤษภไม้ใบที่หนักอึ้งด้วยฝุ่นแดงเกาะหนานั้นไปด้วย
 จังหวะและอาการที่ช้าลงกว่าเก่ามาก ผ่านกระท่อมที่โรงนาและระยะเรียงรายของบ้านเรือนที่
 ยืนเวิ้งบงในฤดูร้อนอันหมองหม่น

(บนเส้นทางของหมาบ้า , 171)

ตะวันลอยต่ำกำลังจะลับทิวเขา สะท้อนแสงแดงฉานสกลปลั่งไปทั่ว
ปลายฟ้ากว้าง ถนนลูกรังที่ทอดผ่านหมู่บ้านร่มครึ้ม

(บนเส้นทางของหมาบ้า , 174)

ตะวันลับลงหลังทิวเขา ค่อยๆกลบดินฟ้าแดงเดือนหายทั้งสิ่งสรรพ
 สารพันให้เป็นเงาต่ำอยู่กับความมืด ทั้งหมา-คน และถนนลูกรังเส้นนั้นก็ถูกลบเลือนเคลื่อนหาย
 ไปด้วยสายสัมพันธ์แห่งกาลเวลา

(บนเส้นทางของหมาบ้า , 175)

นกเป็นฝูงบินกลับรังผ่านขอบฟ้าสีส้ม เหนือทุ่งนาไกลลิบลับ ตะวัน
 คล้อยลงเหลี่ยมเขา แมกไม้สองข้างฝั่งเริ่มเกิดเงาเงา ถูกสีต่ำเข้ายึดครองเป็นหย่อมๆตรงเวียง
 น้ำข้างหน้า ควันไฟลอดทิวไม้ตั้งหายไปกับฟ้าสีซีด

(บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ , 148)

เขายังเลาะริมฝั่งคลองไปเรื่อยๆจนสมทุมพุ่มไม้ ถูกกลืนอยู่ใต้เงาของ
 กลางคืนจนหมดสิ้น บางครั้งนกกลางคืนตกใจส่งเสียงร้องบาดหูกระพือปีกสีต่ำแล่นถลาออก
 จากพงหญ้าที่ชุกชอน แล้วบินข้ามหัวลับหายไปยังฝั่งคลองตรงกันข้าม ฝูงหิ่งห้อยระยับแวม
แตกกระจายปลิวไปคล้ายประกายไฟตกลงเบื้องหลังพงอ้อกอแขม และเสียงหึ่งๆของแมลง
หลากหลายที่เรือพายเข้าใกล้หึ่งคล้ายคนครวญครางนำราคาญอยู่ใกล้หู หลายครั้งที่ความ
เปล่าเปลี่ยวถ่มจับหัวใจเขาฉับพลัน

ความรู้สึกเดียวตาย ณ ท้องน้ำยามนี้ ยามที่ไม่มีเรือแล่นผ่านเป็นเพื่อนสักลำหนึ่ง และยามที่สายน้ำไหลส่งเสียงระรวยรินคล้ายกับลมหายใจของคนใกล้ความตาย เขานึกถึงความตายพร้อมกับกลิ่นเหม็นเน่าลอยมากระทบจมูก

(บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ , 149-150)

หว่างแสงเดือนอันวาววามกระทบท้องน้ำในขณะนี้ และท่ามกลางเสียงแมลงกลางคืนสารพัดชนิด ร้องระงมอยู่บนฝั่งเขาฟังคล้ายเสียงสวดมนต์สาธยายให้กับคนตายหน้าโลงศพ

(บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ , 152)

เขาแต่งกายสุภาพ มากไปด้วยสง่าราศี ดูขัดกันกับราวสะพานไม้เก่าที่เขายืนเกาะอยู่ และขณะเขาพูด เขาทอดสายตามองห้วงน้ำของลำคลองน้ำใสที่พรายอยู่ด้วยหยับแฉด

(โลกีย์ไม่วิสัย , 67)

ในเรือนใหญ่อันกว้างขวาง มีมากครั้งช่างอ้างว้างจนต้องเหลือบมอง เรือนน้อยข้างสวนกล้วยนั้นอยู่บ่อยๆ พร้อมหัวใจส่งลอยระรำรำถึงแต่เธอ

(โลกีย์ไม่วิสัย , 68-69)

เขาซ่อนท้ายรถเครื่องสี่เกะต่างออกจากบ้านริมคลองมาเมื่อเวลาบ่ายคล้อยเมื่อรถข้ามสะพานไม้ เขาแลเห็นขุนเขายื่นตระหง่านอยู่เบื้องหน้า ชูยอดเรียวแหลมไปในก้อนเมฆ หัวอกอันอบอ้าวราวมีเปลวไฟเต้นค้อยเยือกเย็นลงที่ละน้อยแล้วรู้สึกอีกอย่างเหมือนว่าถูกยอตนเขานั้นแหวงลึกเข้าไปในอก เขานึกถึงหน้าของแต้มที่กำลังตระเตรียมข้าวของลงไปกรุงเทพฯตอนเช้า มีใบหน้าชื่อๆของพร คนที่ขับรถเครื่องให้เขานั่งซ้อนอยู่นี้ แล้วรู้สึกได้ถึงลมที่พัดมาปะทะใบหน้าหนาชาของเขา

(โลกีย์ไม่วิสัย , 72-73)

แมวคาคัง มีเลือดเกรอะบนหัว , มันกำลังจะตายแล้ว-ผมเงยหน้าแหงนมองไปยังชั้นบนของบ้าน มีแต่ความมืดและเงียบ - มนุษย์หนอ...ช่างใจร้าย , ไม่เลี้ยงมันแล้วยังทำมันได้ถึงอย่างนี้

(ขอทาน แมว และคนเมา , 22)

แมวจรจัดตัวหนึ่ง กำลังว่ายเอาชีวิตรอดอยู่ในคลองน้ำครำ มันคงพลัดตกลงไปจากขอบซีเมนต์สูงเมื่อยามเปลือ หรือว่าคงมีใครถีบอย่างไม่ตั้งใจก็ได้ หมดโอกาสจะขึ้นมาได้ , น้ำสีดำ เหลือเกิน , โคลนก็ปนอยู่มาก... แสงไฟจับเห็นมันเป็นเงาตะกุ่มกำลังว่ายวนไปมา มีสีขาวที่กำลังถูกย้อม และกำลังจะอ่อนแรง

ร้านรวงโต๊ะเหล้าสองฝั่งคลองยามนี้ มีแต่คนจ้องมองลงไปใคลองนั้น มีเสียงเอะอะซึกซวนกันให้หู - แมวเป็นสัตว์อยู่กับคน ปราศจากพิษภัยคุณนารีรักแต่ก็เลิกเกินไป สำหรับน้ำเน่ากลิ่นเหม็นชวนกลิ่นเหียนอย่างนั้นผมคิด ,

(ขอทาน แมว และคนเมา, 23)

เขาเหลือบมองลงที่แก้วเหล้า เห็นหน้าแม่ พี่และน้องๆ และเห็นเลือดหยาดเหงื่อที่ตกไหลตามใบหน้าเรื่อยไป ลงบาไหล ชายโครงเหนอะแฉกกัน หน้าของพี่และน้องๆ ทุกคนมีรอยแผล ต่างจดจ้องแต่นมยอยู่รอบๆ กระสอบทรายที่จุดกลิ่นน้ำมันทาตัว และ แว่วเสียงคำขรม

(ยกที่หก , 56)

เขาเห็นภาพตัวเองยืนโงเงนอยู่ท่ามกลาง เสียงอึงคะนึง อย่างแยกกัน ไม่ออกว่า อย่างไหนคือ เสียงบี เสียงโหรี และ เสียงตะโกน คำของพี่ชายที่วิ่งวนสอไปรอบๆ เวที

(ยกที่หก , 59)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สื่อจินตภาพของความหม่นเศร้า ความอ้างว้าง ความน่าหวาดหวั่น และความทุกข์ เช่น เงื่องหงอย เปลี่ยวร้าง เงียบงัน หมองหม่น รุ่มครึ้ม ความเปล่าเปลี่ยว เดี๋ยวตาย อ้างว้าง เงียบ ซึ่งชุดคำเหล่านี้จะสร้างบรรยากาศของความหม่นเศร้า ความน่าหวาดหวั่น และความทุกข์ ให้เพิ่มมากขึ้น

คำบอกแสง สี เสียง และกลิ่น ก็ร่วมสร้างจินตภาพของความหม่นเศร้า ความอ้างว้าง ความน่าหวาดหวั่น และความทุกข์ เช่น เดียวกัน คำบอกแสงส่วนใหญ่จะเป็นแสงหม่นหรือเข้ม สีส่วนใหญ่จะเป็นสีดำ เช่น แสงเข้ม แสงแดงฉาน สกุปลั่ง เงาคำ ความมืด วะวับแวม พยับแดด สีดำ สีซีด สีกะด่ากะด่าง คำบอกเสียงส่วนใหญ่จะสื่อจินตภาพของความน่าหวาดหวั่น และความทุกข์ เช่น เสียงร้องบาดหู เสียงหึ่งๆ ของแมลง หลากหลายฟังคล้ายคนครวญครางนำรำคาญอยู่ใกล้หู เสียงระรวยรินคล้ายกับลมหายใจของคนใกล้ความตาย เสียงอึงคะนึง คำบอกเสียงหลายคำมีส่วนขยายยาวและมีภาพพจน์ช่วยขยายให้ ชัดเจนมากขึ้นด้วย ส่วนคำบอกกลิ่นที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็เป็นกลิ่นที่น่า

สะอิดสะเอียน เช่น กลิ่นเหม็นเน่า กลิ่นหึ่งชวนคลื่นเหียน ทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสกลิ่นที่สื่อจินตภาพของความน่าหวาดหวั่นและความทุกข์ที่ต้องสัมผัสกลิ่นเหล่านี้

นอกจากนี้ ยังมีการใช้ส่วนขยายยาวเพื่อสื่อจินตภาพให้ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น “ใบไม้และปลายหญ้าเต็มไปด้วยฝุ่นแดงเกาะหนาและหนักอึ้ง จนลมระบัดแล้ว ไม่ปลิวไหว” ส่วนขยายนี้ช่วยเน้นย้ำจินตภาพของความแล้งร้อน ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น “แมกไม้สองข้างฝั่งเริ่มเกิดเงาเงาถูกสีดำเข้ายึดครองเป็นหย่อมๆ” ส่วนขยายนี้ช่วยเน้นย้ำความน่าหวาดหวั่นให้เพิ่มมากขึ้น และมีการใช้ภาพพจน์เพื่อเน้นความรู้สึกทุกข์ให้เด่นชัด เช่น “หัวกอบอ้าวราวมีเปลวไฟเต้น” “รู้สึกเหมือนว่าถูกยอດขุ่นเขาแทงลึกเข้าไปในอก” “เปลวไฟ” แสดงถึงความร้อนรุ่มในจิตใจ คำว่า “เต้น” ให้ภาพของไฟที่เคลื่อนไหวและกำลังเผาไหม้จิตใจ สื่อถึงความร้อนรุ่มกระวนกระวายอย่างยิ่ง ส่วน “ยอດขุ่นเขา” ให้ภาพวัตถุที่แหลมคมและเรียวยาว ซึ่งหากเสียดแทงเข้าไปในอกก็จะแทงเข้าไปได้ลึกมาก สร้างความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส

ลักษณะภาษาที่กล่าวมาทั้งหมด ได้สร้างจินตภาพของความหม่นเศร้า ความอ้างว้าง ความหวาดหวั่น และความทุกข์ให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ฉากเหล่านี้สื่อบรรยากาศที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งชี้ให้เห็นสภาพปัญหาอันเนื่องจากการที่มนุษย์ไร้จริยธรรม หากมนุษย์ไร้จริยธรรมแล้ว ผู้คนรอบข้างก็ย่อมได้รับผลกระทบ สร้างความทุกข์ให้ทั้งตนเองและผู้อื่น สังคมก็จะมีแต่ความเลวร้าย ความรุนแรง และการทำร้ายกันและกัน

5.7.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

บนเส้นทางของหมาบ้า เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามฉากสำคัญของเรื่อง บนเส้นทางที่มีหมาบ้าวิ่งอยู่ มีภาพเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง นั่นคือ ภาพการเปรียบเทียบพฤติกรรมของชายผู้หนึ่งกับลักษณะอาการของหมาบ้าซึ่งเป็นพฤติกรรมและลักษณะอาการที่คล้ายคลึงกัน เน้นย้ำว่า มนุษย์ที่ไร้จริยธรรมควบคุมความประพฤติของตน ก็มีพฤติกรรมไม่ต่างกับหมาบ้า “หมาบ้า” ในที่นี้จึงไม่ใช่ภาพของหมาบ้าธรรมดาทั่วไป แต่เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ไร้จริยธรรมในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ชื่อเรื่อง “บนเส้นทางของหมาบ้า” จึงแนะนำให้ผู้อ่านค้นหาความหมายระดับลึกที่แฝงอยู่ภายใต้ฉากสำคัญฉากนี้

บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามฉากสำคัญของเรื่อง บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำของคืนหนึ่ง ชายยากจนผู้หนึ่งได้ทำร้ายศพเพื่อเอาสร้อยข้อมือทองคำจากศพนั้น “บนท้องน้ำ” เป็นการเน้นย้ำฉากนอกสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ส่วน

“เมื่อยามค่ำ” เป็นการเน้นย้ำจากบอเวลา ซึ่งสื่อความหมั่นเศร้า ความอ้างว้างวังเวง และความน่าหวาดหวั่น สอดคล้องกลมกลืนกับเหตุการณ์ที่น่ารันทดสลดใจครั้งนี้

โลกีย์ไม่วิสัย เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยการสรุปพฤติกรรมของตัวละคร กล่าวคือ ชายผู้หนึ่งเคยมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับสาวใช้แล้วห่างเหินกันไป ชายผู้นั้นแม้แต่งงาน มีลูกเมียแล้วก็ยังถวิลหาความใคร่เสนาหาในครั้งนั้นตลอดมา จนเมื่อเขามีโอกาสพบสาวใช้คนนั้นอีก เขาก็ชักชวนเธอให้มีสัมพันธ์รักกันอีกครั้ง แม้จะรู้ว่าผิดศีลธรรมก็ตาม แต่เมื่อสามีของสาวใช้คนนั้นทำความดีกับเขาทุกอย่างโดยไม่ระแวงเลยว่าชายผู้นั้นกำลังจะประพฤติดีกับเมียของเขา ชายผู้นั้นจึงพยายามหักห้ามใจและดับไฟโลกีย์ที่เผาไหม้จิตใจในที่สุด อัศศิริ ธรรมโชติ จึงตั้งชื่อเรื่องที่ต่างกับคำที่ใช้โดยปกติ คือ คำว่า “โลกีย์วิสัย” โดยเติมคำบอกปฏิเสธ ไม่ เป็น “โลกีย์ไม่วิสัย” เพื่อเร้าความสนใจผู้อ่านและกระตุ้นให้อยากรู้อเรื่องราวและเน้นพฤติกรรมของตัวละครว่า เขาก็ได้พยายามไม่ประพฤติดีตามโลกีย์วิสัย

ยกที่หก เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ยกที่หก หมายถึง ยกของผู้ชมและพี่เลี้ยง หรือ การถูกชกและการถูกตำหนิตืดเย็นจากคนที่ไม่ใช่คู่ต่อสู้บนเวทีนั่นเอง เหตุการณ์สำคัญของเรื่องนี้ก็เข้าทำนองยกที่หก นักมวยผู้หนึ่งซึ่งชกมวยแพ่ถูกพี่กระต๊อบช้ำและตำหนิตืดเย็น ในขณะที่แม่ก็ใช้สายตาแสดงความผิดหวังในตัวเขา ทั้งนี้เพราะพี่และแม่เล่นการพนันเอาไว้ แม้เขาจะพยายามขอลีกชกมวย แม่กับพี่เขาก็ไม่ยอมด้วย ข้ออ้างว่า ครอบครัวเขาเป็นตระกูลนักสู้ เขาหนีออกจากบ้านในที่สุด ชื่อเรื่อง “ยกที่หก” จึงเน้นย้ำความเจ็บปวดครวคร่าที่นักมวยคนนี้ได้รับจากพี่และแม่ของเขาเอง

ขอทาน แมว และคนเมา เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยระบุตัวละครสำคัญ ซึ่งตัวละครเหล่านี้มีบทบาทสำคัญ คือ เป็นผู้เน้นย้ำสารสำคัญของเรื่องให้เด่นชัดขึ้น ขอทาน และคนเมาเป็นตัวแทนของมนุษย์ผู้ขาดแคลนคุณธรรม แมวเป็นตัวแทนของสัตว์ที่สะท้อนพฤติกรรมอันเบี่ยงเบนทางคุณธรรมของมนุษย์ เมื่อแมวตัวหนึ่งตกคลองน้ำครำ คนเมาหลายคนที่ดื่มเหล้าอุริริมฝั่งคลองเห็นเหตุการณ์แต่ไม่ลงไปช่วยแมว พวกเขาได้แต่จ้องมองและชักชวนกันดู แม้แต่ชายขอทานผู้มีสภาพมอมแมมก็ยังรังเกียจและอดเอื้อนเมื่อได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของร้านเหล้าให้ลงไปช่วยชีวิตแมว แต่สุดท้ายก็ลงไปช่วยเมื่อเห็นว่าค่าจ้างสูงขึ้นและแมวอ่อนแรงใกล้จมนทุกขณะสะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์มีคุณธรรมในจิตใจเหลือน้อยเต็มที

5.7.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องของเรื่องสั้นทั้ง 5 เรื่อง เน้นย้ำจินตภาพของความหม่นเศร้า ความน่าหวาดหวั่น ความโหดร้าย และความทุกข์เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาการขาดจริยธรรมของมนุษย์ อันทำให้มนุษย์ต้องพบกับความโหดร้ายและเป็นทุกข์ โดยใช้ ไฟกองใหญ่ ทุ่งนาร้างฝน เป็นสื่อแสดงความทุกข์ เป็นต้น และใช้ หมาบ้า เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ไร้จริยธรรม ใช้ สร้อยข้อมือ เป็นสัญลักษณ์แทนความโลภในจิตใจมนุษย์ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หมาตัวสีน้ำตาลใหม่อาบฝุ่นดินแดงผอมโซ... นัยน์ตาของมันค้างว่างเปล่าราวกับนัยน์ตาของคนทีเลว ปวดร้าว เลื่อนลอยเสียเหลือเกิน

(บนเส้นทางของหมาบ้า , 167)

นางจ้องเขาสีกลงไปในดวงตา... นัยน์ตาคู่นั้นค้างว่างเปล่าเต็มไปด้วยแววของความปวดร้าว เลื่อนลอย... นัยน์ตาของหมาบ้า! นางนึกถึงหมาที่วิ่งผ่านถนนลูกรังไปเมื่อสักครู่นี้

(บนเส้นทางของหมาบ้า , 171)

ขณะที่วิ่งไล่ตามลูกชายไปในทุ่งกว้าง น้ำลายของเขาค่อยไหลออกจากริมฝีปากที่ห้อยจุกจุก หอบหายใจพิศพาและส่งเสียงครางในลำคอคล้ายๆกับอาการของสัตว์ที่ เพิ่งจะผ่านสายตาเขาไป

(บนเส้นทางของหมาบ้า , 174)

ใบหน้าอันเบิกบานของเมียและแววตาอันตื่นของลูก แม้เป็นความสุขชั่วคราว มันก็มีความหมายต่อชีวิต - ชีวิตอันเต็มไปด้วยความแห้งแล้งไม่ผิดทุ่งนาร้างฝน

(บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ , 151)

เขาเปรียบเสมือนคนแรกที่มาถึงที่ซุกซ่อนสมบัติ ต้องอยู่กับความหวาดกลัว ผจญกลิ่นอันร้ายแรงอยู่โดยลำพังเดียวดาย สมบัตินี้ไม่มากก็จริงอยู่แต่มันก็มากเกินไปกว่าแดงโมทั้งลำเรือของเขา ซ้ำลอยมาเองตามลำน้ำตามธรรมชาติของโชคชะตาที่ไม่มีใครอาจหลีกเลี่ยงได้

(บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ , 151)

มันเหมือนมีไฟกองใหญ่สมเผาไหม้อยู่ในชีวิต และเขาก็ไม่อาจรู้ได้ว่านี่คืออารมณ์รักหรืออารมณ์ใคร่ไหลหลง

(โลกีย์ไม่วิสัย , 69)

รูปร่างเขาจะสั้นเทิ้ม ดูดวงตาเขาจะเลื่อนลอย... เขามีทุกข์จริงๆ เขาเหมือนมีไฟกองใหญ่แผดเผาอยู่ในทรวงอก

(โลกีย์ไม่วิสัย , 71)

ชายขอทานร่ำผ่านมา , สภาพของเขามอมแมมไม่ต่างไปจากแมวในคลองท่าไทรน้ก แต่เขาก็มองรู้สึกถึงเกียรติอันที่ได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของร้านเหล้าให้ลงไปช่วยชีวิตแมว

(ขอทาน แมว และคนเมา , 23)

เขาค้มเกล้าด้วยอาการที่ไม่เคยรื่นเรียงเลย เหมือนมันเป็นอาหารที่ว่างเปล่า แต่ก็ยังไม่ว่างนัก ยังคงมีสิ่งตกค้างเหลือให้หวนคิดหนักและพยายามจะลืมเสีย และดูเหมือนว่ายิ่งจะลืมก็ยิ่งคิดยิ่งผูกพัน

(ยกที่หก , 56)

ธุรกิจมวยอยู่ในสายเลือดของแม่และแม่คุ่นกับมันเหมือนที่คุ่นกับเงิน เค็มพัน ความปวดเจ็บและแม้แต่เลือดที่ไหลออกมาจากร่างของนักมวยรุ่นหนุ่มเสียงโห่ร้องเสียงระฆัง และเสียงปี่กลองเชิดในสนามการต่อสู้ แม่ไม่เคยรู้สึกหวั่นไหว

(ยกที่หก , 58)

อัศศิริ ธรรมโชติ ใช้ "ไฟ" เป็นสื่อเปรียบเทียบ เพื่อเน้นย้ำความทุกข์ทรมานให้มากยิ่งขึ้นอย่างแสนสาหัสของตัวละคร ไฟ สื่ออานุภาพของความร้อน ส่วนขยาย "กองใหญ่" สื่ออานุภาพความร้อนที่มีปริมาณมาก และความร้อนนี้ก็กำลังเผาไหม้จิตใจและชีวิตของตัวละครให้ร้อนรุ่มกระวนกระวาย และใช้สภาพธรรมชาติที่แห้งแล้งราวกับ "ทุ่งนาร้างฝน"

เน้นย้ำสภาพชีวิตที่มีแต่ความทุกข์จนทำให้เขาตัดสินใจทำผิดศีลธรรม เปรียบเทียบสภาพของ ขอทานว่ามอมแมม “ไม่ต่างไปจากแมว” แต่กระนั้นเขาก็อดเอื้อนที่จะช่วยชีวิตแมว เน้นย้ำให้เห็นการขาดแคลนคุณธรรมในจิตใจมนุษย์ให้เด่นชัดขึ้น และสื่อความทุกข์ของตัวละครที่เป็นนัก มวย ผู้พยายามลืมความทุกข์จากการที่ถูกแม่และพี่ชายทำร้ายและดำเนินคดีเพราะชกมวย แม้จะต้องหนีจากบ้านมา โดยเปรียบเทียบกับเหล่าที่เขาตีว่าเป็น “อาหารที่ว่างเปล่า” ไม่ สามารถทำให้เขาเกิดความรื่นเริงได้เลย โดยมีส่วนขยาย “ยังคงมีสิ่งตกค้างเหลือให้ทวนคิด หนักและพยายามจะลืมเสีย และดูเหมือนว่ายิ่งจะลืมก็ยิ่งคิดยิ่งผูกพัน” เน้นย้ำความทุกข์ที่ ผังลึกอยู่ในใจของเขา

นอกจากนี้ อัคริ ธรรมโชติ ยังใช้สัญลักษณ์เพื่อแนะนำให้ผู้อ่านตีความ และเข้าใจความหมายระดับลึก โดยใช้ “หมาบ้า” เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ไร้จริยธรรม ในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง หมาบ้าเป็นสัตว์ที่น่าขยะแขยง นำหวาดหวั่น และควรหลีกเลี่ยง ให้ไกลไว้ เน้นย้ำความเลวร้ายของมนุษย์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และใช้ “สร้อยข้อมือ” เป็น สัญลักษณ์แทนความโลภที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของมนุษย์ มนุษย์ยินดีทำในสิ่งที่ผิดต่อศีลธรรม และนำสะอิดสะเอียนเพื่อแลกกับ “ทองคำ” สิ่งที่มนุษย์มองว่างามและมีค่า จนยอมแลกค่าของ ทองคำกับค่าของความเป็นมนุษย์ เป็นการเน้นย้ำว่ามนุษย์ทุกคนถูกพันพันนาการด้วยความโลภ และสื่อจินตภาพของความน่ากลัว ความโลภนี้ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์สืบต่อมา

จินตภาพเหล่านี้สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่องที่น่าแสดงให้เห็น สภาพจิตใจที่ไร้จริยธรรมของมนุษย์ การไร้จริยธรรมในการดำเนินชีวิตทำให้มนุษย์มีแต่ความ ทุกข์ทรมานไหม้และความหม่นเศร้า ทั้งยังสามารถทำในสิ่งที่เลวร้ายต่อเพื่อนมนุษย์และต่อ สัตว์ สังคมจึงมีแต่ความเลวร้ายรุนแรง ผู้คนในสังคมก็มีแต่ความหวาดหวั่นและไร้ซึ่งความสงบ สุข

5.8 ปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

อัคริ ธรรมโชติ เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่องเพื่อแสดงให้เห็นปัญหาหลากหลาย ประเด็นอันก่อให้เกิดความทุกข์แก่มนุษย์ โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 6 เรื่อง ดังนี้ สภาพสังคม ทำให้วิถีชีวิตที่ยิ่งใหญ่และงามสง่าต้องล่มสลาย ในเรื่อง ทะเลร้างมโศก สภาพสังคมทำให้ จิตใจของมนุษย์แข็งกระด้างขึ้นโดยสื่อผ่านเรื่องราวที่เกี่ยวกับความตาย ในเรื่อง ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง สภาพสังคมทำให้มิตรภาพของเพื่อนสนิทต้องถูกทำลาย ในเรื่อง เพื่อน ร่วมชั้น สภาพสังคมทำให้คนชราต้องมีชีวิตที่เจ็บปวด ในเรื่อง ชรา สภาพสังคมทำให้ผู้คน

ต้องสูญเสียทุกอย่างที่เคยมี ในเรื่อง เสียแล้วเสียไป และสภาพสังคมทำให้ผู้คนมีจิตใจแข็ง
กระด้างขึ้น จนละเลยทุกข์สุขของเพื่อนมนุษย์ ในเรื่อง เกมใหม่

5.8.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้ เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความ
หม่นเศร้า ความเจ็บเหงา ความสับสนวุ่นวาย ความตึงเครียด และความทุกข์ยากเพื่อให้
สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อพ้นออกจากตัวสถานีรถไฟแล้ว เขาก็เดินดิ่งตามถนนไปเรื่อย ๆ มุ่ง
หน้าอย่างคุ้นเคยไปสู่ตำบลบ้านชายทะเลที่ตลอดสองข้างทางมีแต่ป่าดึกที่จ่อจอบไปด้วยผู้คน
แปลกหน้าและรถวิ่งซึกซึก รถยนต์ รถสองล้อเครื่อง บ้านทาวนเฮาส์ บ้านจัดสรร ดึก
คอนโดมิเนียม และโรงแรมตระหง่าน หลายชื่อที่เป็นฝรั่งมังค่าและตึกธนาคารสรรพัตย์ห้อมี
ชาวต่างชาติให้พบเห็นอยู่ไม่ขาด ผู้คนที่เขารู้จักไปหลบอยู่ไหนกันหมดหนอ

(ทะเลร่ำลมโตก , 26)

ถนนดินเลียบชายทะเลที่เคยตะปุ่มตะป่ำในหน้ามรสุม มาบัดนี้เท
คอนกรีตเดินนุ่มดินคูพิลึก ทั้งงดงามไปด้วยต้นเสาไฟแสงจันทร์ที่ยืนเรียงเห็นอยู่ ไม่มีหมูบ้าน
ชาวประมงหลงเหลืออยู่สักหลังเดียว ทะเลที่นิ่งเป็นแผ่นกระจกเหลือแต่ลมครางให้พิศวงอย่าง
เศร้า ๆ ดวงตะวันในฝันยังคงทาสีขาวอย่างระยิบระยับอยู่เหนือแผ่นกระจกนั้นที่เคลื่อนไปด้วย
เรือท่องเที่ยว คนเล่นน้ำทะเลแทนเรือหาปลาและกลิ่นคาวจากชาวเรือ เขาเดินอย่างเลื่อนลอย
มาหยุดอยู่ตรงที่ริ้วทาวนเฮาส์แห่งหนึ่งที่เหมือนบ้านตุ๊กตา ที่เคยเป็นป่าชายเลนไม่มีให้เห็นอีก
แล้ว

(ทะเลร่ำลมโตก , 26)

เขาเดินไปเรื่อย ๆ ขึ้นย่านหาดทรายขาว พระแม่ธรณีสีงาช้างดูเหมือนว่า
จะจุดแข็งขาของเขาให้จมลึกอ่อนแรงลง... เขารู้สึกเหนื่อยหัวใจจึงล้มตัวนอนแผ่เหยียดยาวอยู่
กับทรายขาวมองเห็นฟ้ามีดกว้างและแสงดาวระวาววับ

(ทะเลร่ำลมโตก , 32)

เขาลุกขึ้นเมื่อฟ้าสว่างมากแล้ว ระหว่างที่ลมไม้เคลื่อนอยู่เสียงเศร้าๆ และ
คล้ายว่าทะเลนั้นร่ำหาอะไรอยู่ ไม่หยุดหย่อน

(ทะเลร่ำลมโตก , 32)

ยามค่ำผู้คนมาฟังเสียงพระสวดอย่างอ้อยสร้อยลอยขึ้นระหว่างความ
เงียบสงบ ดูคล้ายกับการปลอบโยนและคล่องจงกับการเคารพของควันรูปที่คลอเคล้าอยู่กับ
ภาพถ่ายของแม่ที่ร้อยหรือดดอกไม้

(ความตาย ๙ , 35)

งานศพมีการเลี้ยงด้วยน้ำอัดลม ดบท้ายด้วยข้าวต้มร้อนๆ ก่อนผู้คน
จะกลับไปทิ้งไว้แต่ความเศร้าภายในบ้านที่มีแต่เสียงคนโขกหมากกรุกกับเสียงสวดตลก้ออ้อจาก
กลุ่มชายชี่เมา

(ความตาย ๙ , 37)

ที่เก็บศพภายในวัดเป็นปูนก่ออิฐอย่างฉาบฉวยตั้งเป็นชั้นเดียวเรียงกัน
สีต่างคำคล้ายรอยคราบของความเศร้าเข้าจับเกาะ สุสานความตายดูช่างเยือกเย็นและสงบอยู่
ข้างโบสถ์ ร่มรื่นด้วยดงมะพร้าว เจามะม่วง และดูว่าจะเคลื่อนไหวยับย่นท่าหักทลายเมื่อได้สัมผัส
สำเนียงเสียงดนตรีที่คุ้นเคย

(ความตาย ๙ , 38)

เสียงพระสวดเร่งร้อนคล้ายจะไล่ต้อนความเคลื่อนไหวของผู้คนภายใน
งานที่เป็นไปอย่างขวกไขว่ และผู้คนเหล่านี้หลายครั้งที่ส่งเสียงแข็งแรงแฝงเป็นจังหวัดคล่อง
อยู่คล้ายว่ามีลูกคู่คอยรับเสียงสวดมนต์อยู่ฉะนั้น

(ความตาย ๙ , 40)

งานศพมีงานเลี้ยงไม่ต่างไปจากงานเทศกาล จากหัวคำถึงตักตื้นผู้คน
คงคึกคักเหมือนหนึ่งอยู่ในงานรื่นเริงที่ไม่ยอมเลิกรา พวกเขาจับกลุ่มกินเหล้า เล่นไพ่ เขย่า
ไฮไล ผัดน้ำเต้า ฯลฯ และพวกเขาเป็นประหนึ่งป้อมปราการอันสำคัญที่คอยปิดเป้าความเศร้า
ไล่ไม่ให้เยื้องกรายเข้ามาภายในบ้านหลังนี้ที่มีเสียงหัวเราะอยู่ไม่ขาดจนฟ้าสว่าง

(ความตาย ๙ , 40-41)

ที่เก็บศพเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกับอารามแห่งนี้ จากเมื่อสิบสองปี
ก่อนสุสานความตายเต็มไปด้วยสีขาวและสะอาด เป็นรูปก่ออิฐขึ้นด้วยฝีมืออันประณีตเป็นแถว

ยวามีหลายชั้นคล้ายกับพลตตามเมืองใหญ่ และแต่ละช่วงมีหมายเลขบอกแทนชื่อคนตาย
คล้ายกับบ้านมีเลขที่

(ความตาย ๙ , 41-42)

ที่เก็บศพอิงคะนั่งอยู่ด้วยเสียงเครื่องขยายวงออกมาจากลำโพงหน้า
โบสถ์ พระหนุ่มรูปหนึ่งกำลังบอกบุญเรียไรสลับกับเปิดเพลงลูกทุ่ง เสียงของท่านกังวานแข่ง
กับเสียงกรีนครีนของล้อรถที่เคลื่อนเข้าออกภายในวัดแห่งนี้ที่เขย่ำसानให้สันสะท้อนอยู่เสมอ
และในที่ไม่ว่างกันก็มีโรงลิเกที่กำลังโหมโรงซ้อมไว้เล่นยามค่ำ ถัดไปเป็นวงกลมใหญ่ของชิงช้า
สวรรค์ค้างนั่งอยู่บนฟ้า ขณะที่ห่างออกไปอีก มีไม้กระดานยกพื้นเป็นเวทีที่เล่นอะไรสักอย่าง
หนึ่ง - เมื่อยามค่ำมาถึง เสียงสารพัดของมันคงลอยมารวมอยู่ที่นี้

(ความตาย ๙ , 43)

โรงเรียนของเราสวยแท้, ในความทรงจำนั้นยังแน่น - ตัวตึกที่มาสูง
สองชั้น, หลังคากระเบื้อง, ผนังปูนเปียเป็นเกร็ดซ้อนคล้ายลำตัวพญานาค เมื่อเวลาฝนตกจะ
กระทบออกเป็นฝอยน้ำสาตกระจายสายบางเหมือนกับว่ามีน้ำพุ่งออกมาจากตัวตึก, เรานั่งเรียน
อยู่ในห้องใต้กลิ่นของน้ำเค็มและแว่วเพลงคลื่นจากทะเล และหน้าต่างทุกบานของห้องเรียนเปิด
เห็นทะเลจำลองสงบนิ่งอยู่ระหว่างป่าสาเจียกและแมกไม้

(เพื่อนร่วมชั้น , 39-40)

วงเหล้ายามนี้ตึกมากโขแล้ว...

หน้าตาของตัดก็ยับยี่ลงทุกที และนัยน์ตาของผมนก็หริ่ลายลงเรื่อยๆ
สำมะหาอะไร, จะคงอยู่ดั้งเดิม-ทะเลน้อยถมไปแล้วกลายเป็นลานจอดรถ, ป่าละเมาะหลัง
โรงเรียนกลายเป็นบ้านจัดสรร, ดงสาเจียกหายไปเหลือแต่ตัวตึกทันสมัย พร้อมกับดินสีแดง
แปรเป็นคอนกรีตเรียบผ่านกำแพงอันตรายแห่งนล้อมโรงเรียนเจ้ายศไว้เสียหมดแล้ว ตึกเก่า
เกร็ดพญานาคถูกรื้อทิ้งลง ไม่ได้เห็นฝอยฝนตกกระหนาบอีกต่อไป

(เพื่อนร่วมชั้น , 48)

ลูกสาวกุกุจออกไปที่ทำงานแต่เช้าเหมือนกับเพื่อนบ้านคนอื่นๆ ที่ปิด
ประตูรั้วแล้วก็ทิ้งแต่ความเงิบไว้ในบ้าน คนเฝ้ามองออกนอกหน้าต่างเหมือนเคย เห็นคนใน
ชอยพลุกพล่านเช่นทุก ๆ เข้าที่ผ่านมา ประหนึ่งฝูงผึ้งแดกรัง เสียงรอกเท้าของลูกกระต๊อบ
พื้นคอนกรีตบ่งบอกความร้อนรนค้อยๆจางหายไป - ประเดี๋ยวอะไรก็จะเงิบ อะไรก็จะ
วังเวง อะไรก็จะเตียวตายสำหรับคนเฝ้าอยู่บ้าน...

(ชรา , 114-115)

ทุกอย่าง**เจียบ**จริงแล้ว... **น**กเขาจากบ้านข้าง ๆ ก็ขึ้นเสียงลอยมาแล้ว
อย่างรู้เวลาร่ำหา, เสียงของมันกังวานใหญ่และเป็นคล้ายลมหนาว หญ้าปลิวปลายอยู่กลาง
แดดสีอ่อนที่ค่อยๆเข้มขึ้นและลมก็ฟังเสียงดังขึ้นเมื่อเข้าสายบ่ายเที่ยง - เสียงคนตะโกนอยู่แต่
ไกล เสียงคำรามของรถมาจากถนนใหญ่ เสียงนกเขา เสียงแมวร้อง เสียงจิ้งจก เสียงหนู
และแม้แต่เสียงกระพือปีกของแมลงสาบก็เอะเอะ - ดูตั้งเร้าเท่าๆกันอยู่ในบ้านหลังนี้

(ชรา , 115)

งายและกระทันหัน, อีกเช้าวันหนึ่งที่คนเฒ่าเคลื่อนกายอย่างช้าๆไป
บนทางเท้าของถนนกว้างสายเก่า ผ่านร้านขายดอกไม้ที่ดอกและสีสนไหวอยู่กลางลมหนาว,
คนเฒ่าก้าวไปช้าๆ ตาเบิ่งไปเบื้องหน้า มือก็ได้ขยับนิ้วที่ขดชุกอยู่กับอก หนูเล็กๆ ตัวหนึ่งได้
ออกจากกองขยะข้างถนน, แมวคิดตัวออกจากอกของคนเฒ่าอย่างรวดเร็วจับปล้น แต่มันเซ
หายไปภายใต้ล้อรถที่แล่นตามกันมาคั้นแล้วคั้นเล่า

(ชรา , 119)

นางกลับถึงบ้านท้ายสวน เมื่อตะวัน**เย็น**ย่ำกวันหมอกกลางฤดูหนาวลง
หมกคลุมพุ่มไม้เป็นฝ้าขาวไปทั่ว

(เสียดแล้วเสียดไป , 105)

ลมหนาวพรูพราย ลอดใต้ถุนบ้านเข้ามาแยงแค้นที่ล้อมวงกันอยู่ นอก
จากความหนาวจับขั้วหัวใจแล้ว นางยังรู้สึก**ไหวหวั่น** - ทอดอาลัยอยู่ในส่วนลึก

(เสียดแล้วเสียดไป , 108)

สายมากแล้ว แต่ดวงอาทิตย์ยังแลเห็นเป็นจุดเพียงสีส้มอ่อน มัวมน
หม่นแสงอยู่ท่ามกลางหมอกหนาที่นางชาวโพลนไปทิ้งทิ้ง หมูบ้านก็ถูกคลุมอยู่ด้วยความ**อับชื้น**
หนาวเย็นทั้งหมู่ นางนั่งจ้องหมอกขาวที่ลอยเบาอ้อยอิ่งทั้งทิวไม้อยู่ไกลโพ้น เห็นมันพัดผ่าน
ด้วยสีแดงจากหยดเลือด และสีจากเงินก้อนนั้น

(เสียดแล้วเสียดไป , 112-113)

เมืองหลวงเหมือน**โรงหลอม**ผู้คนให้เปื่อยนไป เขารูติและยอมรับอย่าง
จำยอมไม่ขัดขืน ให้กลายเป็นคนแปลกหน้าสำหรับบ้านเกิดที่จากมา - มากลายเป็นคน**เหงา**
ว้าเหว่ท่ามกลางเพื่อน ฝูงคน และ**ครอบครัว** มีจิตใจที่**เข้มแข็งกระด้างขึ้น** จากที่**อ่อนแอ**

ไหวง่าย มีกายที่งดงามสะอาดเชื่อมด้วยการประทับตกแต่งจากที่เคยมอมแมมมั่งง่าย และมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่เคยมีมา เช่นบ้าน ที่ดิน รถยนต์ และการงานอันมีเกียรติ
(เกมใหม่ , 95)

ที่มุมหนึ่งของโลกมีแต่ความร้อนแล้ง ฝนไม่ตกลงมาเลยเป็นเวลาหลายปี แล้วมีแต่ภาพคนป่วยตาย เป็นคนแก่และเด็ก ๆ แต่อีกที่มุมหนึ่งของโลกก็หนาวเย็นผิดปกติ มีพายุหิมะพัดบ้านเรือนพังพินาศ และมีคนตายเช่นกัน เป็นคนแก่และเด็ก ๆ
(เกมใหม่ , 97)

ภาพเมืองกรุงรถติดการจราจรแออัด รถเมล์สายต่าง ๆ เต็มไปด้วยคนห้อยโหนจากที่ยืนรออยู่เป็นฝูง และนั่นภาพเด็กวิ่งขายพวงมาลัยอยู่ตามท้องถนนและริมห้องอาหารที่ประดับประดาด้วยแสงไฟ และนั่น... ที่สถานีรถไฟผู้คนจากบ้านนอกกำลังอพยพหนีความแล้งเข้ามาเมืองหลวง ดวงตาของผู้เฒ่าและเด็กน้อยที่เดินตามมองกล้องถ่ายภาพอย่างไร้ความรู้สึก
(เกมใหม่ , 99)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สื่อจินตภาพของความหมั่นแคร้ ความเจ็บเหงา ความสับสนวุ่นวาย ความตึกคัก และความทุกข์ยาก เช่น แคร้ ความแคร้ เจ็บ วังเวง เดียวดาย เหงา ว้าเหว่ เยือกเย็น ความเจ็บสงบ ความอับชื้นหนาวเย็น ลมหนาว จอบแจ ขวัควัควั ผลุกผล่าน ไหวหวั่น ทอดอาลัย ความร้อนแล้ง ความหนาวเย็น ผิดปกติ ซึ่งชุดคำเหล่านี้จะเน้นย้ำจินตภาพดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำบอกแสง สี เสียง ในฉากเหล่านี้ก็ร่วมสร้างจินตภาพของความหมั่นแคร้ ความเจ็บเหงา ความสับสนวุ่นวาย ความสวยงามและร่าเริงแจ่มใส ให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น เช่น สีขาวระยิบระยับ สื่อจินตภาพของความสวยงาม สิ่งข้าง สื่อจินตภาพของความสวยงามและความมีคุณค่า แสงดาวระวาววับ สีส้มอ่อน ม้วนหมั่นแกล้ง หมอกขาว แดดสีอ่อน สื่อจินตภาพของความแคร้ และยังมีคำบอกสีที่มีส่วนขยายเน้นย้ำจินตภาพของความแคร้ เช่น "สีต่างคำคล้ายรอยคราบของความแคร้เข้าจับเกาะ" คำบอกเสียงก็ช่วยสื่อจินตภาพของความแคร้ เช่น เสียงอ้อยสร้อย ลมครางให้พิศวงอย่างแคร้ ๆ ลมไล่คลื่นอยู่ เสียงแคร้ ๆ คำบอกเสียงดังกล่าวมักปรากฏร่วมกับการสร้างภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน คือให้ "ลม" ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตทำกิริยาอาการเหมือนคน ทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสภาพธรรมชาติที่มีชีวิตจิตใจ และคำบอกเสียงที่มีภาพพจน์ขยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ เสียงกังวานใหญ่ และ เย็นคล้ายลมหนาว เน้นย้ำความรู้สึกเหงาแคร้ของผู้คนในสังคม คำบอกเสียงบางส่วนก็สื่อ

จินตภาพของความสับสนวุ่นวายซึ่งส่วนใหญ่จะมีส่วนขยายยาวหรือมีภาพพจน์มาช่วยขยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เสียงครืนครันของล้อรถที่เคลื่อนเข้าออกภายในวัดแห่งนี้ที่เขย่าสุสานให้สัมผัสเทือนอยู่เสมอ เน้นย้ำระดับเสียงที่ตั้งมากจนสามารถ “เขย่า” ให้สุสาน “สัมผัสเทือน” เป็นเสียงที่รบกวนความสงบของผู้ตายโดยแท้ เสียงรบกวนของลูกกระทบบนคอนกรีตบ่มบอกความร้อนรณค้อยๆจางหายไป เน้นย้ำความริบเร่ของผู้คนในสังคมยุคปัจจุบันให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เสียงพระสวดเร่งร้อนคล้ายจะไล่ต้อนความเคลื่อนไหวของผู้คนภายในงานที่เป็นไปอย่างขวักไขว่ และผู้คนเหล่านี้หลายครั้งส่งเสียงแข็งแ่งฟังเป็นจังหวะสอดคล้องคล้ายว่ามีลูกคูก้อยรับเสียงสวดมนต์อยู่ฉะนั้น เน้นย้ำความสับสนวุ่นวายในงานศพของสังคมยุคปัจจุบันให้ปรากฏแจ่มชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการซ้ำคำว่า “เสียง” เพื่อเน้นสภาพความสับสนวุ่นวายที่มีสารพัดเสียงดังอยู่ เช่น เสียงคนตะโกนอยู่ไกล เสียงคำรามของรถมาจากถนนใหญ่ เสียงนกเขา เสียงแมวร้อง เสียงจิ้งจก เสียงหนู และแม้แต่เสียงกระพือปีกของแมลงสาบก็เกาะ – จูตังเร้าเท่าๆกันอยู่ในบ้านหลังนี้

ลักษณะภาษาดังที่กล่าวมาข้างต้นสื่อจินตภาพของความหม่นเศร้า ความเจ็บเหงา ความสับสนวุ่นวาย ความตึกคัก และความทุกข์ยากให้ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงปัญหาอันเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นการทำลายวิถีชีวิตที่เคยยิ่งใหญ่และงามสง่าของชาวประมงริมทะเล ผู้คนมีจิตใจที่แข็งกระด้างขึ้น สนใจทุกข์สุขของผู้คนรอบข้างน้อยลง คนให้ความสำคัญแก่วัตถุมากกว่าจิตใจ สภาพสังคมเช่นนี้ทำให้ผู้คนในสังคมมีแต่ความหม่นเศร้า ความเจ็บเหงา ความทุกข์ยากท่ามกลางความตึกคักและความสับสนวุ่นวายของสังคมยุคปัจจุบัน

5.8.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

ทะเลร่ำลมโตก เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามสารสำคัญสำคัญของเรื่องโดยการสร้างภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐานให้ “ทะเล” และ “ลม” ทำกิริยาอาการได้เหมือนคนทะเล ร่ำหาสภาพสังคมแบบเดิม วิถีชีวิตแบบเดิมของพวกชาวประมงริมทะเล แต่สิ่งเหล่านั้นคงไม่มีวันหวนกลับมาได้อีก เหตุนี้ลมจึงมีแต่ความโตกเศร้า ภาพพจน์ดังกล่าวทำให้ผู้อ่านสัมผัสอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของธรรมชาติได้ ทำให้เกิดจินตภาพที่แจ่มชัดและเข้าใจสารสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ “ทะเล” ยังเป็นสัญลักษณ์ที่แนะนำให้ผู้อ่านตีความ นอกจากทะเลเป็นตัวแทนของธรรมชาติที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกแล้ว ทะเลยังเป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่ผู้คนในสังคมนั้นก็ยังมีร่ำหาสภาพสังคมเดิม เป็นการเน้นย้ำความทุกข์และความหม่นเศร้าของผู้คนในสังคมยุคใหม่ที่ยังหวังหาอาลัยวิถีชีวิตและสภาพสังคมอันเป็นสุขในอดีต

เสียแล้วเสียไป เป็นการตั้งชื่อตามคำพูดปลอบใจตัวเองของตัวละครหญิงสาวผู้ยากจนคนหนึ่งกลับมาบ้านด้วยความว่าเหว่ท้อแท้ หลังจากที่ได้ไปทำงานที่โรงงานในกรุงเทพฯ แล้วถูกเครื่องจักรตัดข้อมือขาด เธอได้เงินค่าเสียหายกลับมาด้วย แต่เงินนั้นทำให้เธอรู้ว่าได้สูญเสียความรักความอบอุ่นในครอบครัวไปเพราะพ่อแม่และน้องสาวตื่นเต้นกับเงินจนไม่ใส่ใจความรู้สึกของเธอ ซ้ำร้ายกว่านั้นปู่และหมาของเธอก็ถูกโจรมาปล้นเงินของเธอฆ่าตาย ชื่อเรื่อง "เสียแล้วเสียไป" จึงเป็นการเสียเฉยชะตากรรมอันขมขื่นของเธอ เน้นย้ำความทุกข์และความเจ็บปวดรวดร้าวของเธอให้เด่นชัดขึ้น

ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง ความตายเมื่อสิบสองปีก่อนกับความตายในปัจจุบันมีความแตกต่างกันหลายประการ เมื่อสิบสองปีก่อน งานศพจะมีแต่บรรยากาศของความโศกเศร้า ผู้คนมีอาการอ้อยอิ่ง อาลัยลา งานศพในปัจจุบันจะมีบรรยากาศของความร่าเริง ผู้คนก็คึกคักเหมือนอยู่ในงานรื่นเริง ที่เก็บศพก็คล้ายแฟลตหรือคอนโดมิเนียม แสดงให้เห็นสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปและส่งผลกระทบต่อผู้คนที่ยังห่วงหาสภาพสังคมแบบเดิม อัครศิริ ธรรมโชติ ใช้เครื่องหมายวงเล็บกำกับส่วนขยาย "ที่ต่างกัน" เพื่อแนะให้ผู้อ่านพิจารณาข้อความดังกล่าวอย่างละเอียด อันจะนำไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้ง

เพื่อนร่วมชั้น เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครสำคัญ คำว่า "เพื่อนร่วมชั้น" แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่สนิทสนม แต่สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การให้ค่าของวัตถุสิ่งของมากกว่าจิตใจ ได้ทำลายมิตรภาพอันแสนสวยงามของกลุ่มคนที่เคยเป็นเพื่อนร่วมชั้นกันมา คำว่า "เพื่อนร่วมชั้น" จึงเน้นย้ำความเลวร้ายที่เกิดขึ้นในสังคมยุคใหม่ คำว่า "เพื่อน" บ่งบอกมิตรภาพที่มีต่อกัน ส่วนขยาย "ร่วมชั้น" เน้นย้ำมิตรภาพที่แนบแน่น แต่ "เพื่อนร่วมชั้น" กลุ่มนี้ก็ถูกสังคมทำลายมิตรภาพอย่างน่าเสียดาย

ชรา เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครสำคัญ "ชรา" คือกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสภาพสังคมยุคใหม่ การต้องดิ้นรนท่ามาหากินในสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและมุ่งแสวงหาเงินทอง ทำให้ลูกๆ ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลพ่อแม่อย่างเต็มที่ ทำให้พ่อแม่ผู้อยู่ในวัยชราต้องมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความเจ็บเหงาเปล่าเปลี่ยวจนกระทั่งตายจากไป คำว่า "ชรา" จึงเน้นย้ำกลุ่มบุคคลที่ต้องได้รับผลกระทบจากสังคมวัตถุนิยม และเน้นย้ำความเลวร้ายที่เกิดขึ้นในสังคม เพราะโดยปกติแล้วคนชราเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม เป็นบุคคลที่ควรเคารพยกย่องและได้รับการเอาใจใส่อย่างดี ทว่าในสังคมยุคใหม่ คนชรากลับมีแต่ความเจ็บเหงาเศร้าสร้อยและอ้างว้างเดียวดาย

เกมใหม่ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ตัวละครในเรื่องเป็นชายชาวชนบทผู้เข้ามาอยู่เมืองหลวงและโดนหลอมให้กลายเป็นคนสังคมเมืองที่มุ่งทำงานหาเงินจนแทบไม่มีเวลาให้ตนเองและครอบครัว เขาเกิดอาการท้อแท้เบื่อหน่ายในชีวิตอย่างที่สุดแต่เมื่อเขาดูโทรทัศน์เห็นภาพการต่อสู้ของนักมวย เขาก็รู้ว่าในโลกยังมีการต่อสู้ที่ทุกข์ยิ่งกว่า เขาจึงลุกขึ้นมาเล่นเกมชีวิตใหม่อีกครั้ง แม้เกมใหม่ของเขาจะเป็นเกมแห่งการต่อสู้ที่ต้องทำร้ายเพื่อนมนุษย์ก็ตาม คำว่า "เกมใหม่" เป็นการเปรียบเทียบการต่อสู้ชีวิตว่าเป็นเกม ส่วนคำขยาย "ใหม่" เน้นว่าเป็นการต่อสู้แบบใหม่ เป็นแบบที่ละเอียดทุกข์ของผู้อื่นสะท้อนให้เห็นสภาพความเลวร้ายที่เกิดขึ้นในสังคม

5.8.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การสร้างภาพพจน์และสัญลักษณ์ในเรื่องสั้นทั้ง 6 เรื่อง ล้วนมุ่งเน้นจินตภาพของความเศร้า ความเหงา ความน่าหวาดหวั่น ความโหดร้ายและความทุกข์ เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาอันเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอันก่อให้เกิดความทุกข์แก่มนุษย์ โดยใช้สภาพธรรมชาติที่รุนแรง เช่น พายุ มรสุม เป็นสื่อแสดงความโหดร้ายของสังคม ใช้ หุ้न्ไขลาน คนตาย คนใกล้ตาย เป็นสื่อแสดงความทุกข์ และใช้ ทะเล เป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่เปลี่ยนไปซึ่งเป็นสังคมที่โหดร้าย เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จะมีอะไรพูดกันได้ให้ปวดร้าวไปเปล่าๆ ระหว่างเขากับหล่อนที่เหมือนว่ากำลังยืนอยู่ในเรืออันอ้างว้าง ผจญอยู่กับพายุและฝนฟ้ามีดคะนองหนัก

(ทะเลร่ำลมโศก , 31)

นกใหญ่อย่างพ่อได้ถูกพายุแห่งคืนวันฉีกปีกทำลายรังให้ย่อยยับไป นานแล้วเหลือเศษซากอย่างที่เห็น

(ทะเลร่ำลมโศก , 31)

เขานึกถึงทะเลอันดามัน เรือพม่าและซองโทรเลขจากแม่ นึกถึง
 น้องสาวกับครอบครัว นึกถึงพ่อและกิตัวเขาเองที่เหมือนว่าเรือทั้งหลายเหล่านี้ได้ล่มจมแล้ว
ด้วยมรสุมแห่งความเปลี่ยนแปลงที่เห็นอยู่ และที่สุด หลานสาวตัวน้อยๆของเขาที่ทำให้เขานึก
 ถึง "ไต้ก๋ง" บุคใหม่กับเรือชีวิตที่แล่นอยู่บนบกของหล่อนคู่ช่างนำหาคทวันในการผจญต่อ
พายุแห่งชะตากรรมวันหน้า — ไอ้ดาวเอ๋ย...จะนำไปสู่หนไหน

(ทะเลร่ำลมโศก , 32)

เสียงกึกก้องไกลาหลของเครื่องจักรในโรงงานดังอีกทีกอยู่ในหูนาง
ประจวบเสียดกลางของภูตผีปีศาจ มันตัดข้อมือขวาของนางขาดกระเด็นด้วยเขี้ยวเล็บแหลม
คมคล้ายคมดาบ ยังไม่สนใจ มันยังล้วงหัวใจ ล้วงความรู้สึก ล้วงชีวิตวิญญาณของนางที่
เหลือจนหมดสิ้น มันเขี้ยวถึงทำลายได้ด้วยความกระหายเลือด เจ้าปีศาจตัวนั้น

(เสียแล้วเสียไป , 110)

เมื่อเจ้าปีศาจจักรกลตัวนั้น มันตัดข้อมือนางให้ขาดออกจากกันแล้ว
 นางกลายเป็นคนพิการที่กลับมาอย่างว่าเหว่ท้อแท้ ซ้ำเงินก้อนมหิมาที่นางได้รับเป็นค่า
ตอบแทนมือข้างที่ขาดหายไปนั้น ยังทำให้นางพบว่าได้สูญเสียทุกอย่างอันเคยมีในชีวิต ที่แท้
มันคือเงาของเจ้าปีศาจร้ายที่ตามมาทำลายนางจนถึงบ้าน — มันไม่ได้ทำลายมือของนางเพียง
อย่างเดียวเท่านั้น...เจ้าปีศาจจักรกลตัวนี้

(เสียแล้วเสียไป , 1๕๕)

ความตายโผล่หน้ามาเยี่ยมบ้านฉันครั้งแรก ความเศร้าไม่เคยมีเข้า
ครอบคลุมหลังคานบ้าน กิริยาอาการคุกคามของความตายเป็นไปอย่างเชื่องช้า

(ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง , 35)

ความตายโผล่หน้ามาเยี่ยมบ้านฉันครั้งที่สอง กิริยาอาการของความ
ตายคราวนี้คุกคามอย่างเหลือเชื่อ ร้อนรนหม่นหมองและเป็นความเศร้าที่ซ่อนลึก

(ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง , 39)

กลิ่นของความตายรู้สึกได้ว่าแห้งแล้งเหมือนกรอบภาพเก่าหน้าศพที่แม่
ถ่ายไว้แต่ด้วยสาว ดวงตาที่ทอดออกมาจากกรอบภาพเป็นสีดำสนิทจืดเดียวกับสีของความมืด
คืนแรมที่แผ่กว้างอยู่บนฟ้า

อ้อยอิงอาลัยลา

และรู้สึกได้ว่า ความตายมาจุมมือแม่ไปจากบ้านหลังนี้ด้วยอาการที่

(ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง, 37)

กลิ่นของความตายรู้สึกได้ว่า 'มีชีวิตและมีสง่าราศี'

และรู้สึกได้ว่าความตายมาจุมมือพ่อไปด้วยอาการอันโลดโผน

(ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง, 41)

เรา - หมายถึง ผม , ตัด และบังอร มือติดเป็นเหมือนดาวกลุ่มเดียวกัน เรา นั่งโต๊ะตัวติดกันและเป็นเพื่อนสนิทที่หยอกล้อเล่นหัวในวันคืนชื่นสุข ณ โรงเรียนเก่าของเราที่แสนสวยเจ้ายศ แม้ว่าสิ่งที่ยืนยันในความเป็นเพื่อนของเราทั้งสาม อันไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลานั้น มาถึง ณ บัดนี้ จะเหลืออยู่สิ่งเดียวก็คือการพูดจา - มึงกู , โดยไม่เกรงใจว่าอีกคนหนึ่งนั้นจะเป็นหญิงงาม และเราทั้งสามก็ต่างกันแล้วเหมือนดาวโคจรออกวิถีทางใหม่

(เพื่อนร่วมชั้น , 39)

เราต่างผ่านวันเวลาที่คล้ายว่าลมเหเรือออกไปร่องน้ำที่ต่างกันยิ่งขึ้น

ทุก ๆ ที่

(เพื่อนร่วมชั้น , 45)

คนเผ่าก่าวซำ ๆ , ตาเบิ่งไปเบิ่งหน้า มือก็ไ้ขนมวเล่นตุ๊กคล้ายหุ่น

ไซสถาน

(ชรา , 113)

เขารู้สึกเหมือนไร้ชีวิตและเหมือนคนใกล้จะตาย

(เกมใหม่ , 97)

ภาพพจน์เหล่านี้เน้นย้ำจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง กล่าวคือ การเปรียบชีวิตชาวประมงทะเลที่เต็มไปด้วยความปวดร้าวเหมือนกับว่า กำลังยืนอยู่ในเรืออันอ้ำว้าง ผจญอยู่กับพายุและฝนฟ้ามีดคะนองหนัก นกใหญ่อย่างพ่อกุ๊กพายุแห่งคืนวันฉีกปีกทำสายรังให้ย่อยยับไปนานแล้วเหลือเศษซากอย่างที่เห็น เรือทั้งหลายเหล่านี้ได้ล่มจมลงแล้วด้วยมรสุมแห่งความเปลี่ยนแปลงที่เห็นอยู่ และ เรือชีวิตที่กำลังแล่นอยู่บนบกของหล่อน ดูช่างน่าหวาดหวั่นในการผจญต่อพายุแห่งชะตากรรมวันหน้า การนำปรากฏการณ์ทางธรรม

ชาติที่ รุนแรงคือ "พายุฝนฟ้ามีตคะนองหนัก" และเปรียบเทียบโหดร้ายรุนแรงของความเปลี่ยนแปลงเป็น "พายุ" "มรสุม" คือ พายุแห่งคืนวัน มรสุมแห่งความเปลี่ยนแปลง และ พายุแห่งชะตากรรม ได้เน้นย้ำความโหดร้ายของสังคมยุคใหม่ที่โหมกระหน่ำสู่ชีวิตของผู้คนในสังคม สะท้อนให้เห็นความเจ็บปวดทรมานและความทุกข์ระทมขมขื่นของผู้คนอย่างลึกซึ้งชัดเจน

การสร้างภาพพจน์แบบปุจฉาวิสัชนาโดยให้ "ความตาย" ทำกิริยาอาการและมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนคนก็ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่แจ่มชัด และการสร้างความเปรียบคู่ขนานเพื่อแสดงความแตกต่างของความตายที่ต่างกัน โดยเปรียบเทียบอาการที่ตรงข้ามกัน เช่น เชื่องช้า - ร้อนรน อ้อยอิ่งอวลยลา - โลดโผน เน้นย้ำจินตภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งส่งผลต่อจิตใจของผู้คนได้อย่างเด่นชัดส่วนการเปรียบเทียบเครื่องจักรเป็น "ปีศาจ" ที่ทำร้ายคนในสังคมอย่างโหดร้ายทารุณ ทำกิริยาที่โหดร้ายรุนแรง เช่น ล้วงหัวใจ ล้วงความรู้สึก ล้วงชีวิตวิญญาณ ของผู้คนในสังคมมาเขวียงทิ้งทำลายด้วยความกระหายเลือด เน้นย้ำความโหดร้ายรุนแรงของสังคมยุคเทคโนโลยีครองเมืองให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

การนำเสนอภาพธรรมชาติมาเป็นสื่อเปรียบเทียบเพื่อแสดงภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น เปรียบความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมชั้นจากดาวกลุ่มเดียวกันเป็นดาวโคจรออกวิถีทางใหม่ และ คล้ายว่าลมเหวือออกไปร่องน้ำที่ต่างกันยิ่งขึ้นทุกๆที เน้นย้ำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนลึกซึ้งยิ่งขึ้น ภาพธรรมชาติที่ประจักษ์ชัดในจินตภาพของผู้อ่าน ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ยากจะหวนกลับมาเหมือนเดิม นอกจากนี้ยังมีการสร้างภาพพจน์เพื่อสื่อความทุกข์และความเจ็บปวดของผู้คน ว่า คล้ายหุ่นโซลาน และ เหมือนไร้ชีวิตและเหมือนคนใกล้จะตาย เป็นการเน้นย้ำสภาพของคนที่ทุกข์จนเหมือนว่าไม่มีชีวิตจิตใจเป็นเพียง "หุ่น" หรือร่างที่ไร้ชีวิตเท่านั้น และปริมาณความทุกข์นั้นมามากมายมหาศาล จนทำให้ผู้คนรู้สึกว่าพวกเขากำลังจะตาย

นอกจากนี้ ยังมีการใช้สัญลักษณ์เพื่อแนะให้ผู้อ่านค้นหาความหมายระดับลึก คือ ใช้ "ทะเล" เป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นสังคมที่โหดร้ายและสร้างความเจ็บปวดแก่มนุษย์ ทำให้ผู้คนในสังคมร่ำหาสภาพสังคมและวิถีชีวิตแบบเดิม อันเป็นสังคมและวิถีชีวิตที่ให้ความสุขและความอบอุ่นแก่ชีวิตพวกเขา

จินตภาพที่ปรากฏโดยการสร้างภาพพจน์และสัญลักษณ์ดังกล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นจินตภาพที่เน้นย้ำสาระสำคัญของเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ จินตภาพของความ

เศร้า ความเหงา ความโศกเศร้ารุนแรง ความน่าหวาดหวั่น ความทุกข์ระทมขมขื่น ได้เน้นย้ำความทุกข์นานาประการที่ผู้คนในสังคมได้รับอันเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

5.9 ปัญหาของชีวิตทหาร

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่องเพื่อแสดงปัญหาของชีวิตทหาร ซึ่งให้เห็นสภาพชีวิตของทหารที่ต้องประสบความทุกข์จากการผ่านสนามรบมาอย่างโชกโชน จนทำให้จิตใจกร้านแกร่งและบอบช้ำ ในเรื่อง นักรบ และ กาลเวลา แสดงสภาพของทหารผ่านศึกที่บอบช้ำทั้งกายและใจ ในเรื่อง ลมวน และแสดงชีวิตที่ทุกข์ยากลำบากของทหารเกณฑ์ ในเรื่อง เกณฑ์ทหาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

5.9.1 การใช้ภาษาพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความวังเวง ความน่ากลัว ความเศร้า ความอ้างว้าง และความทุกข์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ร้านอาหารแห่งนี้ตั้งห่างจากตัวจังหวัดออกมาค่อนข้างไกล ผู้คนที่ร้านไม่เอารถยนต์มาก็จักรยานหรือรถเครื่อง หรือไม่ก็มีบ้านอยู่แถวนี้อันเป็นที่ชุมชนที่รถยนต์ผ่านก่อนจะเข้าตัวจังหวัด มีรถยนต์ผ่านถนนใหญ่เปิดไฟสว่างมาท่ามกลางความมืดอยู่คั่นแล้วคั่นเล่า เวลายังตึกคนยิ่งลดน้อยลงไป แต่หลายคนภายในร้านยังคงมองมาที่โต๊ะผมกับเขาแบบ หวั่นระแวง

(นักรบ , 63)

เสียงปืนเพียงนัดเดียวนั้นได้เข้าแทรกขึ้นกลางความมืดและความสัจมันคงไปกระทบเข้ากับขวดแก้วอะไรสักอย่างตรงเนินดินริมถนน จึงได้ส่งเสียงเพลิงพลั้งราวกับบานกระจกแตก

(นักรบ , 65)

ในกลางทุ่งมืดหว่างความวิเวก ผมได้ยินเขาร้องเพลงมาร์ชปลุกใจ เป็นเรื่องของทหารกล้าที่พลีชีพเพื่อมาตุภูมิถิ่นกำเนิดและสถาบันอันศักดิ์สิทธิ์สูงส่งที่มีมาแต่กาลก่อนครั้งบรรพบุรุษ

ครั้นแล้วก็ได้ยินเสียงปืนดังซ้ำแรกความมืดและความสงบของกลางคืน
ซ่อนขึ้นมาอีกสี่ - ห้านัด

(นักรบ , 65)

ห้องกระจกสว่างอยู่ด้วยไฟสวดยหลายสี ช่างกลมกลืนกันดีแท้กับ แพรพรรณเสื้อผ้าที่สาวเจ้านอง ๆ แต่ง เขาพาร่างตระหง่านในชุดมืดสนิทที่ไซยกลิ้นเหล็กดั่งแหวกผู้คนที้อออยู่ตรงหน้าห้องกระจกนั้นไปหยุดตรงมุมหนึ่ง เขายังคงถือปืนไว้ด้วยมือข้างขวา ที่หันปากกระบอกลงพื้น พลังก็จ้องดวงตาแดงดั่งสีเลือดฝาดกระจกใสมองไปยังสาวเจ้าทั้งหลายที่นั่งเรียงรายเป็นระเบียบอยู่ในห้องแก้ววาววามอร่ามด้วยไฟแดง...

(กาลเวลา , 78)

โรงแรมในตัวจังหวัดที่ติดชายแดนอย่างนี้เงียบและวังเวงอยู่แล้วแม้แต่ในเวลากลางวัน และนี่ก็ตึกคืนแล้วเสียงพัดลมบนเพดานดูจะกระหึ่มคุกคามพาเอาความวังเวงมาเพิ่มยิ่งขึ้นอีก

(กาลเวลา , 79)

ปืนคู่มือวางไว้ที่มุมหนึ่งของห้อง สีต่ามะเหมือดของมันเป็นมันวาวรับกันกับชุดที่เขาใส่ ส่วนนางนั่งจมอยู่กับขอบเตียงหน้ากระจกเงา ร่างบอบบางอันอ่อนแออยู่ในชุดแดงฉานสีเดียวกับกับผ้ายันต์ที่ผูกไว้ที่ข้อมือซ้ายของเขา และเป็นสีเดียวกับกับผ้าบางที่เขาคาดหน้าผากรวบผมไว้ ภายในห้องของโรงแรมที่ยังว่าง ณ บัดนี้ จึงมีสื่ออยู่สองสิ่งที่สะทุดเด่นตักกัน

(กาลเวลา , 80)

ตึกหลังนี้สีทึม มีรูปยาวคล้ายตึกแถว แต่ชั้นล่างสุดเปิดโล่งใช้เป็นโรงอาหารของทหาร จึงเป็นที่รวมของลมทั้งบกและจากทะเลพัดหม่นวนอยู่เสมอ

(ลมวน , 115)

พวกเขาเหล่านั้นนั่งจ้องมองท้องฟ้า ฟังเสียงคลื่นและเสียงลมหวานให้
เรือหาปลาเกาะคลื่นซึ่งยามนี้ไม่มีใบให้เห็นแล้ว นอกจากเสียงครางของเครื่องยนต์ฟังเศร้า
คล้ายเสียงหอบหายใจที่เศร้าสร้อยของพวกเรา

(ลมวน , 117)

เขานั่งอยู่ในเรือนน้อย ที่กลิ่นหอมของดอกไม้ยังคงทำทลายกลิ่นน้ำเค็ม
มองฝูงนกนางนวล มองเรือหาปลาว่าเหว และมองดูพระอาทิตย์กับพระจันทร์ผลัดกันขึ้น ณ ที่
ขอบทะเลเหงาม เขานั่งอยู่ได้เป็นวันๆ แม้นกนางนวลลงเกาะหัวก็ไม่อาจรู้สึก

(ลมวน , 120)

ผมวิ่งตามพ่อไปต้อยๆ ฝ่าเปลวแดดยามสายในหน้าร้อนไปบนถนน
ที่มุ่งตรงไปยังโรงเรียนเทศบาล ได้เห็นคนหนุ่มๆจับกลุ่มกันอยู่ในห้องโถงโถงมุมหนึ่งของรั้ว
โรงเรียน ขณะที่ริมรั้วข้างนอกมีคนห้อมล้อมมุงดูกันแน่น เป็นญาติๆ ของคนหนุ่มที่อยู่ข้างใน
มีทั้งชายหญิงและเด็กเล็ก ส่งเสียงฮือฮาอยู่ระหว่างคำประกาศานชื่อต่างๆทางเครื่องขยาย
เสียง มีทหารแต่งเครื่องแบบสวยงามอยู่หลายคน แต่หน้าตาถึงถึงเหมือนจะมาจับคนใน
อำเภอนี้ไปฆ่า

(เกณฑ์ทหาร , 89)

จากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สื่อจินตภาพของความวังเวง ความน่ากลัว
ความเศร้า ความอ้างว้าง และความทุกข์ เช่น ความมืด ควันระแวง ความสัจ ความวิเวก
เงียบ วังเวง ว่าเหว อ้างว้าง เหงา เปลวแดด หน้าร้อน ชุดคำเหล่านี้จะสร้างบรรยากาศ
ของความวังเวง ความน่ากลัว ความเศร้า ความอ้างว้าง และความทุกข์ให้เพิ่มมากขึ้น

คำบอกแสง สี เสียง ในจากเหล่านี้ก็เป็นคำที่สื่อจินตภาพของความ
วังเวง ความน่ากลัว ความเศร้า ความอ้างว้าง และความทุกข์ เช่นเดียวกัน แสงส่วนใหญ่
เป็นแสงแห่งความมืด หมายถึง มีแสงสว่างน้อยหรือขาดแสงสว่าง เช่น มืด ความมืด ซึ่งสื่อ
จินตภาพของความวังเวงและความน่ากลัว สีส่วนใหญ่เป็นสีดำหรือสีหม่น เช่น สีมืดสนิท
สีด้ามะเมื่อม สีทึม ซึ่งสื่อจินตภาพของความวังเวงและความน่ากลัวให้เด่นชัดยิ่งขึ้น และ
สีแดง เช่น แดงตั้งสีเลือด แดงฉาน สื่อจินตภาพของความน่ากลัว การสร้างภาพพจน์ขยาย
สีแดงว่า แดงตั้งสีเลือด สื่อถึงอันตรายหรือความตาย เน้นย้ำความน่ากลัวให้มากยิ่งขึ้น ส่วน
คำบอกเสียงมักจะมีส่วนขยายหรือภาพพจน์ที่ขยายรายละเอียด เช่น ส่งเสียงฮือฮา ส่งเสียง
เพลิงปลั่งราวกับบานกระຈกแตก เสียงพัดลมบนเพดานจะกระหึ่มคุกคามพาเอาความวังเวง
มาเพิ่มยิ่งขึ้นอีก เสียงคลื่นและเสียงลมหวานให้ เสียงครางของเครื่องยนต์ฟังเศร้าคล้ายเสียง

หอบหายใจที่เศร้าของเรา เน้นย้ำจินตภาพของความวังเวง ความน่ากลัว ความเศร้า ความอ้างว้าง และความทุกข์ให้ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำบอกแสรงสิทธิ์ที่สื่อจินตภาพของความสวยงาม เช่น ไฟสวยหลายสี แฉวรวมอ้อมด้วยไฟแดง เพื่อแสดงจินตภาพที่ขัดแย้งกับตัวละครผู้มีแต่ความน่าหวาดหวั่น

นอกจากนี้ การสร้างภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน โดยให้ธรรมชาติมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนคนก็ช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้ความรู้สึกของสภาพแวดล้อมซึ่งทำให้บรรยากาศของฉากนั้นชัดเจนขึ้น เช่น เรือหาปลาว่าเหว่ ขอบทะเลเหว่ เน้นย้ำจินตภาพของความเวียนเหว่และว่าเหว่ และเปรียบเทียบหน้าตาของทหารที่ควบคุมการเกณฑ์ทหารว่า เหมือนจะมาจับคนในอำเภอนี้ไปฆ่า เพื่อเน้นย้ำบรรยากาศของความน่ากลัวให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

ลักษณะภาษาตั้งที่กล่าวมาทั้งหมด ได้ร่วมกันสร้างฉากที่สื่อจินตภาพของความวังเวง ความน่ากลัว ความเศร้า ความอ้างว้าง และความทุกข์ ให้ละเอียดชัดเจนและเด่นชัดยิ่งขึ้น ฉากเหล่านี้จึงเป็นฉากที่สื่อบรรยากาศสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงสภาพชีวิตของทหารที่ต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากทั้งกายและใจ โดยเฉพาะทหาร ผ่านศึก การผ่านสนามรบมาอย่างโชกโชนทำให้จิตใจของเขากြ်แค้นแค้นและร้าวรานบอบช้ำ เป็นชีวิตที่น่าสงสารและน่าเห็นอกเห็นใจยิ่งนัก

5.9.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

นักรบ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อสำคัญของเรื่อง ในเรื่องนี้ “นักรบ” เน้นย้ำว่านักรบหรือทหารเป็นบุคคลที่ต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากทั้งกายและใจ อคติริ ธรรมโชติ เลือกใช้คำว่า “นักรบ” แทนคำว่า “ทหาร” เพื่อเน้นการเป็นนักรบของตัวละคร สื่อให้เห็นชีวิตที่ผ่านสมรภูมิมามาก เห็นความตายหลากหลายรูปแบบ สัมผัสความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานมาเป็นเวลานาน จนทำให้จิตใจของเขากြ်แค้นแค้นและบอบช้ำร้าวราน

กาลเวลา เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อสำคัญของเรื่อง ในเรื่องนี้ “กาลเวลา” คือสิ่งที่ทำให้ชีวิตคนต้องบอบช้ำ เพราะกาลเวลาได้พัดพาความโหดร้ายมาสู่ชีวิตคนทั้งชีวิตของทหารพรานคนหนึ่งและชีวิตของโสภณอีกคนหนึ่งซึ่งทหารพรานคนนั้นรู้จักและสนิทสนมมาตั้งแต่เด็ก เขทั้งสองต่างก็ต้องประกอบวีรกรรมในสมรภูมิมแห่งชีวิต ต่างก็ผ่านความไร้เตียงสามาสู่ความบอบช้ำทั้งร่างกายและจิตใจเช่นเดียวกัน ชื่อเรื่อง “กาลเวลา” จึงเน้นย้ำว่า กาลเวลาคือสิ่งที่นำความเจ็บปวดร้าวรานมาสู่ชีวิตของทหารและโสภณคนนั้น

ลมวน เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามฉากสำคัญของเรื่อง และเป็นสัญลักษณ์ที่แนะนำให้ผู้อ่านตีความในระดับลึก "ลมวน" ในเรื่องนี้เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตมนุษย์ที่หมุนเวียนไปพร้อมกับความทุกข์คนแล้วคนเล่า คล้ายกับลมที่พัดหมุนวนอยู่ทุกฤดูกาล เช่นเดียวกับวิถีชีวิตที่เวียนวนในเรื่องนี้ เด็กนักเรียนเคยเฝ้ามองชีวิตของทหารผ่านศึก ทหารผู้เคยสง่างามแต่เมื่อไปรบก็ต้องกลับมาอย่างบอบช้ำทั้งกายและใจ แล้วต่อมาเด็กนักเรียนเหล่านี้ก็ก้าวไปสู่ชีวิตทหาร ใต้ไปรบ และก็ต้องกลับมาอย่างบอบช้ำทั้งกายและใจเช่นเดียวกัน ชื่อเรื่อง "ลมวน" จึงแนะนำให้ผู้อ่านค้นหาความหมายระดับลึกเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน

เกณฑ์ทหาร เป็นชื่อเรื่องที่ตั้งตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง การเกณฑ์ทหารเป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า น้อยคนนักที่จะอยากเป็นทหารเกณฑ์ เพราะภาพของทหารเกณฑ์ในสายตาของประชาชนทั่วไปคือ นักเลง ขี้เหล้า คนรับใช้ของนาย และ ผู้อยู่ใกล้ชิดกับสงครามและความตาย หลายคนยอมเสียเงินเป็นจำนวนมากเพื่อแลกกับการไม่ถูกเกณฑ์ทหาร ชื่อเรื่อง "เกณฑ์ทหาร" จึงเน้นย้ำเหตุการณ์ที่จะสื่อถึงชีวิตความทุกข์ยากลำบากของทหารเกณฑ์

5.9.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การสร้างภาพพจน์และสัญลักษณ์ในเรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่องสื่อจินตภาพของความทุกข์ยากลำบาก ความโหดร้ายน่ากลัว เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาของชีวิตทหารอันทำให้ทหารต้องประสบแต่ความทุกข์ โดยใช้ ความมืด เลือด เป็นสื่อแสดงความน่ากลัว ใช้ ลม เป็นสื่อแสดงความรุนแรงที่พัดกระหน่ำชีวิตทหาร และใช้ ลมวน เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตมนุษย์ที่ต้องเวียนวนไปประสบความทุกข์ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชุดดำมะเมื่อมที่เขาใส่คล้ายกับว่าความมืดภายนอกบ้านโยนเข้ามา

(นักรบ , 57)

รอยดำเป็นต่างดวง...
ร้านเหล้า

ผิวของเขาคัลกร้าแดด มองดูเป็นจ้ำๆ คล้ายกับผนังอิฐสีขาวที่ต้อง
 อะไรไม่ร้ายเท่ากับดวงตาของเขาตุลิกลับวังเวงเหมือนกับควมมีคนอก

(นักรบ , 61)

กลินเหล้า

นัยน์ตาแดงตั้งเลือดหรือลงเล็กน้อย หน้าที่รกรักด้วยหนวดเคราพุ่งอยู่ด้วย

(กาลเวลา , 77)

นี่นับเป็นอีกครั้งที่เขารู้สึกไหวหวั่นต่อวัตถุและชีวิตที่ล้อมรอบกายตน
 ความรู้สึกอย่างนี้ไม่เคยเกิดมานานแล้ว ด้วยกาลเวลาที่ผ่านมามาดูจะสร้างหัวใจของเขาให้เป็น
หินผา ซาด้านต่อทุกอย่าง ดูจะไม่ใช่เลือดเนื้อ

(กาลเวลา , 84)

ลูกสาวคนเฝ้าสวนที่เขาเพิ่งจะจากมานั้นก็กำลังประกอบวีรกรรมอยู่เช่น
 เดียวกันกับเขาในสมรภูมิมิรบอีกแห่งหนึ่ง และเราต่างก็บอบช้ำอยู่ด้วยลมแห่งกาลเวลาที่กำลัง
พัดแรง

(กาลเวลา , 86)

พวกเราไม่มีอาวุธ ไม่มีเครื่องแบบ นอกจากชุดสบายๆคล้ายกับคนไข้
ในโรงพยาบาลที่พวกเราเคยเห็น

(ลมวน , 117)

มีบางคนที่กลับมาบ้านในสภาพที่ยังคงปกตติทุกอย่าง นอกจากหัวใจ
 หัวใจที่ได้แหลกสลายไปแล้วคล้ายลูกคลื่นปะทะหินที่แตกออกเป็นฝอยฝ่น

(ลมวน , 120)

ฤดูร้อนที่จะถึงนี้ แม้จึงไม่สบายใจนักเมื่อรู้ว่าลูกชายอันเป็นกำลังสำคัญ
 ของบ้านจะต้องไปเกณฑ์ทหาร แม้มกินไม่อิ่มนอนไม่เป็นสุข เป็นห่วงลูกเหมือนว่าจะไปตาย
อย่างนั้น

(เกณฑ์ทหาร , 85)

แม่อมทุกข์หมองหม่นไม่ต่างไปจากใบไม้แห้งที่อบลมแล้งแห้งเหงาเมื่อ
ฤดูร้อนผ่านมา

(เกณฑ์ทหาร, 88)

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้สร้างภาพพจน์เพื่อสื่อจินตภาพของความทุกข์ยาก
ลำบากของทหาร โดยเปรียบเทียบผิวที่ต้องผ่านการรบมากกว่า คล้ายผืนอิฐสีขาวที่ต้องรอย
ดำเป็นต่างดวง สีขาวที่มีรอยสีดำเป็นต่างดวงให้ภาพที่เด่นชัด เน้นย้ำการผ่านความทุกข์ยาก
ลำบากมาจนผิวเต็มไปด้วยรอยต่างดำ และนำ "ความมืด" มาเป็นสื่อเปรียบเทียบเพื่อสร้าง
จินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัว เช่น ดวงตาสีกลับวังเวงเหมือนกับความมืดนอกร้านเหล้า
ซุดดำมะเมื่อมที่เขาใส่คล้ายกับว่าความมืดภายนอกบ้านโยนเข้ามา เน้นย้ำสภาพชีวิตทหารที่
ผ่านความโหดร้ายน่ากลัวมามาก จนทำให้เขามีจิตใจที่กร้านแกร่ง และสร้างความน่ากลัวให้แก่
ผู้พบเห็น และนำ "เลือด" มาเป็นสื่อเปรียบเทียบเพื่อขยายสีแดงของนัยน์ตา เช่น นัยน์ตาแดง
ดั่งเลือด เน้นย้ำความน่ากลัวของทหารและผ่านประสบการณ์ด้านความตายมามาก และนำ
"หินผา" มาเป็นสื่อเปรียบเทียบเน้นย้ำความกร้านแกร่งแห่งจิตใจของทหาร เช่น สร้างหัวใจให้
เป็นหินผา โดยมีส่วนขยาย "ขาด้านต่อทุกอย่าง ดูไม่ใช่เลือดใช่ไหม" ขยายความให้ละเอียด
ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังใช้ ลม เป็นสื่อเปรียบเทียบแสดงความรุนแรง เช่น
ลมแห่งกาลเวลา เพื่อแสดงภาพความรุนแรงที่กาลเวลาพัดกระหน่ำโถมทับชีวิตของทหาร และ
สร้างภาพพจน์เพื่อเน้นย้ำสภาพความทุกข์ ความบอบซ้ำ ของทหารและผู้ที่จะต้องเป็นทหารให้
เด่นชัดขึ้นว่า คล้ายกับ คนไข้ในโรงพยาบาล ลูกคลื่นปะทะหินที่แตกออกเป็นฝอยฝ่น การ
เปรียบเทียบกับ "คนไข้" แสดงให้เห็นภาพความทุกข์ ความอ่อนแอ ซึ่งตรงข้ามกับภาพของ
ทหารที่พบเห็นทั่วไป เน้นย้ำสภาพความทุกข์ของทหารผ่านศึก และสภาพธรรมชาติ "ลูกคลื่น
ปะทะหิน" โดยมีส่วนขยาย "ที่แตกออกเป็นฝอยฝ่น" เน้นย้ำสภาพจิตใจที่ "แหลกสลาย" จนมี
ลักษณะละเอียดเป็น "ฝอย" สื่อความเจ็บปวดร้าวรานและบอบซ้ำอย่างที่สุด และสร้างภาพ
พจน์สื่อความทุกข์ของผู้เป็นแม่ที่ลูกจะต้องไปเกณฑ์ทหารว่า เหมือนจะไปตาย เน้นย้ำความ
ทุกข์ที่มีปริมาณมากมายมหาศาล และเมื่อช่วยลูกให้พ้นจากการเกณฑ์ทหารไม่ได้ ผู้เป็นแม่ก็
ทุกข์และหม่นหมอง คล้ายกับ ใบไม้แห้งที่อบลมแล้งแห้งเหงา ส่วนขยาย "ที่อบลมแล้งแห้ง
เหงา" เน้นย้ำความหม่นหมองของผู้เป็นแม่ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

การใช้สัญลักษณ์เพื่อให้ผู้อ่านคิดต่อก็ปรากฏในเรื่องสั้นเหล่านี้ คือ ใช้
ลมวน เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตมนุษย์ที่หมุนเวียนไปประสบความทุกข์คนแล้วคนเล่า ซึ่งความ
ทุกข์ดังกล่าวก็คือ ความทุกข์ของทหารผ่านศึกนั่นเอง ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่กล่าวมาทั้ง

หมด จึงร่วมกันเน้นย้ำสารสำคัญของเรื่องที่มีงมงายแสดงปัญหามานานาประการที่เกิดกับทหาร ไม่ว่าจะ เป็นทหารที่ผ่านสมรภูมิมารบมาอย่างโชกโชนจนบอบช้ำราวรานทั้งร่างกายและจิตใจ หรือทหาร เกณฑ์ผู้มีสภาพชีวิตที่ทุกข์ยากลำบากและต่ำต้อย ให้เด่นชัดและลึกซึ้งกว้างขวาง

5.10 ปัญหาความรักของหนุ่มสาวและชีวิตคู่

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่อง เพื่อแสดงปัญหาความรักของหนุ่มสาวและการครองคู่ โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 4 เรื่อง คือ ปัญหาของคู่รักที่ฝ่ายชายเป็นศิลปิน ผู้ไม่มีใครรู้จักดี ในเรื่อง คู่เหมือน ปัญหาของคู่รักที่ฝ่ายหญิงเปลี่ยนใจไปรักชายอื่น ในเรื่อง งามแสงเดือน ปัญหาของสามี - ภรรยาที่มีทัศนคติต่างกัน ในเรื่อง รมรัก ปัญหาของสามี - ภรรยาที่คลายความรักที่เคยมีต่อกัน ในเรื่อง เพลงสุรา

5.10.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความเศร้า และความเจ็บปวดทรมาน เพื่อสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มีงมงายแสดง ปัญหาของคู่รักและชีวิตคู่ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งสร้างความเศร้าและความเจ็บปวดทรมานให้คนที่ประสบปัญหานั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ระหว่างที่เขามิวาจาพาที่ต่อชายหนุ่มและลูกสาวคนเดียวที่แสนรักและให้เห็นอกเห็นใจต่อไฟฝันของคนทั้งคู่นี้ หัวใจที่คับมอดไปแล้วแสนนานนั้นก็กลับเจิดจ้าขึ้นมาอีก เป็นภาพของชายหนุ่มกับหญิงสาวอีกคู่หนึ่ง ในห้องหับของบ้านที่กรุ่นไปด้วยกลิ่นเหล้า และแสงดาวที่ทอแสงเข้าบานหน้าต่างอย่างเศร้าสร้อยในความมืดอันขมขื่นที่มีแววแห่งพิศวง เวทนาระคนกัน

(คู่เหมือน , 160)

เมื่อแสงล่าสุดท่ายจากดวงตะวันจากใบหน้าของสาวน้อยที่ริมรั้วหน้าบ้านไปแล้ว สนชยาอย่าคำก็เข้ามากับความวังเวง อ้อยสร้อยลง รอบรั้วบ้านอันทรุดโทรมจนนานพอไต่ที่แล้ว เขาจึงได้แลเห็นลูกสาวแสนรักก้าวออกมาจากความมืด

(คู่เหมือน , 166)

เสียงเพลงรำพองจังหวะด้วยเนื้อทำนองตัดพ้อของหนุ่มสาวคนรัก
เสียงโชนสะท้อนสะท้อนด้วยลีลาอันกระชับเหมือนดังจะมีบริศหัวใจมันยามนี้ มองภาพไปยัง
วงรำที่สว่างไสวด้วยเปลวไฟจากแสงใต้แล้ว กลับเป็นภาพเคลื่อนไหวที่มัวมนเลือนพร่า

(งามแสงเดือน , 29)

ดวงเดือนเด่นกระจ่างลอยละลิวทาบทาฟ้าอันวิ้งว้างไรดาววิศมีละมุนละไม
ผสานแสงจากใต้เป็นสีสันอันบรรเจิด ไกลห่างจากวงรำ ตามบ้านเรือน โรงนา กองฟางและ
ป่าละเมาะก็พอมองสว่างเห็นไม่ถนัดชัดตา

(งามแสงเดือน , 31)

เสียงโชนกระแทกกระทั้นดังสนั่นกึกก้องขึ้นกลางความวิเวกประหนึ่ง
เสียงระเบิดของหัวใจและความรู้สึกหลากหลายอันเจ็บปวดรวดร้าวมาตั้งแต่เพลงรำเริ่มต้นนั้น
ค่อยๆคลายออกมา ไบหน้าของเขาบิดเบี้ยว ปากเหยเก เสียงเครือหมบพราและน้ำตาก็ไหล
อาบพรากไบหน้า ขณะที่เขาพยายามทอดจังหวะของเนื้อเพลงนั้นให้เข้าทำนองสอดคล้องกับ
เสียงโชนที่ค่อยๆซาลงและแผ่วเบา

ถูรำทุกคู่ยังยืนนิ่งภายใต้แสงสีนวลของดวงเดือนส่องหล้าและแสงสี
หม่นจากใต้ที่พลิวไหวอยู่ไปมาตามแรงลมหน้าร้อน ณ ลานบ้านวงรำนั้น

(งามแสงเดือน , 34)

ผมและเธอเริ่มต้นกันง่ายดายนราวกับนิยายพาฝัน ณ ริมป้ายรถเมล์
เคียงตะแบกต้นหนึ่งที่ดอกโรยหมดแล้วเมื่อปลายฤดูร้อน เธอคงคาดไม่ถึงว่าผมจะมาเร็วอย่าง
นั้น ร่วงจากท้องฟ้ามาเป็นสาย ละลายแดดสีส้มในยามบ่ายหายไป เหลือแต่ความหม่นมัว

(รักรัก , 128)

ฝนตกหนาเม็ด ผมอุ้มลูกที่เดินเตาะแตะขึ้นพาดบาทหลวงส่งร่มให้เธอ
ถึง...เราสามคนพ่อแม่ลูกฝ่าฝนไปบนถนนเส้นหนึ่งในวันที่ฝนรำพร่าเหมือนเพลงโศก

และวันที่เธอเปียกปอนเพราะโค้งร่มหนักมาที่ผมกับลูก

(รักรัก , 133)

กาลเวลาผ่านไปพร้อมกับฤดูกาลต่างๆ ที่มาเยือนแล้วก็จาก - ดอกไม้
บานแล้วก็โรย, ฝนตกแล้วก็หนาว แล้ง ธรรมดาคาเหลือเกินสำหรับโลกและชีวิต - ชีวิตคู่ของ
เขากับเมียนั้นเสาก็มิได้มีอะไรแตกต่างจากธรรมชาติที่ว่านี้ ที่เมื่อแรกก็ตื่นเต้นและต่อไปก็ชินชา

(เพลงสุรา , 61)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏชุดคำที่สื่อจินตภาพของความเศร้าและความเจ็บปวดร้าว เช่น เศร้าสร้อย อับชื้น ความวังเวง อ้อยสร้อย เว้งว่าง เจ็บปวดร้าว ชุดคำเหล่านี้เน้นย้ำจินตภาพของความเศร้าและความเจ็บปวดร้าวให้ชัดเจน

คำบอกแสง สี เสียง ที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็ร่วมสื่อจินตภาพของความเศร้าและความเจ็บปวดร้าวเช่นเดียวกัน แสงสีนวล แสงสีหม่น ความหม่นมัว ความมืด เป็นแสงสีที่สื่อจินตภาพของความเศร้าและความเจ็บปวดร้าวให้ชัดเจนขึ้น และมีการใช้คำบอกแสงสีที่ตรงข้ามกัน เพื่อเน้นย้ำแสงสีที่ตัดกันชัดเจน เช่น มองภาพไปยังวงรำที่สว่างไสวด้วยเปลวไฟจากแสงใต้แล้ว กลับเป็นภาพเคลื่อนไหวที่มัวมนเลือนพร่า เน้นย้ำแสงสีที่ "มัวมนเลือนพร่า" เพื่อสื่อความเศร้าและเจ็บปวดร้าวให้เด่นชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้คำบอกเสียงมักจะมีส่วนขยายหรือภาพพจน์ที่ช่วยขยายความให้ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น เสียงโชนสะท้อนสะท้อนด้วยลีลาอันกระชับเหมือนดั่งจะบีบรัดหัวใจมันยามนี้ เสียงโชนกระทบกระทันดังสนั่นกึกก้องขึ้นกลางความวิเวกประหนึ่งเสียงระเบิดของหัวใจ เสียงเครือแหบพร่า เสียงโชนที่ค่อยๆ ซาลงและแผ่วเบา เสียงที่ตั้ง "สะท้อนสะท้อน" และ "กระทบกระทัน" เหมือนดั่ง "จะบีบรัดหัวใจ" และ "เสียงระเบิดของหัวใจ" เน้นย้ำความเจ็บปวดร้าวของตัวละคร ส่วน "เสียงเครือแหบพร่า" และ "เสียงที่ค่อยๆ ซาลงและแผ่วเบา" เน้นย้ำความรู้สึกเศร้าสร้อยให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีการสร้างประโยคยาวเพื่อขยายรายละเอียดให้ชัดเจน เช่น ...เป็นภาพของชายหนุ่มกับหญิงสาวอีกคู่หนึ่งในห้องหับของบ้านที่กรุ่นไปด้วยกลิ่นเหล้าและแสงดาวที่ทอแสงเข้าบานหน้าต่างอย่างเศร้าสร้อยในความมืดอับชื้นที่มีแววแห่งพิศวงเวทนาระคนกัน คู่รักทั้งคู่ยังยืนนิ่งภายใต้แสงสีนวลของดวงเดือนส่องหล้าและแสงสีหม่นจากใต้ที่พลิวไหวอยู่ไปมาตามแรงลมหน้าร้อน ณ ลานบ้านวงรำนั้น เป็นประโยคยาวที่ช่วยเน้นย้ำจินตภาพของความหม่นเศร้าให้เด่นชัดขึ้น และมีการสร้างภาพพจน์เพื่อสื่อจินตภาพของความเศร้าให้เด่นชัดขึ้นด้วย คือ ฝนรำพร่าเหมือนเพลงโศก เป็นการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมกับเสียงเพลงที่สื่อความรู้สึกโศกเศร้า ทำให้เกิดบรรยากาศของความเศร้าครอบคลุมไปทั่วบริเวณนั้น

ลักษณะภาษาที่กล่าวมาทั้งหมดได้ร่วมกันสร้างฉากที่สื่อจินตภาพของความเศร้า และความเจ็บปวดร้าวให้ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น ฉากเหล่านี้จึงสร้างบรรยากาศสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงปัญหาของคู่รักและคู่ชีวิตในแง่มุมต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเศร้าและความเจ็บปวดร้าวในชีวิตของคู่รักและคู่ชีวิต ผู้ประสบปัญหานั้น

5.10.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

คู่เหมือน เป็นการตั้งชื่อตามตัวละครสำคัญ "คู่เหมือน" ในเรื่องนี้ คือ คู่ของพ่อแม่ กับ คู่ของลูกสาว ผู้เป็นพ่อเป็นศิลปินซึ่งมีชีวิตคู่ที่ล้มเหลว เมื่อเห็นลูกสาวมีคนรักเป็นศิลปินเช่นเดียวกับตน ผู้เป็นพ่อจึงวิตกกังวลว่าลูกสาวของตนจะมีชีวิตคู่ที่ล้มเหลวเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุที่ว่า "ศิลปิน" คือ ผู้ที่ไม่มีใครรู้จักดี และ คนที่จริงแล้วก็ดูไร้ตัวตนจริง ซึ่งทำให้หญิงสาวคู่ชีวิตทนไม่ได้ ชื่อเรื่อง "คู่เหมือน" จึงเน้นย้ำว่าคู่รักสองคู่นี้ อาจต้องประสบปัญหาในชีวิตคู่ที่คล้ายกัน

งามแสงเดือน เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อสำคัญในเรื่อง "งามแสงเดือน" คือ เพลงราตรีที่สื่อความรู้สึกของตัวละคร เป็นบทเพลงที่สื่อจินตภาพของความเศร้าและเจ็บปวดรวดร้าว และมีเนื้อทำนองตัดพ้อของหนุ่มสาวคนรัก สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่เป็นเรื่องราวของคู่รักที่ฝ่ายหญิงปันใจให้ชายอื่นผู้มีเงินทองมากกว่า ชื่อเรื่อง "งามแสงเดือน" จึงแนะนำให้ผู้อ่านพิจารณาบทเพลงนี้อย่างละเอียด อันจะเชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน

ร่วมรัก เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อสำคัญในเรื่อง "ร่วม" เป็นสื่อชักนำให้หนุ่มสาวคู่หนึ่งได้พบกันและรักกันในเวลาต่อมา และ ร่วม ก็เป็นสัญลักษณ์ที่แนะนำให้ผู้อ่านตีความอย่างลึกซึ้ง ร่วม ในเรื่องนี้ เป็นสัญลักษณ์ของความรับผิดชอบต่อความรักหรือชีวิตครอบครัว ก่อนแต่งงานฝ่ายชายในเรื่องนี้เป็นผู้ถือร่วมให้ฝ่ายหญิง แต่ต่อมาเมื่อทั้งคู่มีทัศนคติไม่ตรงกันก็จำต้องแยกทาง และฝ่ายหญิงก็เป็นผู้ถือร่วมกันฝนให้ลูกและสามีแทน ชื่อเรื่อง "ร่วมรัก" จึงแนะนำให้ผู้อ่านค้นหาความหมายระดับลึกเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันลึกซึ้งกว้างขวาง

เพลงสุรา เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อสำคัญของเรื่อง "เพลงสุรา" เป็นบทเพลงที่ฝ่ายชายมอบให้ฝ่ายหญิงผู้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน เป็นบทเพลงที่ฝ่ายชายขับร้องให้ฝ่ายหญิงฟังเมื่อเวลาดื่มสุราจนเมามายแทนการมอบบทเพลงไพเราะแห่งความรักดังที่เคยวาดหวังกันไว้ ชื่อเรื่อง "เพลงสุรา" จึงเน้นย้ำความเจ็บปวดรวดร้าวในชีวิตคู่ เพราะตลอดช่วงเวลาของการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ฝ่ายชายได้แต่ขับขานบทเพลงสุรา อันเป็นบทเพลงที่ยังความโศกเศร้ามาสู่ชีวิตคู่ของเขาด้วยการจากลากันในที่สุด

5.10.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การสร้างภาพพจน์และสัญลักษณ์ในเรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่องเน้นย้ำจินตภาพของความเศร้าและความเจ็บปวดทรมานเพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาความรักของหนุ่มสาวและชีวิตคู่ อันสร้างความเศร้าและความเจ็บปวดทรมานแก่พวกเขา โดยใช้ ความร้อน ความเย็น หนาม คนคลุ้มคลั่ง เป็นสื่อแสดงความเจ็บปวดทรมาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เขาเมาแล้วชอบฝัน คล้ายคุณพ่อเมื่อก่อน อยู่นี้แหละ” ลูกสาวว่าหัวเราะเสียงสดใส แต่ราวกับแสงแดดแทงหน้าให้เขารู้สึกร้อนขึ้น

(คู่เหมือน , 163)

เสียงซิ่งซิ่งของลูกสาวคราวนี้ราวกับน้ำเย็นที่ไหลผ่านเข้าหัวใจให้เขาต้องนั่งนิ่งซิ่งตะลึงซา

(คู่เหมือน , 164)

เมื่อเพลงรำเริ่มขึ้น... มันทยอยห่างออกมานั่งช่อมอยู่บนขอนไม้มุมมืด รู้สึกหัวใจราวรานกับวงรำค่านี่ ที่มีเจ้าหนุ่มแปลกหน้าแปลกถิ่นคนนั้นเป็นเหมือนหนามตำยอกในอก

(งามแสงเดือน , 27)

“งามแสงเดือน มาเยือนสองหล้า...” มันคร่ำครวญออกมาเหมือนหนึ่งคนคลุ้มคลั่ง

(งามแสงเดือน , 34)

ผมกับเธอเริ่มต้นอย่างง่ายตายคล้ายนิยายพาดิน และจบลงเช่นเดียว
กันกับนิยายร่วมสมัยที่ปิดฉากลงแบบเศร้าๆ

(ร่มรัก , 133)

น้ำตาของเขาเปียกมือเมีย   ก่อนสิ้นใจแว้วเหมือนวาระขังวิวาห์อัน
ไพเราะได้ขับขานขึ้นอีกครั้ง

(เพลงสุรา , 66)

ภาพพจน์เหล่านี้ล้วนสื่อจินตภาพของความเศร้า และความเจ็บปวดรวดร้าว เช่น การนำ "ความร้อน" และ "ความเย็น" เป็นสื่อเปรียบเทียบแสดงความรู้สึกเจ็บปวดรวดร้าว เช่น แสงแดดแทงหน้า และ น้ำเย็นไหลผ่านเข้าหัวใจ โดยมีส่วนขยายที่สร้างความละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ให้รู้สึกร้อนขึ้น และ ให้ต้องนั่งนิ่งขังตะลึงซา ส่วนภาพพจน์ เหมือนหนามตำอกนอก และ เหมือนหนึ่งคนคลุ้มคลั่ง ก็เน้นย้ำความเจ็บปวดรวดร้าวอย่างแสนสาหัส และการเปรียบเทียบชีวิตคู่ว่าจบลง เช่นเดียวกับนิยายร่วมสมัยที่ปิดฉากลงแบบเศร้าๆ ก็เน้นย้ำความเศร้าให้เด่นชัดขึ้น

ส่วนการเปรียบเทียบว่า ก่อนฝ่ายชายผู้ขับขานเพลงสุรามาดลอดช่วงเวลาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันจะสิ้นใจแว้วเหมือนวาระขังวิวาห์อันไพเราะขับขานขึ้นอีกครั้งนั้น ช่างเป็นภาพที่แสดงความเศร้าที่ร้ายลึก เพราะเขาได้ประจักษ์ในคุณค่าความรักที่ภรรยาให้ต่อเขา ในเวลาที่เขากำลังจะจากโลกนี้ไป จินตภาพของความเศร้าและความเจ็บปวดรวดร้าวที่ปรากฏผ่านการสร้างภาพพจน์และสัญลักษณ์เหล่านี้ ล้วนเป็นจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงปัญหาต่างๆ ของคู่รักและคู่ชีวิต อันเป็นปัญหาที่นำความเศร้าและความเจ็บปวดรวดร้าวมาสู่คู่รักและคู่ชีวิตที่ประสบปัญหานั้นๆ

5.11 ปัญหาของความเชื่อและค่านิยมโบราณ

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องราวที่แสดงปัญหาของความเชื่อและค่านิยมโบราณ โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 3 เรื่อง คือ ปัญหาของค่านิยมความจงรักภักดีต่อเจ้านายอย่างขาดเหตุผลจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ในเรื่อง แล้วหญ้าแพรกก็แหลกกลาย ปัญหาของความเชื่อเรื่องโชคลางจนทำให้ชีวิตไม่มีความสุขในเรื่อง ผึ่ง และปัญหาของผู้มีความเชื่อและยึดมั่นเรื่องนรกสวรรค์และเทพเทวาที่กำลังเลื่อนหายจากสังคมจนทำให้เป็นทุกข์ในเรื่อง จันทร์คราส

5.11.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความทุกข์ ความรุนแรง ความน่ากลัว ความเจ็บปวด และความเร็นเร็งแจ่มใส เพื่อให้สอดคล้องกับ สาระสำคัญของเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เศษฝุ่นปลิวคว้างอยู่กลางลมและไอแดดระอุ ตะวันลอยตัวสูงละติบลิว
ประหนึ่งจะหลบซ่อนเปลวอันร้อนแรงของมันเอง

(แล้วหญ้าแพรกก็แหลกลาญ , 133)

ดวงตะวันถีบตัวสูงขึ้นไปอีก ประกายแดดระยิบเหนือทุ่งและบ้านไร่
วูบวาบคล้ายเปลวไฟ

(แล้วหญ้าแพรกก็แหลกลาญ , 135)

ใกล้ฟ้าสาगतินนั้น นาคก็เข้าเรือนกลางไร่ ที่เห็นจุดตะเกียงรอรับไว้ แล้ว ปรกกายคาบในมือคนทั้งสองวาววับจับแสงตะเกียงลาน เกิดประกายวูบวาบ คล้ายแสง แปลบปลาบที่ขีดผ่านท้องฟ้า เสียงโลหะกระทบกัน สะเก็ดไฟปลิวกระจาย คล้ายดวงดาว เปล่งแสงก่อนร่วงหล่นลงมา เสียงหอบหายใจอันถี่กระชั้น และเสียงตึงตังโครมครามของฝ้าย บ้านและกระดานเรือนสั้นตั้งอยู่หว่างความวิเวกของกลางคืน

แสงตะเกียง-ไหวเต้นเมื่อลมทุ่งกรรโชกเป็นบางครา สะบัดผ่านใบหน้า และเรือนกายของมนุษย์ทั้งสองในเรือนอันอ้างว้างให้เห็นชัดเป็นบางครั้ง-ดวงตาที่เขม็งมีจุดสี แดงดังตาสัตว์ หยาดเหงื่อที่ชุ่มโชกไหลเยิ้มขอบแก้มและริมฝีปาก เป็นประหนึ่งปีศาจที่ กระหายเลือด และหยดเลือดสีแดงเกาะตามริ้วรอยใบหน้า พระเนตรอก ลำแขน และอาบปลาย ตามขาวสะท้อนชัดตัดเปลวไฟจากตะเกียงที่พรายผ่าน-สว่างวาวแล้วก็ดับวูบที่ตรงนี้ พลันก็วูบ สว่างที่ตรงนั้น บางทีก็ช้าแล้วช้าเล่า บางทีก็ฉวยฉานผ่านไปเพียงชั่วครั้งเดียว แต่ทุก ๆ แห่งมี เลือดและเสียงคาบกระทบกัน เสียงหอบหายใจอันสะท้อนถี่ และเสียงกริกโครมครินครันที่เกิด จากเสียงลั่นของฝ้ายบ้านและกระดานเรือน

เสียงเหล่านี้เวียบบลง เมื่อฟ้าสาगतินเต็มที่แล้ว ดวงจันทร์ลับทิวไม้ไปแล้ว ที่ท้ายไร่ ท่ามกลางเสียงไก่อันของวันรุ่งอรุณ

นาคโซเซอยู่ที่หัวบันไดบ้าน ยืนรับเสียงไก่อันเมื่อวันรุ่งอรุณด้วยดวงตา พร่าพราย คาบชุ่มเลือดในมือขวาก็ปลายจมอยู่กับพื้นเรือนเบื้องหลังออกไปไม่ไกลนักมีร่าง

ของเหินนอนเหยียดยาวสงบนิ่ง แสงตะเกียงลานค้อย ๆ เจือจางลงตามลำแสงของยามเข้าที่
ค้อย ๆ เข้มขึ้น

(แล้วหญ้าแพรก ๆ , 138-139)

แล้วก็มาถึงคืนที่เกิดจันทรคราส เรื่องของราหูอมจันทร์...

บ้านสวนก็ก่อกองด้วยการตีเกาะเคาะไม้ของพวกเราทั้งสาม ดวงจันทร์
ที่เปล่งแสงจนฟ้าขาวเห็นดอกหญ้าเมื่อเวลาค่ำนี้ ค้อยถูกกลืนหายไป ในความมืดเกือบหมดดวง
พวกเราแหงนคอมองอย่างปวดร้าว แทน ในขณะที่มีोन้อย ๆ ทำหน้าที่เกาะกะละมังตีบไป
ตามเรื่องเรื่อย ๆ อย่างที่ยายสอนไว้ พวกเรารู้สึกใจหาย หวั่นไหวระทึก กระทบเมื่อท้องฟ้าเริ่มมืด
สนิทจนเกือบจะมองไม่เห็นหน้ากัน

(จันทรคราส , 38)

ฟ้าค้อย ๆ สว่าง ดวงจันทร์ค้อย ๆ โตขึ้นขับไล่ความมืด หลบไปจาก
ท้องฟ้าและเต็มดวงเต็ม ที่เหมือนเมื่อเวลาหัวค่ำ ราหูตื่นตกใจด้วยเสียงเตือนจากมือมนุษย์
คายปล่อยพระจันทร์ออกจากปากอันกว้างใหญ่ของมันที่มองไม่เห็น เรายายหลานตีใจยิ้มต่อ
กัน หายเหนื่อยอยู่ในความเงียบสงบที่กลับคืนมาแล้ว ฟ้าขาวเห็นดอกหญ้าไหวลมอันอบอุ่น

(จันทรคราส , 39)

แล้ววันหนึ่งก็มาถึงคืนจันทรคราสอีกครั้งหนึ่ง...

พวกเราไม่ได้ลงมาจากเรือนไปช่วยยายเกาะต้นไม้อีกแล้ว ปีบกะละมัง
พวกเราก็ไม่เกาะตีให้เมื่อยและเจ็บมืออีกต่อไป แต่พวกเราเฝ้าดูปรากฏการณ์จันทรคราสอย่าง
เป็นเรื่องน่ารู้ที่นานทีมีหน และได้เห็นว่ายายเหนื่อยอยู่คนเดียว ในความมืดของท้องสวนที่ยัง
แว่วเสียงตีเกาะเคาะไม้ อยู่บ้างเหมือนกันจากพื้นที่ไกลออกไป

(จันทรคราส , 41)

เช้าที่แดดสดใสและมีลมอ่อน ๆ เรายืนเรียงรายกันอยู่หลังบ้านริมทะเล
แหงนคอมองดูมันจับกลุ่มกันบินว่อนวนอยู่บนท้องฟ้า ดูมืดดำคล้ายควันเพิ่งหลุดออกจาก
ปล่องไฟ... พี่ชายผมทั้งสองคนลงนั่งมองนั่งอยู่ตรงใกล้ศาลพระภูมิและกระถางว่านเศรษฐี ส่วน
ผมยืนอยู่ข้างแม่ , เกาะมือของแม่ไว้จึงสังเกตเห็นได้ว่ามือของแม่เป็นลงและสีหน้าซีดเขียว

ฝูงผึ้งบินลับหายไปใต้ชายคาบ้านแล้วเกาะกันอยู่เป็นกลุ่ม

(ผึ้ง , 105)

ลมมรสุมมาแล้ว เขยาค่ลั่นส่งเสียงดังและมีลมแรงจัด แต่บนฝั่งแคบ
ไสฟ้าสว่างเจิดจ้า สำหรับเช้าวันนี้แม่เพียงจะเกลียดดินที่หกกว่าจากกระถางว่านอธิษฐานที่แตก
 พังไปแล้วแต่เมื่ออุบัติเหตุของเย็นวันนั้น , จุดรูปบอกลศพระภูมิพร้อมด้วยของไหว้เป็นพิเศษ
 แล้วหันไปหยิบกระถางน้อยที่ซื้อมาเพื่อฝูงผึ้งในวันแรกที่มันมาเยือนเก็บเข้าบ้านไปด้วยท่าทาง
 กระฉับกระเฉง แม่หายไข้อย่างเจ็บเดินเห็นคล้ายคนวิ่ง

(ฝั่ง , 100-111)

ฉากเหล่านี้ปรากฏชุดคำที่สื่อ จินตภาพของความรุนแรง ความน่ากลัว
 ความเจ็บปวด เช่น ระอุ ร้อนแรง วิเวก ปวดร้าว ใจหาย หวั่นไหว ระทึกระทม ฯลฯ
 ชุดคำเหล่านี้จึงสร้างบรรยากาศของความโหดร้ายน่ากลัวให้เพิ่มมากขึ้น

คำบอกแสง เสียง ในฉากเหล่านี้ก็เป็นคำที่สื่อจินตภาพของความ
 รุนแรงและน่ากลัว เช่น คำบอกแสง วูบวาบ วาววับ ระยิบ แผลบปลาบ สื่อภาพของแสงที่
 เปล่งประกายและวูบดับอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับภาพการเคลื่อนไหวของตัวละครที่กำลังต่อสู้
 กันอย่างรวดเร็วปานกัน คำบอกเสียงส่วนใหญ่จะสื่อความรุนแรง เช่น เสียงตึงตังโครมคราม
เสียงครึกโครมครืนครืน เสียงกึกก้อง จึงเสริมบรรยากาศของความรุนแรงให้มากยิ่งขึ้น
 ภาพพจน์ที่ปรากฏในฉากเหล่านี้ก็ร่วมสื่อจินตภาพของความโหดร้ายน่ากลัว เช่น เปรียบ
 ตัวละครที่ต่อสู้กันเป็น "ปีศาจที่กระหายเลือด" เปรียบฝูงผึ้งที่มีจำนวนมากจนมองดูราวกับ
ควันที่เพิ่งหลุดจากปล่องไฟ นอกจากนี้ก็บรรยายฉากที่สื่อความรื่นเริงแจ่มใส โดยพรรณนา
 สภาพธรรมชาติที่แจ่มใส เช่น ฟ้าขาวเห็นดอกหญ้าไหวลมอ่อนอ่อน เพื่อสื่อภาพความสุขของ
 ตัวละครก่อนที่จะประสบความทุกข์

ลักษณะภาษาทั้งหมดนี้ จึงเน้นย้ำจินตภาพของความทุกข์ ความ
 รุนแรง ความน่ากลัว ความเจ็บปวด ซึ่งสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาของ
 บุคคลที่ยึดมั่นในความเชื่อและค่านิยมโบราณ จนทำให้บุคคลนั้นต้องประสบความทุกข์ในที่สุด

5.11.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

แล้วหญ้าแพรกก็แหลกสลาย เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของ
 ของเรื่อง โดยใช้สัญลักษณ์เพื่อแนะให้ผู้อ่านตีความ "หญ้าแพรก" ในเรื่องนี้ เป็นสัญลักษณ์
 ของมนุษย์ผู้ยึดถือขนบประเพณีเหนือเหตุผล เนื่องจากถูกหลอหลอมมาเป็นเวลานาน และส่ง
 ผลให้ตนต้องประสบความทุกข์ยากลำบากนานาประการ เช่นเดียวกับบัวในเรื่องนี้ที่มอมภาย

ถวายชีวิตให้เจ้านายโดยไม่พิจารณาไตร่ตรองถึงเหตุผลอันสมควร ภาพของ “หญิงแพรว” ที่ “แหกกยับเยิน” และให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความทุกข์และความเจ็บปวดที่ผู้ยึดถือขนบประเพณีเหนือเหตุผลได้รับว่า มีปริมาณมากมายมหาศาล หญิงแพรวที่ “แหกกสลาย” ก็คือสภาพจิตใจที่ “แหกกสลาย” ชื่อเรื่อง “แล้วหญิงแพรวก็แหกกสลาย” จึงเน้นย้ำจินตภาพของความทุกข์และความเจ็บปวดร้าวรานให้เด่นชัดและลึกซึ้งกว้างขวาง

ฝั่ง เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครสำคัญในเรื่อง “ฝั่ง” เป็นสัตว์ที่แสดงให้เห็นความเชื่อที่ยึดถือกันมาแต่โบราณ เมื่อฝั่งฝั่งบินมาอาศัยอยู่ใต้ชายคาบ้านหลังหนึ่ง เจ้าของบ้านผู้เป็นแม่ที่ยึดมั่นในความเชื่อแต่โบราณก็มีแต่ความทุกข์ใจ เพราะมีตำราทำนายว่า “เจ้าฝั่งร้ายนำแต่เคราะห์มาเกาะเรือน” และดูเหมือนจะมีอุบัติเหตุเล็กๆ น้อยๆ เกิดขึ้นตามคำทำนาย ผู้เป็นแม่จึงล้มป่วยลง จนกระทั่งลูกๆ ของนางพากันใช้หนังสือตีพิมพ์ฝั่งจนฝั่งหนีไป แต่ลูกของนางก็ได้รับอุบัติเหตุจากกระสุนดินที่แตกแฉลบมาโดนหน้าผากจนแตกเลือดไหล สื่อให้เห็นว่า หากยึดมั่นในความเชื่อโบราณจริงจังมากเกินไปก็ทำให้ชีวิตเป็นทุกข์ ชื่อเรื่อง “ฝั่ง” จึงเน้นย้ำตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอันจะเชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้ง

จันทร์คราส เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง เมื่อเกิดจันทร์คราสครั้งแรก ยายและหลานช่วยกันตีเกราะเคาะไม้ขับไล่ราหูและเอาไม้เคาะต้นไม้เพื่อให้มีลูกตกตามสมัยโบราณ ต่อมาผู้เป็นหลานได้เรียนวิทยาศาสตร์และรู้เรื่องราวของปรากฏการณ์ธรรมชาติ จึงไม่เชื่อเรื่องราวที่ยายเล่าอีกต่อไป เมื่อเกิดจันทร์คราสครั้งต่อมา หลานจึงไม่ได้ช่วยยายทำอะไรตามความเชื่อสมัยโบราณอีก ทำให้ผู้เป็นยายต้องเหนื่อยอยู่คนเดียวและรู้สึกวุ่นวายใจร้ายที่ไม่ช่วยเหลือพระจันทร์ตามความเชื่อโบราณ ชื่อเรื่อง “จันทร์คราส” จึงเน้นเหตุการณ์สำคัญอันเชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้ง

5.11.3 การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การสร้างภาพพจน์และสัญลักษณ์ในเรื่องสั้นเหล่านี้ล้วนสื่อจินตภาพของความทุกข์และความเจ็บปวด เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงปัญหาความเชื่อและค่านิยมโบราณ อันทำให้บุคคลที่ยึดถือเกิดความทุกข์ โดยใช้ หญิงแพรว เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ยึดถือขนบประเพณีจนต้องประสบกับความตาย เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มือทั้งสองของนาคกำเกร็งกอดหัว แพรก แผลกยับเยินเป็นทาง ก่อนลมหายใจสุดท้ายจะหลุดออกจากร่างไป...

(แล้วหัว แพรกก็แตก ลาก , 140)

แล้วสติผมก็เลื่อนลงทุกอย่างมืดเหมือนฝัน

(ฝัน , 110)

“หัว แพรก” เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ยึดถือชนบประเพณีเหนือเหตุผล เนื่องจากถูกหล่อหลอมมาเป็นเวลานาน และส่งผลให้ตนต้องประสบความทุกข์ยากลำบากนานาประการ หัว แพรก เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านส่วนใหญ่คุ้นเคยในความหมายของสามัญชนหรือผู้ต่ำต้อย ภาพของหัว แพรกที่ “แตก ยับเยิน” จึงสื่อความทุกข์และความเจ็บปวดอันมากมายมหาศาล ส่วนภาพพจน์ที่แสดงสภาพการมีสติเลื่อนลงว่า ทุกอย่างมืดเหมือนฝัน ก็สื่อความทุกข์อันสืบเนื่องมาจากการยึดมั่นในความเชื่อโบราณอย่างจริงจังมากเกินไป ภาพพจน์และสัญลักษณ์ที่สื่อจินตภาพของความทุกข์ และความเจ็บปวดรวดร้าวสอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่องที่มุ่งแสดงว่าการยึดถือความเชื่อและชนบประเพณีโบราณโดยไม่พิจารณาไตร่ตรองให้ดีว่าสมควรแก่เหตุหรือไม่ ย่อมทำให้ผู้นั้นเป็นทุกข์และเจ็บปวด และอาจนำไปสู่ความเสียหายอันใหญ่หลวงได้

5.12 สภาพชีวิตที่มีความทุกข์แต่ยังมีความหวังหรือได้พบความสุข

อัคริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นหลายเรื่อง que แสดงสภาพชีวิตที่มีทุกข์แต่ยังมีความหวัง โดยแสดงไว้ในเรื่องสั้น 6 เรื่อง คือ ผู้คนในร้านเหล้าที่มีทุกข์แต่ยังมีความหวังในชีวิต ในเรื่อง ร้านเหล้า ชายผู้เป็นใบ้แต่ได้รับการยอมรับจากสังคมในเรื่อง ใบ้ ผู้ชนะที่แท้จริง นักมวยผู้หมดสภาพแต่ได้งานทำที่มีความสุข ในเรื่อง มนเทียร พันธชาติ ชีวิตคนยากจนที่ฝากความหวังไว้กับหอย ในเรื่อง วันพิเศษ เด็กที่ได้รับอุบัติเหตุได้รับการช่วยเหลือท่ามกลางผู้คนที่แล้งน้ำใจ ในเรื่อง ต้นชมพูข้างที่พักรถเมล์ และ หญิงสาวผู้ถูกทอดทิ้งและพลัดพรากจากพ่อแต่ได้พบกันในที่สุด ในเรื่อง เหมือนฝันของต่อแถม

5.12.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเหล่านี้เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความเหงา ความทุกข์ยาก ความตึกตัก และความสุข เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดึกมากแล้ว ลมข้างนอกเปลี่ยนทิศ ซ่อเฟื่องฟ้าส่ายไหวไปอีกทางหนึ่ง , แสงดาวดูเข้มข้นบนฟ้ามืดทอกับแสงไฟบนถนน รถวิ่งผ่านไปมาเร็วร้อนและเร็วขึ้น ถนนเริ่มอ้างว้าง ร้านเหล้าเริ่มเหงาลงหลังจากที่ตึกตักมาก่อนหน้านาน

(ร้านเหล้า , 139)

เราคุยกันหลายเรื่อง ความมืดคลายลง ดาวหายไปจากฟ้าเมื่อฟ้าเริ่มสว่างแล้ว ขวดเบียร์และเหล้ากับแก้มก่องเกลืออยู่รอบ ๆ มวงเหมือนขยะข่อม ดอกกุณเหลืองและเฟื่องฟ้าหลายสีไหลลมเข้ามิดอยู่เบื้องหน้าเราทั้งสี่คนที่มืดแต่เสียงลอดรัฟนแข่งกันออกมาสลับกับเสียงเอ็กอ้าก

(ร้านเหล้า , 140)

ฟ้าสว่างเต็มที่แล้ว

เสียงเพลงแห่งความหวังในชีวิตยังคงแว่วไพเราะอยู่ จากปากสี่คนที่คงยังแลเห็นรอยแผล คนคิดเงินหลับฟูบอยู่กับโต๊ะ บ่อยขึ้นง่วง แต่เราสามคน , ต่างเกาะโต๊ะเป็นจิ้งหระก่อนตบมือพร้อมกัน

คนกวาดขยะริมถนน หยุดเอียงคอมองมาในบ้านด้วยอาการแปลกใจ...

(ร้านเหล้า , 141)

ผมตื่นเข้ามิดทุกวัน เพราะถูกยายบังคับให้ตักบาตร ถนนริมทะเลหน้าบ้านเมื่อฟ้าสลับสว่างจะเห็นพระเดินเรียงกัน... มาแต่ไกลๆ นั้น กล้ายกับเส้นสายสีเหลืองที่เคลื่อนพล้วอยู่ข้างหน้าขณะที่ลมอ่อนโยนพัดคลื่นสีน้ำเงินเข้าหาฝั่งสีขาว

(ไม้ ผู้ชนะที่แท้จริง , 97-98)

เมื่อนายอำเภอได้มอบถ้วยที่เหมือนกับเครื่องหมายยาทาแก้พิษแมลงตะขาบกัดต่อให้กับผู้ชนะหมายเลขยี่สิบที่วิ่งตามหลังไ้มานั้น , ไม้ยืนหลบอยู่กลางวงล้อมของเด็กๆ ในขณะที่ผู้ใหญ่หลายคนเห็นเป็นเรื่องตลก ครั้นแล้วเสียงปรบมือเปาะแปะก็กลับ

เงียบกริบลง เมื่อผู้ชนะหมายเลขยี่สิบเดินถือถ้วยใบโตมาส่งต่อให้ใบ พลังก็ซุมือไม้ขึ้น
ท่ามกลางเสียงโห่ร้องราวกับเสียงคลื่นทะเลเมื่อยามหน้ามรสุม

เด็ก ๆ ตีลังกากันด้วยความตั้งใจก่อนเข้ารุมล้อมใบ เรียกชื่อเขาอีกครึ่ง
ขณะที่ใบยิ้มเห็นปากแห้ง ฟันขาว และแววตาเล็กล็กพลังก็ให้เสียง , แปะ-แปะ , เหมือนที่เคย
ได้ยิน

ผมเห็นร่างของเขาไหวเป็น 'เส้นสายสีเหลือง' เคลื่อนพลีอยู่ในฝูงคน
(ใบ ผู้ชนะที่แท้จริง , 103)

ลานหลังบ้านผมเป็นโรงย้อมวนปุราดด้วยซีเมนต์ และเป็นพื้นที่ที่ถูกเรือ
ดังกะพักหลับนอนเมื่อยามว่างจากงานทะเล ลมอบอุ่นทุกยามเย็นลอยวนอยู่ที่ตรงนี้
(มนเทียร พันธชาติ , 124)

บ้านเช่าเขาซ่อนอยู่ในกันซอเล็กจากถนนใหญ่และป้ายรถเมล์แค่นั่ง
มอเตอร์ไซด์ตุตแฉะ จากริมถนนที่เต็มไปด้วยตึกสูงและแสงไฟสีโหว่วนมาถึงสะพานนี้ ห่าง
กันไกลราวกับว่าตั้งอยู่กันคนละประเทศ ที่นี่มีสะพานไม้ที่ทอดข้ามน้ำครายาวที่สุดของโลกก็ว่า
ได้ คือหลังจากที่ลงจากรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างแล้วก็ต้องเดินไต่สะพาน จากที่ตุตแฉะมาเป็น
ตุตแห้ง จนตุตร้อนแทบจะไหม้ นั่นแหละถึงได้ถึงบ้านที่ตั้งเรียงซ้อนกันอยู่เหมือนกับวังนก
พิราบ ตรงหัวสะพานมีร้านกาแฟ ขายของชำ ขายเหล้าและขายหอย เป็นที่รวมของคนที่นี่
ถัดเยื้องห่างออกไปหน่อยก็จะมีต้นไทรใหญ่ใบหนาทะมึนอยู่หน้ารั้ววัดที่จะมีพระพุทธรูปปางมา
ปางกลดอยู่บ่อย คนแถวนี้ไปขอหอยทั้งพระพุทธรูปและต้นไทร
(วันพิเศษ , 68)

เขาเดินออกจากบ้าน มุ่งไปที่ร้านกาแฟ เส้นทางสะพานไม้ที่เขาเดิน
จากบ้านจะต้องผ่านต้นไทรใหญ่ริมรั้ววัดก่อน เขาได้กลิ่นหอมของธูปคลั่งอบอวลเป็นพิเศษ
วันนี้ไม่มีพระพุทธรูป มีแต่คนนั่งชุกกิ้งก้านต้นไทรอยู่ ผ้าแดงผืนใหญ่โอบล้อมต้นตุตศักดิ์สิทธิ์ ถ้า
พระไทรเป็นคนหนึ่งคงถลอกเจ็บทั่วตัวด้วยคนจำนวนไม่น้อยใช้เหรียญบาทดูไถ
(วันพิเศษ , 71)

เสียงหัวเราะและรอยยิ้มจะดังและเคลื่อนไปรอบ ๆ ร้านกาแฟและบน
ใบหน้าของคนที่มาชุมนุมกันแน่น

(วันพิเศษ , 72)

"วันพิเศษ" วันนี้ มีคนฟังวิทยุกันมากเป็นพิเศษ และอาจถึงมากที่สุด
ของโลกด้วยสำหรับประเทศนี้ - เขาคิด

(วันพิเศษ , 72)

หวยออกไปหมดแล้ว...

สีหน้าของผู้คนมีทั้งที่ปีติถึงโลกและมืดหวังหม่นหมอง แต่ก็เพียงบัด-
เดี้ยวเท่านั้น ทุกอย่างรอบ ๆ ข้างก็กลับไปเหมือนเดิม ผู้คนออกไปจากร้านกาแฟหมดแล้ว
พร้อมด้วยเสียงพึมพำ

(วันพิเศษ , 72-74)

ทุกอย่างคืนกลับเป็นปกติเพื่อจะรอ "วันพิเศษ" อันอีกสักครั้งใหม่ที่จะ
มาถึงอีกในไม่ช้านี้ เขาเดินกลับบ้านแห่งมองช่างไม้สองคนได้ขึ้นไปบนหลังคาบ้านอีกครั้ง
ได้ยินเสียงตอกตะปูดังแผ่วลงไปข้างด้วยอ่อนแรง - แค่นั้นเอง

(วันพิเศษ , 74)

เยื้องที่พักรรรถเมลริมถนนสายหนึ่ง มีต้นชมพูสองต้นขึ้นอยู่ติดกันและ
เจริญกิ่งก้านอันงดงามระกะระกะก่ายกันอยู่ พร้อมด้วยดอกและลูกที่เริ่มผลิออกมาแล้วแต่เมื่อ
ปลายฤดูฝน ผู้คนรอรถเมลมองชมพูทั้งสองต้นด้วยสายตากันเคย และด้วยหัวใจที่ประหลาด

(ต้นชมพูข้างที่พักรรรถเมล , 83)

เมื่อปลายฤดูฝน ชมพูทั้งคู่ออกดอกสีขาวนวลเล็ก ๆ เป็นช่อขึ้นสะพรั่ง
ต้น ดูเย็นตาเย็นหัวใจ แม้ว่าใบเขียวหนานั้นจะมีแมลงแทะใบปรุต่างอยู่บ้าง แต่ก็น่าชื่นชมที่
ได้เห็นผลผลิออกลูกเล็กเขียวกันแดงเรื่อจระย้าย้อยอยู่เป็นกลุ่มก้อนหนาแน่น เมื่อมีลมโบก
มาเกสรสีนวลก็ร่วงปลิวหล่นเกลื่อนลงที่โคนต้นคู่ จะปะหน้าก่ายตาพวกคนรอรถเมลก็เกิดกลืน
หอมช่วยให้เพลินอารมณ์อันร้อนรนลงไปได้

(ต้นชมพูข้างที่พักรรรถเมล , 84)

ต้นชมพูสองต้นและลูกดกงดงามเมื่อถึงฤดูหนาวมีสีส้ม " รุกขชาติบน
ผืนทราย" ดูเจริญใจเพลินตา เมื่อเกสรสีนวลโรยหล่นบนพื้นดินและถนนกับลมส่องยังคงเป็น
สิ่งที่คุ้นตาสำหรับคนรอรถเมลนั้น เช่นเดียวกับรถแก๊งคันงามที่จอดอยู่เป็นประจำ

(ต้นชมพูข้างที่พักรรรถเมล , 87)

โรงหนังแห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ ตั้งอยู่ริมถนนอันแสนสวยเป็นย่าน
หรรษาที่ผู้คนพลุกพล่านเมื่อยี่สิบปีก่อน ส่วนประกอบของโรงหนังแห่งนี้ นอกจากวงไวโอลินที่
บรรเลงเพลงไพเราะ อยู่ตรงริมระเบียงของตัวตึกใต้ซุ้มดอกไม้เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งมีเสน่ห์
ล่อใจให้คนหลายประเภทมาคับคั่งกันอยู่ที่นี่โดยไม่เลือกสาย ป้าย เย็น ก็คือร้านไอติม - ตรา
สัตว์ปีกที่เลื่องชื่อ

พบกับแม่ของต่อแถม พบกันที่นี่ และเริ่มต้นนิยายรักที่ราวรานต่อมา
(เหมือนฝันของต่อแถม , 143)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏคำที่สื่อจินตภาพของความเหงา คือ เหงา
อ้างว้าง คำที่สื่อจินตภาพของความเศร้า คือ มืดหวังหม่นหมอง ราวราน คำที่สื่อจินตภาพ
ของความดึกดำบรรพ์ คือ ดึกดำ คับคั่ง พลุกพล่าน คำที่สื่อจินตภาพของความสุข คือ ปิติ
ลิลิต อบอุ่น งดงาม สวย และคำบอกแสง สี เสียง และกลิ่น ที่สื่อจินตภาพของความ
สวยงามและความสุข สีขาวนวล สีนวล แสงไฟสีใหวว่อน เสียงหัวเราะ เสียงเอ๊กอ๊าก
เสียงโห่ร้องราวกับเสียงคลื่นทะเลเมื่อยามหน้ามรสุม กลิ่นหอมอบอวล กลิ่นหอม และคำบอก
แสง สี เสียง ที่สื่อความทุกข์ เช่น มืด ความมืด สลัวราง เสียงพึมพำ เงียบกริบ

นอกจากนี้ ยังมีการสร้างภาพพจน์เพื่อสื่อจินตภาพของความทุกข์ยาก
เช่น เปรียบที่พักอาศัยเหมือนกับรังนกพิราบ และอยู่ไกลจากหน้าปากซอยราวกับว่าตั้งอยู่กัน
คนละประเทศ ภาพพจน์ที่เกินจริงเหล่านี้ เน้นย้ำสภาพความทุกข์ยากของคนจนให้เด่นชัดยิ่ง
ขึ้น

ลักษณะภาษาที่สร้างจินตภาพดังที่กล่าวมาทั้งหมด ได้เน้นย้ำจินตภาพ
ของความเหงา ความเศร้า ความดึกดำบรรพ์และความสุข ซึ่งสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่
แสดงสภาพชีวิตของผู้คนที่มีความทุกข์ ความเศร้า ความเหงา แต่ก็มีความหวังในชีวิตหรือได้
พบความสุขในที่สุด

5.12.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

ร้านเหล้า เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามฉากสำคัญในเรื่อง ร้านเหล้าเป็น
สถานที่ที่คนมีความทุกข์มาดื่มเหล้าให้คลายทุกข์หรือคนมีความสุขมาดื่มเหล้าฉลองความสุข
แต่ผู้คนที่มาดื่มเหล้าในร้านเหล่านี้ แม้จะมีทุกข์ใดก็สร้างเสริมความรื่นรมย์ใจจากการดื่มเหล้าได้
ชื่อเรื่อง "ร้านเหล้า" จึงเน้นย้ำฉากสำคัญที่มีเรื่องราวอันจะนำไปสู่ความเข้าใจสารสำคัญของ
เรื่องอย่างลึกซึ้ง

ไ้ ผู้ชนะที่แท้จริง เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครสำคัญ โดยมีส่วนขยายสร้างความละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น คือ "ผู้ชนะที่แท้จริง" ซึ่งขยายความว่า ไ้ หรือชายพิการลันไก่สันและหูต่อนข้างหนวกคนนี้ ตอนแรกไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม แม้จะเข้าวิ่งแข่งมาราธอนแล้วเข้าเส้นชัยเป็นที่หนึ่ง แต่กรรมการก็ประกาศว่าเป็นโมฆะ เพราะไม่ให้สมัครแข่งขันตั้งแต่แรก แต่ผู้ชมที่เห็นเหตุการณ์โดยเฉพาะเด็ก ๆ ต่างก็แสดงความดีใจกับไ้ แล้วผู้ชนะที่ได้รับถ้วยรางวัลก็นำรางวัลมามอบให้ไ้ "ผู้ชนะที่แท้จริง" ในที่สุด

มนเทียร พันธชาติ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อตัวละครสำคัญ "มนเทียร พันธชาติ" เป็นนักมวยหมอตสภาพเพราะเป็นโรคเมามัธ เขาจึงเลิกชกมวยแล้วมาเป็นลูกจ้างเรือประมง และเมื่อนายจ้างเลิกทำกิจการเขาก็ขอเป็นลูกจ้างในบ้าน และเป็นพี่เลี้ยงซ้อมมวยให้ลูกชายนายจ้าง ชีวิตของเขาจึงมีความสุขตามประสา ชื่อเรื่อง "มนเทียร พันธชาติ" จึงเน้นย้ำตัวละครที่มีบทบาทอันเชื่อมโยงไปสู่ความเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้ง

วันพิเศษ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามฉากบอกเวลาซึ่งเป็นฉากที่มีความสำคัญในเรื่อง ชื่อเรื่อง "วันพิเศษ" ใ้ใจให้ผู้อ่านอยากรู้ว่าคือวันอะไร วันพิเศษ ในเรื่องนี้คือ วันหยุดออก ผู้คนอยากจนต่างก็ฝากความหวังในชีวิตไว้กับหยุด วันหยุดออกจึงเป็นวันที่ผู้คนคิดคัก เผื่อความหวังที่จะนำพวกเขาล่องพ้นความยากจนไปสู่ความร่ำรวยในชั่วพริบตา หากแม้พลาดหวัง พวกเขาที่ยินดีหวังใหม่ในวันหยุดออกครั้งต่อไป ชื่อเรื่อง "วันพิเศษ" จึงเน้นช่วงวันเวลาแห่งความหวังของคนจนให้เด่นชัดขึ้น

ต้นชมพูข้างที่พักรถเมล์ เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามฉากบอกสถานที่ซึ่งเป็นฉากที่มีความสำคัญ ข้างที่พักรถเมล์มีต้นชมพูที่ให้ร่มเงาแก่คนรอรถเมล์และมีรถเก๋งคันงามจอดอยู่ ต่อมาเด็กชายเร่ร่อนมาเป็นต้นชมพูเพื่อกินชมพูด้วยความหิวโหย เขาก็ตกต้นชมพูลงมาได้รับบาดเจ็บ ผู้คนที่รอรถเมล์ต่างรุมล้อมแต่ไม่มีใครยอมช่วยเหลือเด็ก จนกระทั่งชายเจ้าของรถเก๋งคันงามประสพเหตุ จึงรีบพาไปส่งโรงพยาบาล ตอนแรกคนรอรถเมล์รู้สึกอิจฉาริษยาเจ้าของรถเก๋งคันงาม แต่หลังจากเหตุการณ์นี้ผ่านพ้นไป พวกเขาที่รู้สึกดีต่อชายเจ้าของรถเก๋งผู้มีน้ำใจงามคนนั้น ชื่อเรื่อง "ต้นชมพูข้างที่พักรถเมล์" จึงเน้นให้ผู้อ่านสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ฉากนี้ อันเป็นเหตุการณ์ที่เชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน

เหมือนฝันของต่อแถม เป็นการตั้งชื่อเรื่อง ตามเหตุการณ์สำคัญ เหตุการณ์ที่ถือได้ว่า "เหมือนฝัน" ก็คือ การที่ "ต่อแถม" หญิงสาวผู้หนึ่งได้พบพ่อผู้บังเกิดเกล้าโดยบังเอิญหลังจากที่พลัดพรากกันไปนาน เพราะแม่ทิ้งไว้กับคนที่จ้างให้เลี้ยงดูลูกของตน ชื่อ

เรื่อง "เหมือนฝันของต่อแต้ม" จึงเน้นย้ำความไม่น่าเชื่อของเหตุการณ์ เพราะเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก เป็นการเน้นย้ำว่า แม้มีทุกข์เพียงใด สักวันหนึ่งก็อาจพบความสุขได้ มนุษย์จึงควรสร้างความหวังในชีวิตไว้เสมอ

5.12.3 การใช้ภาพพจน์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

ภาพพจน์ในเนื้อเรื่องของเรื่องสั้นเหล่านี้ล้วนสื่อจินตภาพของความรู้สึก รื่นรมย์ ความสุข และความทุกข์ เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง que แสดงสภาพชีวิตที่มีความทุกข์แต่ยังมีความหวังหรือได้พบความสุข โดยใช้สภาพธรรมชาติที่สวยงามมาสื่อความรู้สึกรื่นรมย์ เช่น เม็ดฝน ดวงดาวที่กระโดดโลดเต้น เสียงคลื่นซัดถล่ม ใช้ สภาพไร่ชีวิต สื่อความทุกข์อันมากมายมหาศาล เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ใจลึกผมยังคิดว่า ได้ยึดที่ตรงนี้เป็นกำแพงแห่งความหวังมาเนิ่นนาน เหลือเกินแล้วสำหรับโลกอภิรมย์ ที่ไม่แม้แต่สายฝน หากแสงไฟยามค่ำบนแผ่นดินไปจนถึง ดวงดาวบนฟ้า ไน้ต่างก็กระโดดโลดเต้น ม้วนตัวลงมาอยู่ในแก้วเหล้าของผม บนโต๊ะน้อยตัวนี้ ภายในร้านริมถนน - ไครว่าเหล้าสีอำพัน - น้ำหรือเป่า , สีขาวต่างหาก - ขาวราวเม็ดฝน ที่ทำให้โลกโศกเศร้าเปลี่ยนเป็นเรื่องทรรษา

(ร้านเหล้า , 141)

ชีวิตของไต้ สำหรับเด็ก ๆ อย่างผม คล้ายกับเสียงคลื่นซัดถล่มและเป็นเหมือน 'ของเล่น' เพื่อความสนุกเพลิดเพลินและสร้างหัวเราะ

(ไต้ ผู้ชนะที่แท้จริง , 99)

เขานั่งแช่อยู่ในร้านกาแฟคุยกับคนภายในร้านหลายเรื่องด้วยความรู้สึกร่วมกันโดยเฉพาะบนโลกฝันที่ต่างคนต่างมีอยู่ แม้ - เลื่อนลอยไม่จริงจั่ง คล้ายดวงดาว สดเอี่ยม ต่างก็ใฝ่ต่างก็ฝัน และต่างจากวันก่อนที่มันแห้งแล้ง จำเจและเหมือนไร่ชีวิต

(วันพิเศษ , 72)

ต้นชมพูสองต้นและลูกดกงดงามเมื่อถึงฤดูหนาวมีสีส้ม "รักษาดีบน ฝันทราย" ดูเจริญใจ เพลินตา เมื่อเกสรสีนวลโรยหล่นบนพื้นดินและถนนกับลมล่อง ยังคงเป็นสิ่งที่คุ้นตาสำหรับคนรอรถเมล์นั้น เช่นเดียวกันกับรถเก๋งคันงามที่จอดอยู่เป็นประจำ

(ต้นชมพูข้างที่พักรถเมล์ , 87)

ต่อแต้มกับสามีมียอาชีพค้าขาย ทั้งคู่แต่งงานมาได้สองเดือนเศษๆ
 ดินหนึ่งก็พากันไปพักผ่อนดูหนัง เป็นโรงหนังเล็กๆของจังหวัดสุรินทร์
 แล้วต่อแต้มก็ได้พบกับพ่อผู้ให้กำเนิด - เหมือนฝัน
 (เหมือนฝันของต่อแต้ม , 147)

อัศศิริ ธรรมโชติ สร้างภาพพจน์เพื่อสื่อจินตภาพของความรักและความ
 ความสุข โดยนำสื่อต่างๆรอบตัวมาเป็นสื่อเปรียบเทียบ เช่น เปรียบร้านเหล้าเป็นกำแพงแห่ง
ความหวัง เปรียบเหล้าเป็นเม็ดฝัน โดยมีส่วนขยาย "ที่ทำให้โลกโศกเศร้าเปลี่ยนเป็นเรื่อง
 ธรรมดา" เน้นย้ำว่าความเศร้าสามารถเปลี่ยนไปสู่ความสุขได้ และเปรียบสภาพธรรมชาติให้ทำ
 กิริยาอาการได้เหมือนคนซึ่งเป็นอาการของความรื่นรมย์ เช่น ดวงดาวบนฟ้าโน้นต่างก็
กระโดดโลดเต้นม้วนตัวลงมาอยู่ในแก้วเหล้าของผม แม้แต่ชีวิตของคนพิการก็ทำให้ผู้อื่นมี
 ความสุขได้ เช่น ชีวิตของไม้ คล้ายกับ เสียงคลื่นซัดกล่อมและเป็นเหมือน 'ของเล่น' เพื่อ
ความสนุกสนานเพลิดเพลินและสร้างหัวเราะ เน้นย้ำว่า ชีวิตของคนทุกคนแม้แต่คนพิการก็
 ควรจะมีความหวังว่าจะได้พบความสุขในชีวิต อย่างน้อยเขาก็ได้รับการยอมรับจากเด็ก ๆ ผู้
 ไร้เดียงสา และเปรียบเทียบความฝันหรือความหวังว่า แม้จะ คล้ายดวงดาวสุดเอี่ยม แต่คนจน
 ทุกๆคนก็ยังใฝ่ฝัน เพื่อจะได้ก้าวให้ล่วงพ้นสภาพความทุกข์ที่ เหมือนไร้ชีวิต เป็นการเน้นย้ำ
 ว่า แม้จะมีทุกข์มากมายเพียงใด แม้ความฝันจะไกลแค่ไหน ก็ขอให้ทุกคนมีความหวังในชีวิต
 เพราะเรื่องราวในชีวิตจริงก็สามารถเกิดขึ้นอย่างเหลือเชื่อจนเหมือนฝัน

นอกจากนี้ ยังมีการเปรียบต้นชมพูข้างที่พักรถเมล์ ว่าเป็น รุกขชาติ
บนผืนทราย เป็นการเน้นย้ำถึงคุณประโยชน์ของต้นชมพูที่ให้ร่มแก่ผู้คน ทั้งยังมีผลให้ผู้คนได้
 เก็บกิน เพราะต้นไม้ที่อยู่บนผืนทรายนั่นเป็นสิ่งที่มีความยั่งยืน ทั้งนี้อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เลือกคำ
 ทำเนียบกวี "รุกขชาติ" ใช้แทน "ต้นไม้" เพื่อยกคุณค่าของต้นไม้ให้สูงขึ้น คำว่า
 "รุกขชาติ" ทำให้นึกถึงคำว่า "รุกขเทวดา" หรือ เทวดาประจำต้นไม้ คำว่า "รุกขชาติ" ในที่นี้
 จึงน่าจะสื่อความหมายว่า เป็นต้นไม้ที่ช่วยเหลือมนุษย์เช่นเดียวกับ "รุกขเทวดา" เป็นการแนะ
 ให้ผู้คนมีความหวังอยู่เสมอ เช่นเดียวกับการยื่นหยัดของต้นไม้กลางทะเลทราย การสร้าง
 ภาพพจน์จึงเน้นย้ำจินตภาพของความรักและความสุขดังกล่าวข้างต้นให้ลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น

5.13 ชีวิตของหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เขียนเรื่องสั้นเรื่อง "ทอม-ทอม" เพื่อแสดงชีวิตของผู้หญิง
 ที่มีจิตใจเป็นชาย ซึ่งเป็นชีวิตที่แปลกและไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ผู้คนในสังคมมองว่าพวก

เธอเป็นคนวิตถาร แม้แต่ผู้เป็นพ่อแม่ก็รู้สึกแปลกกับสภาพชีวิตแบบนี้ แต่พ่อแม่ทุกคนก็ตัดลูกไม่ขาด จึงต้องยอมจำนนรับสภาพของลูกและปลงต่อเรื่อง que รู้สึกว่าแปลกประหลาดผิดธรรมชาติ

5.13.1 การใช้ภาษาพรรณนาฉาก

ฉากในเรื่องสั้นเรื่อง “ทอม-ทอม” เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความรู้สึกแปลกและความทุกข์ทรมานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลูกสาวให้เขานั่งตรงโต๊ะตัวใหญ่กว้างที่เคลื่อนไปด้วยเศษกระดาษขึ้นเล็กขึ้นน้อยกับกองเศษผ้าสีและเครื่องมือตัดเย็บ เขารู้สึกแปลกตัวเอง แปลกกับลูกที่นั่งอยู่อีกฟากหนึ่งของโต๊ะ และแปลกด้วยสภาพแวดล้อมทั้งสิ่งของและผู้คน จากห้องนี้ก็แลไปผ่านกระจกบานใสเห็นสาว ๆ ข้างนอกง่วนอยู่กับกองเสื้อผ้า เจียบและกระหิมอยู่ด้วยเสียงแอร์เย็น

(“ทอม-ทอม” , 51)

หมอและพยาบาลกำลังช่วยกันล้างท้องลูกสาวรักคนเดียว เขาไม่อยากจะเหลือบแลไปดูร่างที่นอนดินพาดอยู่บนเตียงตัวนั้นเลย เช่นเดียวกันที่เขาต้องก้มหน้าจดดูเมื่อเห็นเพื่อนบ้านข้างเตียง ญาติพี่น้องทั้งหลายแหล่งที่พากันมาออกันแน่นอยู่หน้าตึกพยาบาล เสียงร้องครางของลูกกับเสียงร่ำไห้ของเมียรัก กล้ายบทเพลงโคกเศร้าที่เขาหัวใจให้หม่นใหม่ ทรมาน เขาแว่วไปเองถึงเสียงซบซิบนินทาและวาจาต่างๆที่ตากถางเยาะเย้ย

(“ทอม-ทอม” , 54)

และ คูมันซี นำหน้าอย่างนั้นหรือจะมาทำหน้าที่ดูแลทุกข์และสุขเรา ได้ ลูกสาวของมันเองยังเลี้ยงเป็นคนวิตถาร รักผู้หญิงด้วยกัน ทำตัวเป็นผู้ชาย และนำอายหน้าหัวเราะ – อกหัก กินยาตาย

เขาคิดไปเองถึงน้ำเสียงถากถางของคู่แข่งชิงตำแหน่งที่จะลอยไปทั่วใน
ทุกหลังคาครวเรือน

(“ทอม-ทอม” , 54-55)

อัศศิริ ธรรมโชติ ชำคำว่า “แปลก” เพื่อเน้นย้ำความรู้สึกแปลกของผู้เป็นพ่อ ที่มีลูกสาวเป็นทอม คือ ทั้งรู้สึกแปลกตัวเอง แปลกกับลูกที่นั่งอยู่อีกฟากหนึ่งของโต๊ะ และแปลกด้วยสภาพแวดล้อมทั้งสิ่งของและผู้คน การฉายภาพให้ลูกนั่งคนละฟากกับผู้เป็นพ่อ เน้นย้ำความแปลกแตกต่างให้เด่นชัดยิ่งขึ้น และใช้ประโยคที่มีส่วนขยายยาวเพื่อสื่อบรรยากาศ

ที่แวดล้อมด้วยเสียงதாகทางเขาะเขี่ยให้เจ็บซ้ำใจและทุกข์ทรมานใหม่ เช่น เสียงซบซิบนินทา และวาทะต่างๆที่தாகทางเขาะเขี่ย น้ำเสียงதாகทางของคู่แข่งซึ่งตำแหน่งที่จะลอยไปทั่วในทุกหลังคาครวเรือน

นอกจากนี้ยังสร้างภาพพจน์เพื่อแสดงจินตภาพของความทุกข์ทรมานใหม่ให้ชัดเจนลึกซึ้ง เช่น เปรียบเสียงร้องครางของลูกกับเสียงร่ำไห้ของเมียรัก คล้ายบทเพลงโศกเศร้าที่เขย่าหัวใจให้หม่นใหม่ ทรมาณ "บทเพลงโศกเศร้า" สื่อจินตภาพของความเศร้าหมอง คำกริยา "เขย่า" สื่อความรุนแรง เมื่อสิ่งที่ถูกเขย่าคือ "หัวใจ" ก็ยิ่งเน้นย้ำความทุกข์ทรมานใหม่ที่ทรมาณจิตใจอย่างแสนสาหัส

ลักษณะภาษาดังกล่าวข้างต้น จึงสร้างฉากที่สื่อจินตภาพสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง กล่าวคือ จินตภาพของความแปลกแตกต่างและความทุกข์ เน้นย้ำความแปลกของหญิงผู้มีจิตใจเป็นชายซึ่งทำให้ผู้เป็นพ่อแม่มีแต่ความทุกข์ใจยิ่ง เมื่อสภาพชีวิตเช่นนี้ทำให้ลูกของตนต้องถูกสังคามรังเกียจ ผู้เป็นพ่อแม่ก็ยิ่งทุกข์ทรมานใหม่และปวดร้าวใจ

5.13.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

"ทอม-ทอม" เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครสำคัญ "ทอม" หมายถึงหญิงสาวผู้มีจิตใจเป็นชายซึ่งถือว่าเป็นลักษณะที่ผิดเพศและผิดธรรมชาติ ทั้งยังได้รับการประณามจากสังคมว่าเป็นพวกวิถิดการเพราะรักเพศเดียวกัน ทำให้ผู้เป็นพ่อแม่มีแต่ความทุกข์ใจ เพราะรู้สึกแปลกกับเรื่องราวเช่นนี้ แต่กระนั้น พ่อแม่ก็รักลูก พยายามที่จะปลงและยอมรับสภาพของลูกให้ได้ ชื่อเรื่อง "ทอม-ทอม" จึงเน้นย้ำถึงกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคมที่ถือได้ว่ามีพฤติกรรมที่แปลกแตกต่างกับคนในสังคมซึ่งสร้างความทุกข์ให้แก่ตนเองและครอบครัว

5.13.3 การสร้างภาพพจน์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

การสร้างภาพพจน์ในเรื่อง "ทอม-ทอม" ช่วยเน้นย้ำจินตภาพของความทุกข์ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง que แสดงชีวิตของหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย โดยใช้ สภาพคนละเมอ เป็นสื่อแสดงความทุกข์ ดังนี้

เขาไม่โกรธแต่เศร้าใจ เมื่อพาสูกกลับบ้านหลังจากพันอันตรายแล้ว ลูกสาวนอนร้องไห้สะอึกสะอื้นคล้ายคนละเมออยู่ในห้อง

("ทอม-ทอม", 55)

หญิงสาวผู้มีจิตใจเป็นชายคนนี้ เมื่อถูกหญิงคนรักหักอก ก็ฆ่าตัวตาย แต่ได้รับการรักษาพยาบาลจนรอดชีวิต ทำให้ผู้เป็นพ่อแม่ทุกข์ใจตามไปด้วย การเปรียบเทียบอาการร้องไห้สะอึกสะอื้นของหญิงสาวผู้นี้ว่า คล้ายคนละเมอ เน้นย้ำสภาพความมีทุกข์อันมากมาย "คนละเมอ" ก็คือ คนหลงเพ้อ การหลงเพ้อดังกล่าวก็เนื่องมาจากความเสียใจอย่างหนักนั่นเอง เมื่อผู้เป็นลูกมีทุกข์มากเพียงนี้ ผู้เป็นพ่อแม่ก็ยิ่งทุกข์มากกว่าลูกอีกหลายเท่า ภาพพจน์ดังกล่าวจึงเน้นย้ำความทุกข์ทรมานใจของทั้งผู้เป็นลูกสาวที่เป็นทอมและพ่อแม่ของหญิงสาวผู้นี้ ซึ่งสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงว่า การเป็นหญิงสาวที่มีจิตใจเป็นชายนั้น เป็นเรื่องแปลกผิดธรรมชาติ และเป็นเรื่องแปลกประหลาดในสังคม ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ มองว่าคนเหล่านี้เป็นคนวิดถาวร จึงสร้างความทุกข์ทรมานให้แก่ผู้มีชีวิตเช่นนี้รวมทั้งพ่อแม่ของผู้นั้นด้วย

5.14 การปิดฉากสุดท้ายแห่งชีวิต

อัศศิริ ธรรมโชติ เขียนเรื่องสั้นเรื่อง "ฉากสุดท้าย" เพื่อแสดงว่ามนุษย์ไม่อาจกำหนดการปิดฉากสุดท้ายแห่งชีวิตได้ มนุษย์อาจจะต้องตายในสถานที่และเวลาที่ตัวเองไม่ปรารถนา และเป็นการปิดฉากสุดท้ายแห่งชีวิตที่ไม่สง่างาม

5.14.1 การใช้ภาษาพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องสั้นเรื่อง "ฉากสุดท้าย" เป็นฉากที่สร้างจินตภาพของความวังเวงและความน่ากลัว เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พอมมาถึงแม่น้ำที่มีลมพัดเย็นเรื่อย อากาศปวดเจ็บในท้องก็ค่อยคลายหายลง เขาจ้องมองท้องน้ำด้วยสติที่คืนมา แม่น้ำนิ่งเป็นแผ่นกระจกในความเงิบของคืน คล้ายกับคนเจ้าเล่ห์ที่ซ่อนมายากลลงข้างขวานให้ถล่มถลาย

(ฉากสุดท้าย , 103)

เขามุ่งมาที่ท่าน้ำแห่งหนึ่งของเมืองหลวงจากพลบค่ำจนถึงค่ำในที่ที่ สังัดคน และมีแต่สิ่งแวดล้อมอันเต็มไปด้วยพวงหรีด และแว่วแต่เสียงร้องของฝูงแมลง เขากำลังจะหย่อนตัวลงแม่น้ำอยู่แล้ว ขณะลมเป็นพัดเอื่อยและอาการในช่องท้องของเขาค่อย ๆ คลายปวดลง เขาลงนอนแผ่กับดินท่า ความหวาดกลัวตาย หวนกลับมาเช่นเคยอีก แม่น้ำดู น่ากลัว ฟ้าก็ดูเรนลับ น้ำหวาดท่ว้น ปาน ๆ กัน

(ฉากสุดท้าย , 105)

ป้ายรถเมล์ที่เขาเป็นอยู่ค่อนข้าง เปลี่ยว แม้ในยามหัวค่ำ แสงไฟวอมวาม ทำให้บรรยากาศรอบข้างช่าง วังเวงเรนลับ เขาเริ่ม ได้กลิ่นของความตาย อีกแล้ว

(ฉากสุดท้าย , 106)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏคำที่สื่อจินตภาพของความวังเวงและความน่ากลัว เช่น ความเจียบ สังัด ความหวาดกลัว เรนลับ น่ากลัว น้ำหวาดท่ว้น เปลี่ยว วังเวงเรนลับ คำเหล่านี้จะสร้างบรรยากาศของความวังเวง และความน่ากลัวให้เพิ่มมากขึ้น ส่วน คำบอก แสง เช่น แสงไฟวอมวาม สื่อภาพที่มีแสงไฟสลัวและเดี่ยวมืดเดี่ยวสว่าง ช่วยเน้นย้ำความวังเวงและความน่ากลัวให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีการสร้างภาพพจน์เพื่อสื่อจินตภาพของความวังเวง และความน่ากลัว เช่น แม่น้ำนี้ เป็นแผ่นกระจก ในความเจียบของคืนคำคล้ายกับคนเจ้าเล่ห์ที่ ซ่อนมายากลลวงช่างชวนให้ถลำลึก แม่น้ำที่นิ่งไม่ไหวติง สื่อความวังเวงและความน่ากลัวที่ซ่อนอยู่ใต้แม่น้ำที่หยุดนิ่งนั้นเพราะในสภาพปกติ แม่น้ำจะไม่หยุดนิ่งสนิทขนาดนี้ จึงเป็นสภาพไม่ปกติที่สื่ออันตราย เมื่อเปรียบสภาพแวดล้อมคล้ายกับคนเจ้าเล่ห์ ก็ยิ่งสร้างความน่ากลัวให้มากขึ้น และส่วนขยาย "ที่ซ่อนมายากลลวงช่างชวนให้ถลำลึก" ก็ขยายรายละเอียดที่เสริมความน่ากลัวของบรรยากาศรอบตัว

ลักษณะภาษาดังที่กล่าวมาทั้งหมดได้ร่วมกันสร้างฉากที่สื่อจินตภาพของความวังเวงและความน่ากลัวให้ละเอียดชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ฉากเหล่านี้จึงสื่อบรรยากาศ สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ไม่อาจกำหนดการปิดฉากสุดท้ายแห่งชีวิตได้ ฉากสุดท้ายแห่งชีวิตในความเป็นจริงอาจเป็นฉากที่ไม่สง่างาม เป็นฉากที่ไม่เหมาะสม ทั้งสถานที่และเวลา และเป็นฉากที่ผู้นั้นไม่ปรารถนาเลย

5.14.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

ฉากสุดท้าย เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำที่มีความหมายโดยนัย ชวนให้ผู้อ่านวิเคราะห์ความหมายระดับลึก “ฉากสุดท้าย” หมายถึง ความตายหรือฉากสุดท้ายแห่งชีวิตมนุษย์นั่นเอง ในเรื่องนี้ ชายผู้หนึ่งอยากฆ่าตัวตายเพื่อหนีโรคร้าย เขาคิดวิธีตายหลายวิธี หลีกเลี่ยงวิธีตายที่ไม่สง่างามและคิดว่า การฆ่าตัวตายกับแม่น้ำเป็นวิธีที่ดีที่สุด คือ เป็นความตายที่สบาย เย็นและสงบ และเป็นการลาจากที่สร้างความเศร้าอาลัยและประทับใจแก่ผู้ที่อยู่ข้างหลัง เพราะจะไม่มีใครพบเจอศพ แต่เมื่อเขาหายจากอาการเจ็บปวดของโรคร้าย เขาก็จะหวาดกลัวความตายทุกครั้ง สุดท้ายเขาก็ถูกวัยรุ่นฆ่าตายที่ป้ายรถเมลิรมถนนสายเปลี่ยวแห่งหนึ่ง ชื่อเรื่อง “ฉากสุดท้าย” จึงเน้นย้ำว่า ฉากสุดท้ายหรือความตายของมนุษย์นั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจกำหนดได้

5.14.3 การใช้ภาพพจน์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

ภาพพจน์ในเรื่องสั้นเรื่อง “ฉากสุดท้าย” เน้นย้ำจินตภาพของความวังเวงและความน่ากลัวให้ลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงการปิดฉากสุดท้ายแห่งชีวิต โดยใช้ ลมพัดเอื่อยๆ และ กันแม่น้ำลึก เป็นสื่อแสดงความวังเวงและน่ากลัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ช่องท้องที่ปวดเจ็บมิขงเย็น ๆ ทะลุทะลวง ปวดแปล็บเดียวเท่านั้น มันก็คลายลง เขารู้สึกสบายเมื่อมีน้ำไหลเย็นลงตามร่องขาของเขา เหมือนว่ามีลมจากแม่น้ำพัดเอื่อยมาเย็นๆ และเหมือนว่าเขาได้ตั้งตัวลงสู่กันแม่น้ำลึก

เมื่อชายผู้หนึ่งถูกวัยรุ่นแทงและกำลังจะตาย เขาก็รู้สึกว่บรรยากาศรอบๆ ตัวดูวังเวงและน่ากลัว โดยเปรียบเทียบกับ อาการของลม คือ พัดเอื่อยมาเย็นๆ “เอื่อย” เป็นอาการเคลื่อนไหวแบบช้าๆ “เย็น” เป็นอุณหภูมิของอากาศที่ชวนให้หวาดหวั่น จึงสร้างจินตภาพของความวังเวงและความน่ากลัวเพิ่มมากขึ้น ส่วนความรู้สึกของเขาที่เปรียบกับการ “ได้ตั้งตัวลงสู่กันแม่น้ำลึก” สื่อภาพความเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและนาน ส่วน “กันแม่น้ำลึก” ก็สื่อความเย็นยะเยือกที่ชวนให้หวาดหวั่น ภาพพจน์นี้จึงเน้นสภาพการตายที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญและไม่ทันตั้งตัว เป็นการตายที่ดูวังเวงน่าหวาดหวั่น สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงว่าการปิดฉากสุดท้ายหรือการตายของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่อาจกำหนดได้ แม้มนุษย์จะกลัวความตายเพียงใด หรือหลีกเลี่ยงการตายที่ไม่เหมาะสมสวยงามอย่างไร สุดท้ายมนุษย์

ก็อาจต้องปิดฉากสุดท้ายของตนเองลงอย่างไม่สวยงามดังที่คาดหวัง ทั้งยังเป็นการตายที่ดู
วังเวงและน่าหวาดหวั่นยิ่ง

5.15 ความสุขครั้งอดีต

อัศศิริ ธรรมโชติ เขียนเรื่องสั้นเรื่อง "วันเวลากับเพื่อนเก่า" เพื่อแสดง
เรื่องราวความสุขในวัยเด็กท่ามกลางสภาพธรรมชาติที่บริสุทธิ์สวยงามของชนบทซึ่งในปัจจุบัน
สภาพธรรมชาติที่สวยงามดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว

5.15.1 การใช้ภาษาในการพรรณนาฉาก

ฉากส่วนใหญ่ในเรื่องนี้จะสื่อจินตภาพของความสวยงาม รื่นเริงแจ่มใส
และแสดงความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ้านเกิดของผมเป็นอำเภออยู่ริมทะเล โรงเรียนของเราตั้งอยู่ห่างจาก
ชุมชน และบ้านออกไปร่วมสองกิโลเมตร แต่ก็ไม่ไกลจากทะเล ยังพอได้ยินเสียงคลื่นในฤดู
เดือนมกราคมแว่วเข้ามาในห้องเรียน

เปิดหน้าต่างของห้องเรียนบนตึกชั้นที่สองให้ออกกว้างอย่างเต็มที่พวก
เราเด็กนักเรียนจะแลเห็นนางนวลโบยบินในไกวปีกขาวอยู่เหนือป่าละเมาะ นั้นป่าติดกับทะเล
ติดหาดทรายขาวมีคลื่นไล่กระแทกฝั่งและมีลมพัดเย็นร่อนเพลงให้เราฟัง

โรงเรียนของเราสวยมาก มีตึกเก่าป้ายปูนที่ผนังตึกต่างๆคล้ายกับ
เกล็ดพญานาคที่เมื่อต้องฝนก็จะกระจายออกเป็นสายเล็กๆสะพรั่งไปทั่วตึก บริเวณโรงเรียน
ล้อมรอบด้วยรั้วไม้ขาว ทิวสนเขียว และหย่อมของป่าหญ้าที่ระบายสีด้วยดอกไม้

(วันเวลากับเพื่อนเก่า , 70)

ฤดูลมมรสุม ทะเลจะคึกคะนองไปด้วยเสียงคำรามของคลื่นที่อยู่ไกล
จากชายหาด ลมจะกระจายเม็ดทรายให้ปลิวฟุ้งไปทั่ว ถึงช่วงนี้พวกเราจะไม่ขึ้นรถยนต์ของ
โรงเรียนกลับบ้านหรอก โรงเรียนเลิกแล้วเราจะจับกลุ่มกันมุดรั้วโรงเรียนเดินลัดเลาะป่าละเมาะ
และป่าใหญ่ทะเลออกสู่หาดทรายชายทะเล เดินกลับบ้านและเพลิดเพลินอยู่กับการเล่นสนุกกัน
ระหว่างทาง ไล่จับปูลมตามรูทรายและวิ่งไล่ตามหยาดลูกกลมที่กลิ้งไปกับหาดทราย

(วันเวลากับเพื่อนเก่า , 70)

แล้วลมแห่งกาลเวลาได้พาเอาความเปลี่ยนแปลงมาสู่บ้านเกิด และ
โรงเรียนเก่าของผมให้ต่างไปจากในวัยเด็กจนหมดสิ้น

ตึกเก่า "เกลิคพญานาค" ถูกรื้อทิ้ง รั้วไม้ข้างโรงเรียนและทิวสน
เปลี่ยนเป็นกำแพงอิฐคดบัง ถนนดินเป็นถนนคอนกรีต ป่าใหญ่ ป่าละเมาะริมทะเลทรายกลายเป็นบ้านตากอากาศ คอนโดมิเนียม รีสอร์ท และโรงแรมใหญ่ คลองน้ำจืดแหล่งบ่อน้ำมันของ
คำก็ถูกถมไปแล้วกลายเป็นบ้านจัดสรร

(วันเวลากับเพื่อนเก่า , 74)

ฉากเหล่านี้จะปรากฏคำบอกสี เสียงที่สื่อความสวยงามและความร่าเริง
แจ่มใส คำบอกสีที่ปรากฏในฉากเหล่านี้จะเป็นสีที่สร้างความสดใสสวยงาม เช่น สีขาว สีเขียว
และสีของดอกไม้ ส่วนคำบอกเสียงก็จะเป็นเสียงที่สื่อความรื่นเริงแจ่มใสและมีชีวิตชีวา เช่น
เสียงคลื่นไล่กระทบฝั่ง เสียงเพลงจากสายลม โดยให้ลมทำกริยา "ร้องเพลง" และมีการสร้าง
ภาพพจน์เพื่อสร้างจินตภาพของความสวยงามให้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การให้ภาพตึกเก่าของ
โรงเรียนที่ป้ายปูนที่ผนังตึกว่า คล้ายกับ เกลิคพญานาค ที่เมื่อต้องฝนก็จะกระจายออกเป็นสาย
เล็กๆ สะพานไม้ทั้งตัวตึก "เกลิคพญานาค" ให้ภาพลักษณะรูปร่างที่ชัดเจนในจินตภาพ ส่วน
"สายฝนที่กระจายสะพาน" ก็ให้ภาพที่สวยงามสดชื่น สื่อความรู้สึกที่รื่นเริงแจ่มใส นอกจากนี้
ยังมีการจัดวางสีสันของภาพที่สะดุดเด่นตัดกันให้สวยงามแจ่มตา เช่น บริเวณโรงเรียนล้อมรอบ
ด้วยรั้วไม้ขาว ทิวสนเขียว และ หย่อมของป่าหญ้าที่ระบายสีด้วยดอกไม้ สีขาว สีเขียว และ
สีของดอกไม้ที่หลากหลาย เช่น สีเหลือง สีแดง สีชมพู ให้ภาพสีสันที่สดใสสวยงาม

ลักษณะภาษาดังที่กล่าวมา สร้างฉากที่มีจินตภาพของความสวยงาม
และความรื่นเริงแจ่มใสให้สวยงามแจ่มตามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ฉากที่แสดงความเปลี่ยนแปลง
ไปของสภาพธรรมชาติดังกล่าว อัคริ ธรรมโชติ ได้พรรณนาอย่างละเอียดลออ ทำให้เห็น
ภาพความเปลี่ยนแปลงของสภาพวัตถุสิ่งของและสภาพธรรมชาติอย่างละเอียดชัดเจน

5.15.2 การใช้ภาษาในการตั้งชื่อเรื่อง

วันเวลากับเพื่อนเก่า เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อสำคัญและตัวละคร
สำคัญในเรื่อง "วันเวลา" คือสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้สภาพธรรมชาติที่สวยงาม
และสร้างสุขแก่ตัวละครและเพื่อนๆในอดีต เปลี่ยนไปจนหมดสิ้น ส่วน "เพื่อนเก่า" คือ
บุคคลที่เคยได้สัมผัสความสุขดังกล่าวร่วมกับตัวละคร ชื่อเรื่อง "วันเวลากับเพื่อนเก่า" จึง
เน้นย้ำชื่อสำคัญและตัวละครสำคัญที่มีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่อง
อย่าง ลึกซึ้งชัดเจน

5.15.3 การใช้ภาพพจน์ที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง

ภาพพจน์ที่ปรากฏในเรื่อง "วันเวลากับเพื่อนเก่า" จะสร้างจินตภาพของความรื่นเริงแจ่มใสให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงความสุขครั้งอดีต โดยใช้สภาพธรรมชาติที่แจ่มใส เช่น เสียงคลื่น ลมร้องเพลง เป็นสื่อแสดงความรื่นเริงแจ่มใส เป็นต้น ดังตัวอย่าง

กลุ่มตำรวจไล่ล่าพวกไอ้เสือร้ายใจโหดแอบไล่ยิงกันสนั่นป่าด้วยเสียงปืนดังจากปาก เล่นซ่อนหาตามต้นไม้ หลบซ่อนกันในพงหญ้า ทำสงครามไล่ปล้ำกันริมหาดทรายชายทะเลประสาเด็กผู้ชาย เป็นนักสืบค้นหาสมบัติ เป็นกลุ่มโจรสลัดปล้นเรือที่ลอยอยู่ในคลองน้ำจืดนั้น

(วันเวลากับเพื่อนเก่า , 70)

การเปรียบเทียบการเล่นของเด็กผู้ชายที่เล่นกันอยู่ริมหาดทรายชายทะเลกับการเล่นสมมติต่างๆ ที่ให้ภาพความตื่นเต้นสนุกสนาน เช่น การเล่นเป็นตำรวจจับผู้ร้าย การเล่นเป็นนักสืบค้นหาสมบัติ และการเล่นเป็นกลุ่มโจรสลัดปล้นเรือ สร้างภาพการเล่นที่สนุกสนาน ครึกครื้น มีเสียงที่แสดงความกึกกัก และมีภาพการเคลื่อนไหวที่สร้างความมีชีวิตชีวา ภาพดังกล่าวจึงสอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่องที่แสดงเรื่องราวความสุขในวัยเด็กซึ่งเป็นภาพที่สวยงามแจ่มตาในความทรงจำ ทว่าในปัจจุบัน สภาพธรรมชาติอันแสนสวยงามนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปหมดแล้ว

การใช้ภาษาลักษณะต่างๆ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น สรุปได้ว่าเป็นการใช้ภาษาเพื่อมุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง จินตภาพที่ปรากฏผ่านการใช้ภาษาลักษณะต่างๆ ดังกล่าว เช่น จินตภาพของความเศร้า จินตภาพของความทุกข์ จินตภาพของความโหดร้าย เป็นต้น ล้วนเป็นจินตภาพที่มีสัมพันธ์ภาพและเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การเข้าใจสารสำคัญของเรื่องอย่างละเอียดชัดเจนและลึกซึ้งกว้างขวางในที่สุด